IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA QVINTA MISCELLANEA POSTVMA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↃ. IↃC. VII.
Cum Priuilegiis Cæsareo & duorum Regum.

ILLVSTR^MAE STIRPIS,

EXCELLENT^MAE INDOLIS.

THOMÆ SAMOSCIO

MAGNI IOH. F.

VETERIS AC NOVI SAMOSCI DOMINO,

PRINCIPI IVVENTVTIS.

OSTVMAE huius, & vltimæ LIPSIANARVM Epiſtolarum Centuriæ, ILL^MI nominis tui gloriã prætexere, THOMA PRINCEPS, non tam noſtri inſtituti, quàm defuncti Auctoris quaſi eſt mandati. Si enim non tantùm quæ iſtis in paginis plurimis locis de Heroicæ virtutis PATRE tuo ſcripſit, legimus; ſed magis quæ ſæpè, imò ſemper

 de

de illo dixit, recolimus: tunc ſubit, non modò omnibus præſentis æui ſummatibus æquiparaſſe, ſed planè cum olim incomparabilis famæ hominibus compoſuiſſe. Nam vt illius temporis vel pauca ſtrictim nomina reuocemus; quid in Catone, Tullio, ipſóque etiam Iulio, ſic glorioſa ſuorum æſtimatrix vetuſtas extulit, quod non meritò in IOANNE SAMOSCIO MAGNO POLONIAE CANCELLARIO ET EXERCITVVM PRAEFECTO, ventura poſteritas agnoſcat & veneretur? Adde, quòd illi adiuti temporibus lætiſſimis, Italiâ Româque cultiſſimis: quibus debere mores illos, tam felicitatis fuit; atque iiſdem noſtrâ ætate & remotiſſimis SARMATIAE in locis excelluiſſe, optimæ maximæque eſt laudis. Catonem ſanctitas, & infractum pectoris robur probauit. Ciceroni,

roni, Eloquentiæ decus, & seruatæ Patriæ gloria, parem gratiam reddidit. Denique Iulium, non tam à Dis origo, quàm per omnia diuinæ potentiæ æmulus animus, sideribus assignauit. Citra assentationem, MAGNANIMI Patris FELIX Fili, loquor: ánne in illo tuo pariter & Patriæ Parente, rectitudinem Resp. aut constantiam etiam in aduersis vmquam desiderauit? Eloquij sanè disertissimi & salutaris opis bona sic semper subministrauit; vt, ne secum desinerent, etiam prospexerit. Postquam enim, optimarum artium cultus quid regnorum præsidibus prodesset, suo satis exemplo confirmasset; Musarum celeberrimum Athenæum, HIPPEI SAMOSCIANI cum titulo, publicis & perennibus POLONIAE vsibus consecrauit. ô laudem, & famæ, quia non inter-

ituri fructus, æternitatem! Superest Cæsareæ imaginis typus. quem militiæ artibus, patientiâ, successibus nostro sæculo sic reddidit, vt post veterem illam memoriam, vno tantùm dissimilitudinis genere, ab illâ Veneris (sed quam Mars armatus amauerat) stirpe discesserit. Quibus enim ille armis patriam oppressit, hic seruauit. Quibus Gallias ille toto decennio, sed sibi, subiugauit; hic à SARMATIAE limite, bono publico, Dacum, Parthos, ingentibus submouit stragibus; Moschum Lithuaniâ expulit, Sueciæ Tyrannum non semel fregit. Denique XXIIII. annis inter militares florentissimi regni viros sic belli præfecturam sustinuit, vt gloriâ plenus, offensæ nescius, ab armis non antea quàm è vitâ discesserit. Talem LIPSIVS HEROA, quoad vixit, suspexit; idque, si fata tulissent, pluri-

pluribus sempiterni ingenij monumentis testari constituerat. Verùm ah! non toto vertentis anni spatio illum suum POLONIA extulit, huic Europa etiam cum lacrymis parentauit. Ita nihil summum diu consistit; & qui humanum fastigium excessere animi, vti cælo proximi, ita citò ad illam beatitudinis ædem & lubenter transeunt. Nec aliter tamen (habet hoc omnis inclyta virtus sui præmium) à nobis & terrestribus hisce recessisse vterque videri potest, quàm à luminis sui auspice, & roseâ vt sic dicam matre, antelucanus Sol solet. Iste enim apud originem ortúmque totus aspicitur, quia adhuc terris adhæret: sed mox vbi cæli conuexa scandere cœpit, omnes bonis illius fruimur, nemo intentè aspicere conatur. Tale meritò fulgidissimis hisce eueniet, in cælestem claritudinem, à vi-

talis

talis huius lucis tenuitate sublimatis. quidquid enim à vicinitate mortalitatis, quasi nubium nebularúmque adhærescere videtur, dies demet; supráque ætatis suæ conspectum prouecti, sempiternâ sæculorum veneratione vigebunt. Verùm huiusmodi, & recurrentis doloris singultibus æquales, dum cogitationes contexìmus; ecce alterum mœstitiæ huius membrum illis superest, qui desertam tuam pueritiam, annósque infra primam adolescentiam positos, cum miseratione æstimant. Hos licet indoles tua securos facere possit; tamen Illustrissimi dignitatibus, coniunctissimi sanguine & amicitiâ SAMOSCIANA quatuoruiri, ætatis & familiæ tuæ curatores, pro te spondent: GEORGIVS SAMOYSKI EPISCOPVS CHELMENSIS, NICOLAVS ZEBRZYDOWSKI PALATINVS ET

GENE-

GENERALIS CRACOVIENSIS, MARCVS SOBIESKI PALATINVS LVBLINENSIS, STANISLAVS ZOLKIEWSKI CASTELLANVS LEOPOLIENSIS ET EXERCITVVM PRAEFECTVS CAMPESTRIS. Hem, quanti, qualésque viri te manibus ſuis gerunt, oculis obſeruant, cordibus curant! Imò totum ſimul SARMATIAE Regnum, quos à PATRIS tui morte oculos turbauit, in te reficit: te MATRIS tuæ aureum partum, Patrij non magis ſanguinis ſobolem, quàm virtutis heredem, cum ſolatio aſpicit & amat. Erigere

O decus eximium, & magnis virtutibus auge

tuorum de te conceptam ſpem, exſpectationem omnium. Nos quoque procul poſitos de te cura exercet; dum quis vultus, ætas, profectus tuus ſit, ſtudioſè

inqui-

inquirimus. Cresce & adolesce, GLORIOSISSIME PRINCEPS, vel in reliquæ Europæ inuidiam; & non summo adhuc studio, languidas tuæ fortunæ passim adolescentium institutiones, te superasse audacter cense. Tam enim spernitur hoc futuræ vitæ summum bonum, vt vbique pæne gentium ignoretur. Omnis tamen ætas docuit, humanitatis artibus, & florentibus ingeniorum virtutibus, imperia crescere & florescere. Macte tu saltem. nam paterna per vestigia euntē par pro paribus virtutibus æternitas manet.

Vouemus & FELICITER acclamamus,

LIPSIANI TESTAMENTI *Curatores*;

NICOLAVS OVDARTVS, *Canonicus & Officialis Mechl.*
GVILIELMVS WARGNIRIVS, *Canonicus D.* PETRI *Louan.*
IOANNES WOVERIVS *Antuerpiensis.*

INDEX

INDEX EPISTOLARVM CENTVRIÆ V. MISCELLANEÆ.

Gerardo

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA V. MISCELLANEA, POSTVMA.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS IOANNI SAMOSCIO, *magno Regni Poloniæ Cancellario, & Exercituum Præfecto.*

LLME DOMINE, Deum ego testem capio interioris meæ voluntatis, quàm sæpè adspirauerim ad te scribere, & cultum prômere quem virtutibus tuis debitum, in isto velut Vestali secreto clausum seruabam. Adspirabam; sed occasio numquam fuit, aut rima aperta per quam erumperet: nunc videtur factum, & Simonides atque Hilchenius tui, manum præbent, & præeunt vt veniam & me sistam. Ego facio: scis quomodo Vir maxime? vt si vel ad Regem aliquem magnum venirem, tui verens reuerensque, & mixto affectu amans. Profectò in omni genere virtutes tuæ, in bello, in pace, parem hoc sæculo, imò & superiore: parem? vix similem habuerunt, & libero ore ac puro iudicio profitemur. O Stephanum regem magnum! sed & magno te adiutore & administro: qui alter heros, benè coniunctus cum heröe illo eras. Fructus Europa vidit, audiuit, & tui etiamnunc sentiunt: & tu gloriam peperisti, quam edax illud tempus non absumet. Quam gloriam, mihi crede, illustrat & auget varia &

remotior doctrina, quâ ipse es imbutus: & quam in oris illis tuis suscitas & propagas. O nate in exemplum virorum Principum, atque vtinam sint qui imitentur! Non me fugit, quam humanitatem, aut potiùs benignitatem, iterumque potiùs beneficentiam, nostratium quibusdam etiam exhibueris, qui peregrinati illîc sunt; & inter eos Dousæ filiis: qui Dousa (dolenter scribo) ante dies circiter quindecim fatalem suam metam adiuit. Cui me etiam sæpè valetudo tenuior, & omni motu afflictior, admouet: viuo tamen hactenus, & tuus viuam cultor, mirator, cliens. Ill^{me} Domine, non epistolam hanc cense, sed animi interioris sensum: iterumque testem illum, quem nemo fallit, inuoco: & tutorem eum tui aduoco, veneror que. Louanij, VI. Idus Nouembr. ∞. IↃC. IIII.

EPIST. II. *Bruxellas.*

REMACLO ROBERTI S. D.

REMITTO Soranzam tuum, de quo equidem beniniùs iudico, quàm de illo Peregrino, vt se appellat. cuius caussa ab initio vt bona fuerit, corrupit eam malè & asperè agendo. Et in reges cui hæc libertas aut ius datum? Sed omittamus. scio alia aliis iudicia: ego autem Horatianum illud submurmuro,

Non vt porticibus; sic iudiciis fruar iisdem:

cum vulgo, dico. Ad Legatum librum mitto, & cum salutis & obsequij mei delatione trades. Statui omnino, quod scribis, aliquid ad eum pangere: sed opportunitas exspectanda est. Ex animo apud te depono, digniorem hoc & alio honore ego, è nobilitate, in Belgicâ nondum vidi. Sed patriæ nostræ quid fiet? Hostis vigilat, apparat, inuadet: nos sedemus, frigemus, & votis auxilia optamus. Ventura, an iam venerunt? nam herè aures meas fama tetigit, triremes cum milite in Morinos appulisse. Ego autem non tam de milite, quàm de consiliis laboro: & Mineruam iungi equidem velim cum nostro Marte. Qui Mars nec Pannoniis secundum se præbet, si vera quæ hîc sparguntur de nouâ illîc clade, an proditione. neque enim distinctè

ſtinctè & liquidò etiam ſcio: ſi per te, gratum erit. Vale vir amice. Louanij, poſtrid. Kal. Mart. ∞. I Ↄ C I.

EPIST. III. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Conſuli.*

ANTVERPIAE veſtræ hoc, an Deo & Fato adſcribam? ſed vtri, ego melior valentiorque paullò ſum, poſt libatum aërem veſtrum, perambulatam vrbem, flumen nauigatum, denique poſt ſermones ſuauiſſimos veſtros & conuictum. Non ſum equidem (ne fallam) in veteri illo virium vigore: ſed ſpero paullatim tangere, ſi Deus manum non ſubducit. Spero, non confido. quid enim certi hîc eſt? & quid hanc vitam, niſi vt mare, dixerim eſſe? Semper in eo fluctus aliqui, ſæpè tempeſtates, iterumque malacia & riſus. Tale in vitâ: iactamur, concutimur, curis, aut morbis: denique iterùm hæc meliore & mitiori ſorte, aut valetudine, mutantur. Optem in republicâ noſtrâ ſic eſſe! alternum, inquam, aliquid interuenire. Sed quid niſi adſiduæ procellæ ſunt? & iam ab annis plus triginta oculis non vſurpauimus amœniorem aliquam lucem. O Deus, itáne ſemper iudex & vindex nobis es? numquam geres & efferes etiam patrem? Spero equidem, & vel vicinorum exemplo confirmor. qui cùm aut in bellis palàm, aut eorum metu eſſent, præter opinionem pace fruuntur: & bonis nobis apertum ſemper ſtabit templum hoc Iani? non ſtabit: inducias, ſi non pacem dabit, & reſpirare paullum, ſi non reualeſcere, patietur. Corde eum rogo, & te V. Cl^me^ Reip. tuæ, quæ te & quam tu amas, diu ſaluum eſſe. Ecce autem & Carmen ſubitò ſcripſi, argumento quod initio dixi: habe & lege, ſi eſt tanti. Louanij, prid. Kal. Iunias, ∞. I Ↄ C I I.

Duos illos noſtros ſaluere cupio, Schottium & Vwenum.

AD ANTVERPIAM, & inibi AMICOS.

ANtuerpia, vrbium ocule, amata Lipsio,
Et æstimata vrbes supra omnes Lipsio,
Quàm volupe mi te luminibus istis fuit
Vidisse nuper, atque amœna mœnia
Lento perambulasse identidem pede?
Quàm volupe pariter, illum amicorum gregem
(Ita dico: plures namque sunt) illum gregem
Sermonibus fruitum esse, vel conuiuiis!
O nectar, ô ambrosia, & ô meis malis
Leuamen vnum! tibi, quòd animam ducimus,
Adscribo: tibi, quòd tangimus chartam & stilum.
Tu sola morbi Phœbus audies mei,
Tu sola sospitator Æsculapius.
Quid me futurum porrò, nouit hoc Deus,
Vitæ arbiter necisque: sed ero, non ero,
Tuus ego viuus, mortuusque. quod hac manu,
Hac mente testor: MAGNVS AVDIAT DEVS.

EPIST. IIII. *Insulas.*

CLAVDIO D'AVSQVIO, *è Soc. Iesu* S. D.

MANVM tuam agnoui, & libens vidi: quòd si non illam, stilus tamen prodebat. Quàm pauci enim sic scribant (neminem dicere religio sit) inter meos Belgas? Sed domum te redisse, & placere eam, hoc placet: quod idem mihi. Ego cursu vorsoriam cepi, nec vela aut remi faciebant satis: adeò fugiebam istos amicos quidem, sed qui

* Εἰλαπινάζουσι, πίνουσί τε αἴθοπα οἶνον.

Corpusculum meum & viriculæ, vt sic loquar, non subsistunt nunc istis. Sermones alioqui capiunt, & illa comitas Antuerpiensium propria: sed huic quoque melli fel suum, & natali sorte nostrâ

**Conuiuantur, & interponunt pocula Bacchi.*

[a] —— ὔποτε φῦλα δυσπαθέων ἀνθρώπων
Τερπωλῆς ἐπέβημεν ὅλῳ ποδί.

Ergo pedem ſtruxi, & redij. Apud me nunc ſum, ſed nondum ille, qui Italo reſpondi. Tunc [b] θυμὸς καὶ αἷμα, vt ais: nunc intentum nihil aut feruens, ſed [c] πάρεσις καὶ χάλασμα· καὶ ψυχρότης. Agnoſco imbecillum illud [d] καὶ ἀκατάστατον hominis, & vitam hanc fluxum & refluxum vel Euripi illius eſſe. De Baſilio tuo, putem ex illo promiſſo publico te poſſe in vtramque aurem. Nam de nomine tuo omittendo, & tam inſigni plagio, quî poſſit? Æuum ad omnia praua, fateor: ſed nondum, opinor, [e] ἀναιδείη ἔπεος ἀχάλινος. Si erit, nos in gyrum reducemus vel publico ſcripto. nam mihi hæc pernôta. Ad Silium quod attinet, nihil te moretur, ſi decreuiſti. Amicus ille ab Antuerpiâ, [f] μεγαλοπράγμων magis, quàm [g] πράκτης, nec vltra verba aut promiſſa res ibit. Imparem etiam puto, vt rem dicam. [h] περὶ τοῦ Δυκὸς, puta ab Alexandro mihi impreſſam [i] σφραγῖδα σιωπῆς. Sed neque ſuadeam ad illum, ob cauſſas quas coràm mallem. Vale V. R. & animo huic care. Louanij, v. Idus Iunias, ∞. IↃCII.

[a] — numquam hominum infelicia ſæcla. Gaudia libamus plena & ſolida.
[b] ſpiritus & ſanguis.
[c] remiſſio, & languor, & frigus.
[d] & inſtabile.
[e] Impudentia ſic effrænis.
[f] magna actitans.
[g] actor.
[h] De Duce.
[i] ſigillum ſilentij.

EPIST. V. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *ſuo* S. D.

VIDEO te meas non accipere, atque ita fruſtrà pænè ſumere operam ſcribendi. Cuia culpa eſt? non mea hercules, qui tritâ & vt putamus tutâ viâ mitto. Fraudes vbique, vnum remedium ferre. Sed hoc mirum, nec Epiſtolas meas vos vidiſſe? Quinque earum Centurias edidi, & Septalius ac tu in numerum venitis. Amplius, Italo veſtro reſpondi, quiſquis hominum ſit; ſed reſpondi. Non merebatur. hoc cordati iamantè, & poſt reſponſum meum quiuis dicet: ſed exempli intereſt retundi ſic proteruos & fatuos, nec eos ſolùm, ſed (ex priſcâ formulâ) QVORVM OPE CONSILIOVE hæc ſcripta. Audio & alios ibi eſſe qui hunc Pelian velint recoquere, id eſt Tacitum necare: faciant, ego vltrà non oppono, nec iudicium præeo, quod haud magis inſeri docendo poteſt, quàm guſtus aut odor. Dij deæque! quàm in animo iſto ſuaue, vidiſſe meliora,

liora, nec secutum solùm esse, sed præiuisse! Alij abnuunt: quid promouent? ille in bono & recto firmus

—— per obstantes cateruas
Explicuit sua victor arma.

De Cardinali Borromæo, & eius in optima studio, volupe audire. quod autem quærit, de *lapide in aceruum Mercurij misso* (in sacris ita scribitur) non aliud arbitror, quàm ad morem veterem allusum, qui sic habet. Mercurius viarum præses, & Græcis verbis, ὅδιος, ἐνόδιος, ὁδηγὸς, in biuiis aut triuiis effingebatur trunco habitu, & in lapidem rudem, quadratum, quos *Hermas* Græci vocabant. Ij signum erant & indicina viæ: atque vbi non illi, moris vt lapides aliquot aceruarentur, qui vicem eorum & vsum supplerent. Itaque pauci illi coniecti aut dispositi augebantur pietate an superstitione transeuntium: & Hebræus ille Sapiens nunc dicit, Beneficium aut honorem insipienti dare, assimile esse illi, siquis in aceruum talem lapidem velit iecisse. Nam beneficium quidem est, viatori putà: sed nemo imputat, quia dator ignoratur: tale in fatuo, cui beneficium si confers, perdis. Septalium conualuisse, triumpho & gaudeo, virum quem iamdiu habeo optimum doctissimumque, & melioris illius æui germen. Saluta, amplectere; ego te, & tu virtutem. Louanij, XII. Kal. Sept. ∞. IↃCII.

EPIST. VI. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^to^ S. D.

FILIOS tuos iamnunc apud me in leuiculo prandio habui, quos libens sanè video, & in iis ipsum te. Placet vtriusque indoles & industria; etsi cum aliquo discrimine, quod in sermone faciliùs edam. Deum seruare eos tibi precor, virtuti & reip. crescere, heu quàm inopiâ virorum, aut certè consiliorum, nunc laboranti! Quæ fiant, omnes videmus; quæ futura, timemus: & quæ facula bonæ spei allucet? Ego nisi tenebras & confusionem non video: atque inuitus vel in hunc labyrinthum sermonis venio, implexum, & exitus ignarum. Quæ sentio, dicere non lubet, & sine fructu sit: sileo, & philosophiâ meâ me inuoluo. Legi quæ amicus ille (tuus alter) ad te scripsit: quid censes?

censes? miratum me? nihil. Nota & præcepta hæc mihi sunt: & scio à quo fonte sumant. Ecce, hæc suggeri & doceri possunt: ridentur, ad ineptias & futiles subtilitates eunt, quæ ipsi *Ingenia* appellant. Ridere nos quoque possemus, si Pietas & Patria non agerentur: nunc ringimur; & quod vnum superest, frænum mordemus. Beati amici, quos intereà ad beata loca mittimus! Ego hîc & alibi plusculos hoc anno: secuturus alacri gradu, cùm euocare Imperatori meo visum. Vellem cum Schottio & Robiano hæc altercare nobis in sermone liceret, sed non mœstis: paratis ferre & subire quodcumque iugum Deus imponit, sed Pietate semper saluâ. Insigne documentum, si vlla ætas, hæc dat, & (vtinam fallar) dabit, quàm sine prudentiâ potentia inermis sit, & inefficaces manus habeat. Aula apud nos bis terque fuit: Aula. Aliud non habeo, videre & alloqui amicos ibi opto, hiems prohibet: saluere igitur iubeo, aliàs (Deus non inuidebit) videndos. Tuam saluto, & duos amicos, quos nominaui. Louanij, postrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCII.

EPIST. VII. *Lutetiam.*

FREDERICO MORELLO S. D.

SVAVES mihi tuas, ita Musæ me ament. Nam silueras aliquamdiu, & ego pariter: quid mirum (in me quidem) vbi nubes hæc & mœstitia temporum impendet? Amœna aut amica omnia à nobis abeunt: pro virili quisque satagit tueri se, subsistere, nec aliarum rerum esse. Apud expertum loquor, & hæc Enyo Galliam quoque, & vrbem vestram, infestauit: sed minus pertinaciter, & mitior Dea superuenit, & * ἡσυχίη χαρίεσσα adspexit, & sibi vindicauit. [* quies grata.] O melior Galliæ pars, & animæ huius, vt sic dicam, * ἡγεμονικὸν, sic manete: & lucis aliquam spem nobis facite, à luce illâ vestrâ. [* pars præcipua.] Ominor, & fortassis * οὐκ ἄνευ θείας ἐπιπνοίας. [* non sine diuino instinctu.] Sed ad tuas litteras. significas *De Bibliothecis* te vidisse, & placuisse. Argumento, non ambigo: tractatu fortasse, quia auctorem amas. Nam * ἐμπαίζειν te mihi, abest à candore tuo, [* illudere.] qui non habet istos * φεναχισμούς. [* fraudulentias] Ceterùm, libellus exiguus: sed vel præiuisse in hoc æuo, & immani bonorum contemptu, nónne magnum est? * Μαψιδίως fortasse, vt Homerissem: sed conscientia [* Frustrà.]

sufficit,

sufficit, & viderint qui delinquunt. De Italo, faciundum semel fuit, & istos * κερασβόλης reiiciendum aut reprimendum. Dij boni, quæ copia est? In posterum abstineo,

Atque arma, defunctamque bello
Barbiton hic paries habeto.

Te amo, & vtinam fruar * ἕνα τῶν ἀληθινῶν φίλων,

—— *cuius se pectore Graia vetustas*
Condidit, & maior collectis viribus exit.

Sit & mihi in eodem locus; in meo quidem, * δι' αἰῶνος tibi erit: sed & Morantium adiungam & curabo, quia tuum, & faxo vt te factum dicat. Vale ô optime, & * φιλοῦντα ἀντιφίλει. Louanij, v. Kal. Decembres, ipso die quo tuas vidi. ∞. IↃCII.

* cornupetas.
* vnum ex veris amicis,
* in æuum.
* amantem redama.

EPIST. VIII.

PHILIPPO RVBENIO *meo* S. D.

LVBET adfari te mi Rubeni, in publicis priuatisque malis, & quibus tolerandis animus est, vtinam in corpore tamen sano. Audis ruinas nostras, & sonitus vel illuc te penetrarint: quid speramus, aut cui innitimur? Deo, nec præter illum nos iuuet. O vanas spes in nouâ dynastiâ! etsi optimos eos habemus, sed nescio quâ fati malignitate nihil adhuc in nostram rem factum. De fato, quàm de culpis loqui malo: & in id æui venimus, vt tangi eas nolimus; & verè cum Liuio, *nec remedia nec mala nostra pati possumus*. Quid ergo superest, nisi ad illum aspicere qui suprà est, & cum poëtâ dicere,

—— τὰ δ' αὖ Διὶ πάντα μελήσει?

Fiat, sileo, stilum aliò verto. Ad nos, mi Rubeni. & ecquid agis? quid in futurum destinas? nam in eo iam te esse vt decidas, ratio & ætas, sed & scriptio tua, dicunt. Deum veneror, vt cum duplici bono tuo fiat, interno externoque: si minùs, illo. Scripsi aliquid nuper, sed tibi & ἀφράστως: tecum habe, ruminare, & verbo veteri LENTE FESTINA. Si animum Philosophi induis, vt debes & indoles tua poscit; animũ curabis eximiè, imò tantùm: cetera non deerunt affectuum modico, & iucundè clamabis,

—— *Benè est, cui Deus obtulit*
Parcâ, quod satis est, manu.

Longiùs

Longiùs si imus, extra terminos imus, & in vastum illud INFINITVM.

Si animus hominem perpulit, actum est, animo seruibit, non sibi:
Sin ipse animum perpulit, dum viuit, victor victorum cluet:

ait ille noster, altâ sapientiâ, etiam in socco. Ego de indole tuâ sic confido, vt etiam sine præmio bonum te futurum augurer, nec vel inter praua & prauos deprauandum. Et hercules de præmio, sepone in hoc æuo: quo Theognidis dictio vera est,

Ὤιχετο μὲν πίστις μεγάλη θεὸς, ᾤχετο δ' ἀνδρῶν
Σωφροσύνη, χάριτές τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον.

Imus ad humilia, sordes, vitia; & qui formandis animis præsunt, quidam eò ducunt. O beatum me, qui mox hæc relinquam, & tutò spernam! Beatum & altero nomine, quòd in culpam non trahar, & consiliis aut actionibus publicis numquam me inserui aut communicaui.

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα.

Itaque eâ cogitatione & simili, quam Sapientia cumque mihi dictat, sustentor, —— *& meâ*
Virtute me inuoluo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

Quid si fugerem? bellum daret, & iam Miles ille incompositus & ex professo (iusso non dicam) proteruus, itemque Seditiosi, noua nunc manus, eò impellant. De istis, scito ad quattuor millia & vltrà iam creuisse; hostes iudicatos, nondum repressos; & omnia agere in agris nostris ac ferre. Si videas audiasque miseriam; patriam miserari velis nescio, an odisse. Hæc publica nostra sunt, & priuatim mihi etiam bella. Ille Italus, quisquis aut vbi fuit, me fœdo & insulso libello petiuit: respondi, non vt regererem sordes, sed à me abstergerem. Fortiter feci; & ausim dicere, non reieci solùm hunc Andabatam, sed deieci.

Οὐ κόμπος οὐδείς. ῥᾴδιον γ' εἰπεῖν τόδε,

si mea modò legetis. Sed apud me, non meâ caussâ, ingemisco. Heu, quo æuo viuimus? & cui vos surgitis? Sapere hortor, sed vobis: si aperitis, non inuidiam sed odium habituros. Timonis illa vetus secta publicè damnata est, & euanuit: vereor vt aliquis reuocet, cùm homines & iudicia hæc videt. Benè est, quòd non diu videat,

——— & omnes vna manet nox
Et calcanda semel via leti.

Calcauit iam noster ille Micaultius, ô vir probus & pius! qui lento & medicis quoque ignobili morbo obiit, ante paucos hos dies. Quis etiam? Vibrandus ille Anskema, plenus spirituum iuuenis, & qui pænè cum Alexandro *manu vnâ Orientem, alterâ Occidentem tangebat*: obiit, inquam, populari morbo & δυσφήμῳ λοιμῷ exstinctus. Eamus, altum spiremus: in carceribus nostri cursus sistendi aut abripiendi. Etiam meus Euerardus Pollio, olim in contubernio, desiit viuere lentâ & pulmonariâ tabe exstinctus. Ecce funera: ad viuos redeo, & Io. Wouerium nostrum auidè nimis exspecto. Per Batauos venire dicitur, securitatis an visionis caussâ. Veniat, amplectar, & pocula libabimus memoriæ etiam absentium amicorum: inter eos tuæ, tuæ mi Rubeni. Fac idem,

Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis breuem.

De Senecâ scio exspectas: dico tibi, ne exspecta. Famæ litaro conati olim sumus, nunc Quieti: & Seneca faciat suadeatque, si viuat. In hoc theatrum aretalogi prodeant & chrestalogi; emaneant qui sine fuco rem, non speciem, præbent. Quàm diffundor? cum præsente secare sermones videor: & es animo: opto te sic affectum. Ita vale mi Rubeni. Louanij, VI. Kal. Nouembris, ∞. IↃCII.

EPIST. IX. *Patauium.*

GVILIELMO RICHARDOTO *suo* S. D.

RARO aut scribitis, aut ego quidem accipio: & video eamdem culpam, an casum, in meis litteris esse. Quid faciam? feram, vt multa in hoc æuo, non pro altis bonisque ingeniis, vt rem dicam. Vaticinari lubet. intra paucos annos, si sic pergitur, Doctrinæ melioris nomen Europæ subducetur, & barbaries ac sordes erunt, quas aui nostri viderunt. Τῷ δὲ θεῷ τοῦτο μελήσει: mihi, vt bona teneam aut appetam, & immotus stem contra malitiam aut inscitiam ingruentem. Cadere, non cedere,

dere, possum. Sed heu illa ora etiam vestra! olim luxit, & radios vel in has oras sparsit: quid nunc? cum Pindaro,

** Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν*
Ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νῦν. * *Facem nemo ferre aptus, præ imperitiâ hodie.*

Pudet, cùm lego quædam: quid vel illa nostri *Lucij*? etsi ego refutaui, verè —— *apinas tricasque, & siquid vilius istis*. Et hæc illîc eduntur, leguntur, fortasse & probantur? ô murcidi, an murci, & ab omni honestiore militiâ iam soluendi. Sed ego ille alienus ab omni pugnâ, tamen refutaui, & mundo ostendi, quàm verè olim Hippocrates: * *Σφαλερὴ καὶ εὔπταιστος ἡ μετ' ἀδολεσχίας ἰσχύρησις*. Etsi non *ἀδολεσχία* hîc tantùm, sed * *βασκανία*: atque ille fons præclaræ scriptionis. Quid tamen efficiunt? vt liberè dicam, * *Præceps & labi facilis, cum garrulitate confidentia.* * *inuidentia.*

Multa Dircæum leuat aura cygnum:

atque illi tela non peruentura, adeò non læsura, spargunt. Quare igitur respondemus? non vt vlciscamur, sed vt emendemus: non aliter, quàm pueros compescimus lasciuientes. Sed de *Lucio* videbitis: nec velim alium vtique *ὑπερασπιστὴν* mihi dari. Non Segetum illum nostrum, etsi offert: cui vtinam pro meo voto benè lauteque sit! Sed scribe semel, quid mali fati aut vitij illum premat: * *Καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον.* — nam iuuenem, olim inter meos, amo. Fratrem in viâ esse, lætus audio: Deus ad suos & ad me ducat. Tu autem Bononiam? nec illîc pro spe aut voto fortasse omnia reperies. Tamen vel repertis vtere, & quod ille ad Vlyssem, * *Atque hoc mihi effer veraciter.*

Ἔσθιε δαιμόνιε ξείνων, καὶ τέρπεο τοῖσδε
Οἷα πάρεστι.

Me autem ama: quod non facies, nisi illa quæ à me amare pergis, id est recta & honesta. Pompa ne te abducat, vide. Louanij, XIIII. Kal. Sextil. ∞. IϽCII.

EPIST. X. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO CANONICO S. D.

LITTERAS tuas, & quæ inclusa erant, accepi; atque etiam excusationem, de raritate scriptionis. Scio non à neglectu esse, & mihi atque occupationibus meis dari interpretor

libens. Sanè illæ crescunt, & obruent me, nisi recido. De *Ferreolo*, gratum, pergratum est, tales in Sacro ordine reperiri, qui & hæc nostra, veterum illorum Patrum exemplo, æstiment ac sciant. respondi. Mittes Antiquarium illud Carmen: si serium, quid nisi ineptiæ & animi error? sin experimentum tantùm, abeat, nec per me notam aut laudem ferat. De *Antuerpiâ*, in sermone memini nuper nos agere: in meis reperio memoriâ eius, anno Domini IↃCCCXXXVI. Caroli Magni imperio: *Normanni Anduuerpiam ciuitatem incendunt, similiter & VVitthам emporium iuxta ostium Mosæ fluminis*. Ita Annales vetusti, sed incerti auctoris: nec antè memorari notaui equidem. etsi iamtunc aliquid magni fuisse, ex eo quòd *Ciuitatem* appellat, dicas. Iacuisse ab eo incendio aliquamdiu arbitror, sed tamen instauratam: iterumque eius mentio, in rebus Henrici III. apud Lambertum Schaffnaburg. anno ∞. LXXVI. *Gozilo*, inquit, *Dux Lotharingorum, cùm esset in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate quæ dicitur Antuuerpha*. Et paullò post: *Marchia, quæ dicitur Antuuerpha*. Vides Germanos paullò aliter ac nos pronuntiare, quod hodieque solet. Vides & situm eumdem: siquidem Brabantia nostra tunc Lotharingia: denique vides iamtunc *Marchiæ* titulo insignitam. Ista nunc præ manu fuit scribere, alia à te (vt industria tua est) addes. De rep. circa nos nunc meliora. Timuimus certè, nec iniuriâ, Batauum validis copiis succinctum. Vnde istæ vires? palàm est à se non habere. Vtinam res Gallicæ, & detectæ ibi insidiæ, non dent alterum nobis hostem! Deum precor hæc auertere, nobis intendere & seruare. Vale mi Miræe. Louanij, XIII. Kal. Sextil. ∞. IↃCII. RR. PP. Schottum & Heribertum saluto. Accepítne prior ille quæ ad Senecam misi?

EPIST. XI. *Augustam.*

MARCO VELSERO V. I.

FECI quod volueras, etsi ego haud valdè vellem: scripsi, inquam, ad Masium, in re pecuniariâ. Quid tu autem censes? Tagum aut Pactolum nobis fluere? mera hîc inopia, & priuatim ac publicè (pudet dicere) mendici pænè sumus. Ego ille

ille animo diues, & Stoïcorum dogmatis, in metallis istis delinquo, & de fide congiarij annui laboro. Ego, qui in gratiâ Principum & magnatum esse non diffiteor: sed sic laboramus, & diuturno isto bello afflicti sumus, an exhaustos dicam? Tamen Masius (actor tuus dicet) benignè respondit, facturum omnia quæ in copiâ eius erunt: dolere tantùm, quòd consiliis eius ante biennium aures non præbuistis. Nam tunc res laxiores. Ista de re, quam solam rem multi censent. Carmen N. accepi, & à tuâ interpretatione probaui. Nudum si viderem, quid afficeret? sed *inuidiæ victæ*, vt ais, *si hæc trophæa*, age, in porticu meâ aut portâ suspendam: sed non in *Senecâ*, ne erres. Eum differo, non omitto. numquam scriptorem illum & vnicum magistrum è manibus: non tamen ita, vt omnia publicemus. Reuerentia me æui & iudiciorum habet; elimanda sunt, quæ illi conscribimus, & istis delegamus. Sed heus tu, vidistíne qui ex transuerso me petiit? vidisti, etsi dissimulas: iudicij autem vel & consilij tui copiam voluissem. At nunc serum est. nam respondi. hîc habes: dic vel nunc quid de vtroque videatur. Satin' ego pro sano, qui non sanum responsi honore sum dignatus? Difficile in istis temperare: etsi vsque adhuc Europa dicet modestum me, imò & per-patientem, fuisse. Quàm multis non respondimus? quos vt infantes vagientes habui, & risu non scripto componendos. Non probo istos, qui ad singulos insultus se parant & exserunt, & in gladiatorem pugnant: nec tu mi Marce, si te antiquorum hominum & morum noui. Philosophi sumus? transeamus. Christiani? patiamur, alieni ab excetrâ illâ delictorum omnium, superbiâ & vindictâ. Sed scriptum habes, iudica. vincar aut vincam, parum est: cum Aristippo, *Ego victus abibo iucundiùs, quàm ille victor, dormiturus.* Etsi non potest hoc bonis arbitris: quem te censeo, & mihi fero. Adiuncta ad Delrium nostrum eunt: perueniant, obsecro, te mittente. Martialem, qui ad te & tuos, vidimus: multa bona: voluissem strictiùs quædam dicta. Sed ille caussas suas habet: pro hoc æuo iustas, pro veteri improbandas. At scænæ etiam Roscius seruiat, si viuat. Dij boni quàm longus sum! quàm morem & ingenium meum migro? Amor est, in te iudicio susceptus, & æternùm, æternùm, mi Marce seruan-

 dus.

dus. Si eadem tibi caussa, idem fac, & vale. Louanij, XVII. Kal. Septemb. ∞. IↃCII.

EPIST. XII.

NICOLAO HACQVEVILLIO S. D.

TVAS libens vidi mi Hacqueuilli, cur non antea? Decebat te, si vis rem dicam: & litteris etiam promptè adire eum, quem sermone soles. Sed cùm fecisti, satis fecisti: in vnâ re hæreo, litteris Baronis Bonœuillij, quas tuis adiunctas scribis, & nullas in fasciculo vidi. Considera, perisse nolim: & si est, sciat ipse non vidisse. Viri illius gentem, & ipsum amo, eoque gratum fuisset mutui affectus tesseram manum videre. De itinere tuo, Deus fortunet, itemque studia, quæ in ipsâ Galliâ (ita audio) amplecti & exsequi te, equidem probo; dumtaxat vt tu totâ mente hîc te dones, dum ætas tua & publica ista pax sinit, bona nutrix artium, quarum Gallia vestra ab annis mille quingentis ferax & felix, inter Europæ prouincias, fuit. Si scias, mi adolescens, quantum in iis momentum ad prudentiam, sapientiam, & vno verbo, veram felicitatem sit; fortiùs & arctiùs amplectere. sed crede nobis, & vanis sepositis hæc vera & solida amplectere, tuo & publico olim bono. Pompa & ambitio sæpè abducit, &, quod poëta ait,

——— nos vilis turba caducis
Deseruire bonis, semperque optare parati,
Spargimur in casus.

Sed excerpe te turbæ, paucis bonisque adiunge, & in tunicâ non lanæ aliquod filum, sed purpura (vt ille ait) esto. Hoc suadeo, hoc voueo mi Hacqueuilli: & ista si amas (neque enim aliter) me amare. Louanij, Kal. ipsis Sept. ∞. IↃCII.

D. Legato parenti tuo S. & officia mea defero: idem D. Bani Thuano.

TESTIMONIVM.

QVI *subscripsi testificor*, NICOLAVM HACQVEVILLIVM, *domi nobilem adolescentem, in optimis studiis artibusque deditum, hic annos aliquot egisse, me vidisse & frequentasse,*

tasse, ingenio eius & indole oblectatum. Vt in viâ cœptâ longiùs pergat, eius conatus, nostra spes est & votum: preces etiam apud exteros, vt adiutum prouectumque velint. Naturam benignam reperient, ingenium facile; faueant, dirigant, & ad proprium & publicum bonum (ita natus est) ducant. Hæc breuiter, & testimonij fide

I. Lipsius, Professor &
Historiographus Regius.

Louanij, Kal. Sept. ∞. IↃCII.

EPIST. XIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo* S. D.

LIBENS tuas vidi, quia ex interuallo: & saluere te didici, & nescio an benè, bono tamen animo in iis locis esse. Sic oportet fato se aptare, & tranquillum, atque interiore animo hilarem agere, in omni sorte. De Epistolis meis non visis, mirabar iure, nec iure mirabar. Post tot menses non peruenisse? Sed tempora & studia cùm cogito, & quibus rebus artibusque pretium nunc sit, mirari desino, atque etiam nugari desino, id est hoc agere publicè quod hactenus egi. *Sera est in fundo parcimonia*, ait ille: sed non sapientia; & quandocumque ea venit, priora corrigit; & fluctus nihil obstant aut incommodant, qui, etsi serò, est in portu. Deum immortalem! tali æuo nos viuere? & nos omitto: sed illîc, vbi alta & immota pax, &, quod sequi videbatur, ingeniis artibusque honos; nihil in pretio, nisi pretium, esse? Indignor, sed leuiter: in metâ sum, & laborent aut satagant, qui sequuntur. Italus ille qui me tetigit, ego repercussi: & ius est. neque sapiens sileat, & proteruiam castiget, sed eo animo quo solemus lasciuiam puerorum. Scriptum meum vidisse te & Septalium velim, quem animo huic indui: & scio probaturos. Quid vos? ipsos hostes meos, si quos vitio suo, non merito meo tales habemus. Lubet fidenter loqui:

——— mens altum spirat honorem:
Conscia factorum.

Sed hæc talia, cogita quàm nos excitent, & ad alia porrò mittant. Illmo BORROMAEO te innotescere, gratum est; melioris cui Prin-

Principi, & ſtirpe ſuâ digno. Septalium in morbo eſſe, & tali Saturnio morbo, triſte: Iupiter & Venus potiùs reſpiciant, & optimum ac doctiſſimum virum publico ſeruent. Vibrandus Anskema, plenus ſpirituum iuuenis, & nuper inconſultò maritus, obiit ante dies paucos, triſti & populari morbo ſublatus. Etiam Nicolaus Micaultius, ille meus, probus & pius, ſi quis Belga; ſed lentâ & obſcurâ tabe abſumptus. Denique Euerardus Pollio, olim è meo contubernio: acre & arduum ingenium: & hunc pulmonis exulceratio abſumpſit. Vides funera, ſed priuata: quid publica dicam? Belgica tota languet, & inualeſcunt qui religionem & imperium mutata volunt. Quid cauſſæ aut culpæ ſit, malo ſcire quàm prodere: vos etiam auditis, & quàm non omnia hîc ex normâ aut more veteri,

Nouit & Arctöis ſi quis de ſolibus horret.

Quod in epiſtolâ tuâ pluribus exſequeris, non hîc refello aut approbo: coràm mallem, & iudicia tua audire, ſed & formare. Illud velim & adſuadeam, ex Euripide:

* Θύοιμ' ἂν αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ θυμούμενος
Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεοῖς.

permitte enim leuiter hæc à me immutari & adaptari. Sed vt dixi, hæc talia incoràm mallem, & cum Homero

* Ἄγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι.

Septalij libros auidè exſpecto: tunc ad ipſum, nunc ſalutem plenis faucibus propino, itemque Sacco. Louanij, XII. Kal. Nouemb. ∞. IↃCII.

** Sacra faciam illis potiùs ipſe, quàm ferox Iraſcar, & recalcitrē, homo cùm ſim, Diis.*

** Admoto capite, & ne quiſquā exaudiat alter.*

EPIST. XIIII. *Mediolanum.*

IOANNI BAPTISTAE SACCO.

MIRVM, & non mirum, te epiſtolam illam meam, niſi editam, non vidiſſe. Ordinariis curſoribus tradita eſt, ſed quid tam ſollemne hodie, quàm fraus aut officij neglectus? Illud gratum, animum meum tibi conſpectum eſſe: qui certè, mi Sacce, in te propendet, & amans cupit amari. Fac merenti. non eâ parte, quâ autumas, quaſi Famæ te conſecrem: non ea vis mihi, etſi voluntas: ſed quia iam olim conſtanter ergà te afficior, & addam eximiè, ſermonibus ſcriptiſque proditum, & proden-

prodendum. Scísne autem, aliquem ab Italiâ (nisi titulus imponit) proteruiter mihi insultasse? Sed caput sustuli, & manum exserui, & puto, æquis & iniquis arbitris, hanc quidem palmam retulisse. Vbi sumus? inter quos Lapithas viuimus? Innocentia mea orbi testata est, & industriam approbare quidem conatus sum: ecce conuiciorum plagis excipior, & pæne ad Tarpeium saxum vocor. Tacitum corrupi. Dij hominesque! nullus auctorum hodie (fidenter loquendum est) magis medicam, magis opportunam manum, à meâ sensit. Sed isti viderint, qui scribunt, qui legunt, qui fauent: ego, vt bonus bonis approber, nec transuersus agar ab hoc Calumniæ an Inuidentiæ œstro. Philosophor nunc, & in Senecam, imò totam Stoam aliquid molior: si Deus & Fatum emoliri dant & absoluere, ignauiæ me absoluet postera aliqua ætas. Vale Cl^me^ Sacce, & me ama. Louanij, IX. Kal. Decembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XV.

MATTHIAE HOVIO, *Archiepiscopo Mechliniensi.*

ILLME ET REV^ME^ DOMINE: Petiturus venio, quò non libens inclino, nec nisi consiliis & monitis aliorum inductus, etiam medicorum. Multos annos iam tenuior valetudo corpusculum debilitat, quod sobrietate tamen, & dilectu aliquo ciborum, & exercitij mediocritate, sustento. Sed vsu iam didici, piscium solorum vsum, & parum alimoniæ sufficere, &, si quid praui aut melancholici humoris in me, commouere. Equidem vsque adhuc Ecclesiæ S. Romanæ ritibus & præceptis libens, vt debeo, parui: & cum sensu etiam aliquo incommodi, Quadragesimalem in cibo castimoniam seruaui. Scio enim homini, Christiano præsertim, *summam felicitatis* (vt Seneca ait) *non esse in carne ponendam*: & scio etiam primogenios parentes nostros à Paradisi gaudiis per cibi voluptatem excidisse. Itaque rediri etiam ad illa, per Abstinentiam: sed iudicio tamen & prudentiâ temperatam. *Non enim per eam caro*, vt vir Sanctus scripsit, *sed carnis vitia sunt exstinguenda.* Hac caussâ ad te, summum nostrum Sacrorum Præsulem, confugio: & moderationem, aut remissionem, in ciborum abstinentiâ peto. Sed eâ lege, quam

ipſe mihi pono, vt non niſi in neceſſitate vſurpem, aut mihi indulgeam: id eſt cùm proſtratæ vires depoſcere videbuntur. Ego, ſi impetro, vota pro ſalute tuâ & publicâ interponam, eò ardentiùs, quò magis & meam tibi, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, referam acceptam. Louanij, IIII. Idus Febr. ∞. IↃCIII.

EPIST. XVI. *Audomaropolim.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO V. R. S. D.

Cvm abiiſti nuper à nobis, corpore hoc factum; animo obuerſaris, meo quidem, voueo & in tuo ſic eſſe. Sed maximè in eo opus quod moliris, & cuius argumentum atque ordinem volenti ac lubenti mihi denarraſti: in quo ſeriò pergere te, atque feliciter finire, publicâ etiam cauſſâ hortor. Enimuerò veteris æui *Admiranda* concepi animo, & partim ſtilo digeſſi, aliquid edidi: noſtri & ſuperioris huius, tuum inſtitutum, ac iam debitum eſt: quare? ſuſcepiſti, promiſiſti. Aurem tibi vello, perge: educ è tenebris præclaros viros, & facta: propone in exemplum: da ipſis lucem, ne per incuriam noſtram ſit

* Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός.

** Æquali in famâ virtutis amator, & hoſtis.*

Fructum, mihi crede, ea res amplum dabit: vis & famam? non ſpectas, vt tua pietas eſt, & aliena externis omnibus vita: ſed & hanc ſpondeo, bonam & manſuram quamdiu Virtuti pretium erit. Induſtriam tuam noui, ſed & ſtilum talibus aptum: illam exſere, hunc admoue, nec pauculis iſtis vitæ annis curas tuas circumſcribe. Habes ab amico conſilium, ſiue monitum interpretaberis: habes iamdiu affectum, neque neſcis; tuum ex æquo mihi præſta. Vale R. P. Louanij, XVI. Kal. Mart. ∞. IↃCIII.

EPIST. XVII.

DIONYSIO VILLERIO V. R. S. D.

Divtivs factum eſt, cùm tuas accepi, nec reſpondi: ſed tuo exemplo (ſi vis verum audire) factum. Nam & tu remiſſior eſſe in ſcribendo ſoles: non in amando, hoc ſcio, & hanc de te fiduciam habeo; velim de me idem. An mutem, aut

minuam?

minuam ? augeam potiùs, ſiquis gradus vltra ſummum eſſe poſſit. Conſiſtamus. Tardiorem me tamen in omni officio, vel ætate, vel valetudine, fieri ſentio: nec moleſtè fero; & deſinere appeto, vel deſiiſſe. Sæculum video, & Honeſti vix ſcintillas alibi reliquas: nihil niſi fumum & nugas, & ea quæ mœror eſt cogitare. Felicem me, qui curſum pænè decurri! Eram in Stoïcâ Philoſophiâ totus: ſcis quàm non pro Genio æui, quod vel nomen odit. Itaque mihi meditor & ſcribo. Inuitas me ad tuam domum. Scíſne? ſi ſolus ſim, haud fruſtrà: iam adſim, & viuam & moriar apud animam amicam. Compedes habeo, ſoluat ipſe antequam ſoluam. Duci Arſchotano (quem ſolum generoſi animi inter omnes proceres ſum expertus) Carmen nuper ſcripſi, in HEVRIAM ſuam, petenti. Editum eſt, cum Iconiſmo eius Prætorij, quale id animo (nondum plenè in opere) deſtinauit. Ita me Deus, bellum & elegans, & Principe viro dignum erit, cùm perfectum. Videbis, aut iam (quæ eius in te benignitas) vidiſti. Heus, eſt quod tibi ſoli ſignificem. Rex Galliæ ſcribi ad me iuſſit benè ſeriò, ante duas tréſve ſeptimanas, & in ſuum regnum, loco & conditione quibus vellem, inuitari. Excuſaui, & gratias egi. Iterarunt tamen, & vel ad otium, quale in Batauis Scaliger, vocarunt. Ego in ſententiâ manſi, id eſt abnui: nec lubet peregrinari vltrà; lubet, vt dixi, ad metam ire. Melancholia eſt, inquies. Noſti veterem meum morbum, corporis tamen adhuc magis quàm animi: &, niſi ipſe me fallo, ea pars conſtat & valet. Te vtroque opto, mi amiciſſime, & quod à puero fuiſti in me eſſe. Louanij, poſtridie Idus Martij, ∞. IϽCIII.

EPIST. XVIII. *Romam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *ſuo* S. D.

AMO tuam ſatis crebram ſcriptionem. Satis, nimis non dicam; non, ſi in dies me compelles. Suaue ſemper à vobis aliquid, & de vobis audire: quos animo huic fideliter habeo inſertos. Gaudeo ROMAM veniſſe, illam olim magnam, auguſtam, SVPER-ADMIRANDAM: nunc ſanctam, religioſam, venerandam. Sed vel nunc veſtigia magnitudinis ſuæ habet: quæ magis eminebunt, ſi cum vetuſtâ lectione cogitentur

ſimul & luſtrentur. Inuideo vobis(cur mentiar? quod mihi non iterùm calcare ea loca fas: atque vtinam vel furtim liceat, & pænè dicam, Geniali aliquâ machinâ eò transferri! Nam hîc nubes, tenebræ, horror, terror: & à rebus bonis honeſtiſque ſquallor & ſolitudo. Partes alteræ inualeſcunt, viribus & conſiliis: ipſa hæc ſchola deſolatur, & metu aut tædio diffluit iuuentus. Ego me ſolor & erigo Sapientiæ ſtudiis, & SENECA feriò habet: ſed vereor, vt mihi. Quibus enim iſta? & breui vel nomen ipſum LITTERARVM ludibrio aut contemptui erit. Magnus tamen & rectus animus, recta non deſeret: non,

—— ſi tremendo
Iupiter ipſe ruat tumultu.

Carmen tuum ad pontem Metauri fluminis ſcriptum legi, & amaui. Fac, fac, exſerant ſe interdum & emicent flammulæ iſtæ ingenij: & pange ſi non aliis, tibi & mihi. Imò & Rubenio, & quem prædictum oportuit Richardoto: quod conſortium tibi gratulor, nec vel vota melius donent. Itaque ſi illi hanc æſtatem etiam Romæ, auctor vltrò ſum manendi: ſin redeunt, non ſim, & inclinem te redire, & in viâ tamen Germaniam videre. Domeſticas tuas res, à fato optimi parentis, inſpiciendas etiam tibi opinor. Sed, vt dixi, ſi illi manent, indulgeo: Deum precatus, vt apud te Sanitas maneat & Amor noſtri. Louanij, Poſtrid. Idus Mart. ∞. IↃCIII.

Heus tu, Carmen & ego ad vos tres ſubitum ſcripſi: hîc habetis.

AD
GVILIELMVM RICHARDOTVM, IO. BAPTISTAM BARONIVM, PHILIPPVM RVBENIVM,
olim & nunc SVOS, ſed iam ROMAE ſiſtentes,

Phaleuci.

ERGO *vos habet illa magna Roma?*
Florens olim opibus, ſuperba tectis,
Læta ciuibus? vrbium vrbs, & orbis
Princeps? olim ea: nunc modeſtiores

Inſcribit

Inscribit titulos, PIA *atque* SANCTA,
Et sedes adeò ipsa SANCTITATIS.
Verùm vos habet. ô meum dolorem,
Quòd non me quoque habet! licebat, imò
Libebat, sed & addam ego hoc, decebat.
Quid tamen tenuit? mala illa Parca,
Quæ filum mihi neuit, haud abire,
Quæ filum mihi neuit, hìc obire.
At vos ô mea triga, dum fruisci
Iam datur, facite: & vetustioris
Illa Vrbis monumenta, Templa, Circos,
Arcus, Balnea, Porticus, Theatra
Cùm lustrabitis, hoc subinde votum
Interponite: DOCTOR ILLE NOSTER
ADSIT LIPSIVS! *hoc iuuabit, & me*
Alâ hac visite cogitationis,
Alâ vos ego cogitationis.

EPIST. XIX. *Cæsaraugustam.*

DOMINICO AVENGOCHEA I^to
Senatori Regio in curiâ Aragonum.

DVPLEX à te munus accepi, amorem tuum eleganti epistolâ oblatum, & libellum siue μελέτην, vt inscribis, doctrinæ simul & innocentiæ tuæ verum testem. Vir Amplissime, tanti Lipsius fuit, vt vltrò sic adires? Humanitate me vicisti: affectu non facies, vt omnia facias: & hunc tibi ex pari certè reddam. Atqui & ipsum te ab adolescentiâ pænè mihi aperis, & Doctores tuos, & peregrinationes describis: illos egregios aut primos virorum; has varias, & cum vtilitate iucundas. Quæ res magis & ingenio limando, & iudicio dirigendo est, quàm istæc locorum hominumque visio aut vsurpatio? nulla, neque vmquam sedentaria lectio aut diligentia hanc æquet. Gratulor suscepisse fortiter, confecisse feliciter: & hoc gratulor, quò virtus tua & prudentia vocabant, eò à Rege maximo productum, ad fastigium togati honoris. Quem honorem quòd homines improbi aut liuidi obtenebrare calumniarum nebulis conati sunt,

 gaude-

gaude. Conati sunt: tua clarior lux effulsit, nec probitatis tantùm, sed ingenij; cuius telum, fortasse alioqui vaginâ condendum, in hac occasione acuisti & protulisti. Atque illi vbi sunt? mihi periisse de plano videntur; &, iudex si addicat, non horam hîc moram faciam, nec censeam AMPLIANDVM. Confide, idem æqui boniq́ue omnes alij: si iam non fecerunt. Et censio quidem illa, siue ἐξέτασις, bono & antiquo more apud vos vsurpatur: sed vt prudenter mones, cum temperie exercenda est, & malitiæ reprimendæ, non innocentiæ diuexandæ. At mea etiam scripta defensioni tuæ placuit inserere: id est, me honestare. neque aliter interpretor hoc iudicium talis viri. quòd si ætas, aut melior propiorq́ue mei inspectio, mutabit fortasse: at ne affectum hoc rogo, & hunc mihi integrum illibatumq́ue serua; ita te ille MAGNVS DEVS. Louanij, XVI. Kal. April. ∞.IↃCIII.

Breuiorem me ægritudo fecit: quæ hoc ipso tempore habet, & ab amore profectò est quòd scribam.

EPIST. XX.

LVPERCIO LEONARDO ARGENSOLAE S. D.

SVAVES vestræ litteræ, addam etiam lætæ, parum suaui aut læto meo tempore aduenerunt. Neque enim inualetudo solùm me, sed morbus habebat, & medici aut medicina in oculis: tamen rescribendum vel breuiter censui, abeunte Nunno Mendozio nostro, & Hispaniam suam, iussu Principum, repetente. Breuiter inquam, scribo: sed animo largiter: qui vos tales quomodo non amet? In doctrinam non affecti solùm, sed eâ perfusi estis: me seriò & candidè (ita solet vestra natio) amatis: & ego non reponam affectum? Facio, liceret modò sæpiùs, liceret propiùs vobis frui: suaue huic animo esset. Et, Deum immortalem! quàm tempora hæc turbida Amicitiam, id est Solem illum animorum, requirunt? Bella perseuerant, titulo Ciuilium tristia, euentibus parum fausta. Auditis, credo, & nobiscum doletis. Hæc æstas in metu est, ob hostiles apparatus: & opidum hoc nostrum iam in limite etiam belli: en quò ventum! Scitis sedem hîc Pietatis & Doctrinæ esse: periclitatur

clitatur vtraque cum illo minui in Belgis, non enim dicam perire. Sed hæc tristia.

Quæ procul à nobis flectat fortuna gubernans:

aut Deus potiùs, vt piè magis loquar. Læta succedite. Lætum enim certè, quòd producis & nominas in eo etiam tractu amicos nobis, id est Doctrinæ: cuius instar aliquod in me (quid enim aliud?) amant. Inter eos Gabrielem Aluarezium, è Societate Iesu, de vnâ epistolâ nosse me puto, quam ante annos duos, tres, Andreæ Schotto benignè de me scripsit. Redamare me seriò dicito: non eum falles. Idem de Doctore Bartholomæo Laurentio Theologo, Doctore Bartholomæo Morlanes Iᵃ˒, quorum doctrinam prædicas, scribere me & sentire scito. Quid de Gabriele tùo, lepidissimo puero? hunc ego per te dissuauior, & in optimâ viâ pergere hortor, & ad candidam calcem peruenire. Faueo toto animo, & ad Patris & Patruorum exempla voco. Plura non licet. hæc ipsa ægrè, & ægrum referent: affectu tamen valido & viuo. Louanij, xv. Iul. April. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXI. *Tornacum.*

P. LEONARDO LESSIO, *Theologo Societ.* IESV.

PERGRATA mihi scriptio tua, & cura mei, quod scire te scio, quia & affectum meum non ignoras, magnum, stabilem, & ære vel adamante firmiorem. Ideò & gaudeo, cùm mutua fieri video: & certè solatij vel leuamenti in hoc languore diutino egemus. Aquam aspersisti. Quamquam non sic extrema omnia apud me, vt fama illa prior dixerat: sum quem reliquisti, aut paullò deterior, sed valetudine scilicet vacillante & variante. Dies vnus matrem gerit, alter nouercam. Statui Antuerpiam excurrere, & aërem mutare, ac corpus commouere: quod vsu didici firmando mihi esse. Sed corpus attenuatum est, & vnius lineæ me hominem dicas. Naturæ tamen meæ illa bonitas est siue teneritudo, vt facilè labatur, & lapsa assurgat. Vtinam te illîc videam, & amplectar, nunc medicum corporis, vt semper partis illius melioris! Intra triduum aut quatriduum, si vires non abnuunt, in iter me dabo. De Spadâ, non ausim etiam cogitare. Salutaris mihi illa aqua; sed neque nunc excussi metum;

tum, & faciem illam θορυβώδη nostræ fugæ. Quin potiùs videbo, quid peregrinatiuncula leuamenti dabit, & vigor hic Veris,

—— cùm tempestas arridet, & anni
Tempora conspergunt viridantes floribus herbas,

an non & ego reuirescam? videbo, inquam: & tamen cum Pindaro sciam, θνατὰ περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος. Corpus hoc illuc it: anima, quò Deus & tu vocatis. O gratum mihi autem de precibus, te faciente, pro me conceptis! Iuuabunt, imò iuuerunt, & meliorem me, si non firmiorem, reddent. Caput in illo est; de cetero,

—— improuisa leti
Vis rapuit, rapietque gentes.

Tu vale mi Pater, breui oculis, vt spero, vsurpande. Louanij, Kal. ipsis Maiis, ∞.IↃCIII.

Saluto ex animo R. P. Fierontinum, & P. Schondonchum, quem videbis.

EPIST. XXII. *In Rußiam.*

DEMETRIO SOLICOVIO, *Archiepiscopo Leopolitano.*

POPVLARES tui apud nos sunt, Palatini Sandomiriensis duo filij; mihi crede, hoc nomine gratiores, quòd parentem & vicinum & amicum tuum significabant, atque hoc titulo mihi iam carum. Non blandior, sed te, non in Poloniâ tuâ solùm, sed Europâ, inter eximios habeo, & rarum sidus in tenebroso isto, & quod veterem nobis squallorem minatur, æuo. O ex corde votum! adsim & conuiuam talibus! sermones & iudicia misceam, doceam inuicem & discam! Fatum meum vetat, iubet inter bella & militares mores aut homines consenescere: si tamen hoc datur, & non Parca ante ipsum senium me tollit. Languor adsiduus dicit, & eò ducit: ac iam quidem fui ante duos menses ad ipsas fati portas. Tamen gradum frænaui, redire cœpi: sed nescio an non, vt Eurydice illa Orphei, reuocandus. Epistolas meas vltimas vidisse te censeo, & ad te quasdam: parabam totum *Senecam*, itemque *Philosophiam* vnà *Stoïcam:* vires abnuunt, & animosè cœptis languores isti intercedunt. Te autem, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, longùm valere bono Reipublicæ ex animo opto. Louanij, III. Kal. Iun. ∞.IↃCIII.

EPIST.

EPIST. XXIII. *Cracouiam.*

BERNARDO MACIEIOWSKIO, *Episcopo Cracouiensi, Duci Seueriensi.*

NEPOTES tui cùm ad nos venissent, & sedem figere destinarent in hoc, vt ita dicam, bonarum artium foro, & quadam panegyri: non indecorum putaui si hoc ad te scriberem, & simul de operâ significarem, quam illis in laudabili hoc proposito voui. Nam etsi publicè satis impedior lectionibus, & priuatim scriptionibus (è quibus quædam publici etiam iuris factæ sunt:) tamen decerpendum aliquid temporis censui, quod horum institutioni, aut certè directioni impenderem. atque id Reipublicæ etiam adspectu, cui hi tales è primariâ nobilitate meritò destinantur. Sicut medicus libentiùs atque animosiùs operam impendit in Rege aut Principe curando, cuius salus saluti aliis esse potest: sic nos in iis docendis, qui prodesse consilio atque operâ pluribus possunt. Progressum iam eos aliquem fecisse ego video, & idoneo Præfecto concreditos aut inspectori: vt porrò in hac viâ pergant, metæ magis & magis accedant, mihi, quamdiu in his locis erunt, seriò curæ erit, & pro ingenij atque otij mei copiâ adnitar. In quâ re non aliud equidem, quàm ipsos & Rempublicam, vt dixi, specto; præmij alterius neque appetens, neque (liberè dicam) egens. Tua tantùm amicitia, aut certè beniuolentia, si mihi accedit, operæ pretium grande erit: quem ego Virtutis & Dignitatis caussâ colo atque æstimo: Deum precatus, vt te Reu^me & Ill^me Domine, diutissimè Ecclesiæ & Reipublicæ velit esse saluum. Louanij, III. Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXIV.

GEORGIO DE MAGNA CONCICE MINSCHEZ *Palatino Sandomiriensi, Capitaneo generali Leopoliensi, Samboriensi, Medinicensi.*

LIBERI tui ad nos, studiorum & animi excolendi caussâ, venerunt: atque ea mihi occasio scribendi. Grati sunt, quia à longinquis illis oris, quia à tali parente & stirpe; grati à se

etiam, quia inclinationem vel ardorem in optimas artes præfe-runt, quibus cœperunt imbui iam, non solùm tingi. Equidem tibi hanc talem stirpem, & ex eâ gaudium, gratulor: hortor porrò habere in his animorum gymnasiis, & quidem à te abiunctos, vt virtuti & doctrinæ magis iungantur. Sicut agricolæ, qui plantaria habent, nouellas stirpes transferre & transserere è natali suo solo in aliud solent, vt laxiùs lætiusque crescant: sic oportet liberos, non genitali solo affixos sterilescere, sed in aliud aliudque translatos robur & incrementum sumere, & succrescere in Virtute. Nec tamen longum hoc nimis esse suadeo. & sicut qui ignem è viciniâ petunt, non illîc desident, sed accepto eo domum redeunt, atque ibi accendunt: sic istos censeo velut scintillas & fomites apud exteros quærere, domi deinde accendere, & sibi aliisque allucere. Ita nati sunt, ita à te formati & destinati, vt ad Rempublicam admoueantur, & in magno ac laudabili illo Regno sint vtilia quædam membra. Deus hoc dabit: ego, quamdiu hîc sunt, adiuuabo & adnitar, & in viâ benè cœptâ dirigam, & manu ac voce ducam ad salutarem metam. Hanc fiduciam te mei habere rogo Ill^me^ Domine: imò & consilij & auxilij mei in aliis etiam copiam facturum, vbi copia quidem mea feret. Vale Ill^me^ Domine, Regno, Regi, Tuis. Louanij, III. Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXV.

CAROLO, *Duci Croyo & Arschotano.*

ILLME ET EXCELL^ME^ PRINCEPS, An non extra decori limites (da veniam) Ex^tia^ tua abit, quæ etiam de valetudine meâ inquirit, & solicitam se super eâ ostendit? Non sum tanti, vt tanti Principis curam merear: sed habere tamen iuuat, & hoc etiam vinculo officia mea tibi adstrinxisse. Dicam igitur, quia petis, id est iubes. Paullò melior & commodior videor, sed animo magis, quàm corpore; & ne dissimulem, isto videor ad tabem aut marcorem paullatim ire. & vt apud Ex^tiam^ tuam liberè me aperiam, non inuitus ire: siue tempora ista, siue vniuersè sortem adspiciam generis humani. Tempora quidem ista, sic tenebrosa aut turbida, vt neminem

minem paullò magis honesti, & vt sic dicam cælestis animi, delectent: imò vix viles & terreni isti subsistant, in adsiduis bellorum nimbis aut procellis. Et quâ meliorum spe? cùm finem belli habebimus, alia timemus quæ non lubet dicere: & ad summam, decretum cælitùs videtur opprimi Belgas, aut perire. Itaque an infelix ille, qui præsentia aut imminentia mala euadit, & in portum nauigat ab omni istâ tempestate tranquillum? Si etiam communem sortem vitamque, vt dixi, consideras: per Naturam suaue est viuere, per Rationem non insuaue mori. Vita quid est, aut quid amœni habet? Qui optimè de eâ loquuntur, cum mimo aut ludo comparant; qui intentiùs & seueriùs (addo & veriùs) cum carcere aut custodiâ assimilarunt. A natali nostro die, si inspicimus, lacrymæ & gemitus sunt, & cùm grandiores eorum pudet, suspiria & internæ curæ. Quis dies aut hora vna læta, cui non denæ aliæ, velut ex decreto, succedant & excipiant? Sicut in mari fluctus semper est, etiamsi non tempestas: sic in vitâ motus & angores, etiam cùm non dolores aut lamenta. Vera me dicere, etiam Ex^tia tua, in illâ altiore suâ fortunâ experitur: & quid censes homines iniuriæ & contumeliæ magis oportunos? Atqui in malis viuere, quæ vita est? & quis, cùm portum aut pausam Deus ostendit, refugiat, & eligat iactari? Non mihi ea mens est: qui didici obniti fortunæ, & constantiâ vincere: sed idem, Deum sequi, & cùm ad se vocat, alacri gradu, imò cursu, eò ire. Itaque, Ill^me Princeps, nihil mali aut anxij morbus hic meus minatur, aut adferet: homuncionem vnum eripiet; & Deus bone, quot meliores me & grandiores? Tamen, vt in epistolâ & priuatâ scriptione maneam, clientem vnum Ex^tiæ tuæ eripiet, fide & obsequio valdè promptum, & heroïcis tuis virtutibus addictum. Hæc omitto, & Deo permitto: ad publica venio, quorum cura magis te spectat. In iis lenta omnia, nec adhuc læta: & nuper Fridericus Spinula ereptus, quod momentum in rebus maritimis habeat, non prompto alio successore. Triremium administratio, nostris parùm gnara. E Britanniâ scribunt, vndecimâ huius Regem venisse Londinum, & illinc ad arcem Groenwitziam iturum, donec ad pompam coronæ publicitus imponendæ omnia sint parata. Magna scæna & splendor (ita ingenium gentis est) futura

videntur. Scribunt & Legatos Batauos iam appulisse, sed animi parùm lætos, nec in Rege hoc nimis sperantes. Quid sit in re, nescio: illud bonis auctoribus habeo, illum artificem simulandi & dissimulandi esse, si quisquam vmquam fuit. Incendium Rodiensis vrbeculæ non me admiratione affecit: illud de scintillis sic longè iactis, affecit: atque id sine vento. Genij his talibus interueniunt: &, vt in re nouâ aut prodigiosâ nequid mali augurij sit, Deum precor. Eumdem Ill^me & Excell^me Princeps, vt te columen nostræ Belgicæ incolumem diu conseruet. Louanij, pridie Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXVI. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO V. R. S. D.

BALTHASAR noster iam apud te est, aut fuit, vt ex litteris eius didici: & ergo ex illo certiora de valetudine meâ iam habueris; certiora, sed non lætiora. Quid nobis blandiamur? sum adhuc in valetudinario: & vt lumen, quod exstinguitur, flammulas interdum iacit; sic mihi fieri videtur. Velut resurgo interdum & exorior, sed fortasse lapsurus. Tamen nunc iterùm satis bellè, & ridere mea Sors videbatur. Quid est? vitam noui, factam mori, & cupitor longæ illius numquam fui: Varronis illud placuit: *Non eos optimè vixisse, qui diutissimè vixerunt, sed qui modestissimè.* Hoc verbi postremi amplector: & certè Modum in omni vitâ, sed & Modestiam in animo amaui. Alij philologi aut litterati (audacter dicam, & examina) meo æuo, à vano multum traxerunt: ego strinxi, & interiùs adduxi; & ad vtilia aut profutura, non ad splendida aut famosa tantùm respexi. Raró scripsi, cui non sapientiæ aut prudentiæ, etiam vbi locus vix videbatur, monita aut præcepta sint inspersa. Hanc laudem mecum feram; & illam optimæ conscientiæ, publico elaborasse, nullius famam minuisse, aut per obtrectatiunculas auctum meam iuisse. Amplius dicam: Pauci an nemo, meo æuo, singularia argumenta aggressi sunt, aut pertractarunt: ego feci, in Constantiâ, in Politicis, Saturnalibus, Militiâ, Admirandis: & sparsim etiam materias, quæ vsui aut oblectationi generi humano essent, disposui & ordine digessi. Ordine, quem in

in omnibus ſcriptis amaui: & ſuper nouos, atque adeò (an non ſuperbum erit?) ſuper veteres vſurpaui. Sed quò me animus rapit? ille, qui apud te eſſe autumat, & in ſermone liberè, ac licenter etiam, garrire. Vale vir amiciſſime. Louanij, poſtrid. Non. Iun. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXVII. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRO LINTRENSI, *Doctori Theologo.*

ANIMO magis, quàm verbis profiteor, gratas mihi tuas litteras, & affectum qui illas dictauit, fuiſſe. Ego verò tale nihil à te meritus, niſi occulto item aliquo affectu, quem bonâ fide teſtari poſſum reddere me pari, vel auctiori modo. Inuitas ad hoſpitium: libens vſurpem, ſi illuc veniam; imò iamnunc promitto facturum, ſi venio. Veniam autem? an ad alia & meliora loca Deus inuitat, quem Ratio & Neceſſitas audire me iubent? Videor deſerturus hæc infima & terrea, ô optabili permutatione, ſi diuina benignitas ad illa ſupera me ducit! Quis, non dicam linguâ efferat, ſed mente felicitatem capiat, vbi regnum eſt Diuinitas, & lex Caritas, & modus Æternitas? vbi vita non niſi gaudium, & ſenſus omnis in Deo defixus, in conſortium felicitatis eius tranſit? O ego illuc Pietatis alis ſubuolem! ô ego tuis & piorum votis adiuuer, & illo velut vento adſpirante perueniam, corporis id eſt terræ huius ſecurus, quidquid eâ fiat. Pondus eſt, vinclum, imò carcer: & quàm multis Affectuum nexibus nos ſtringit? Auaritia, ambitio, libido diſtrahunt; & meas atque alienas catenas video, & quoſdam pluribus iis vinctos. Solue Deus, cùm viſum, & in libertatem illam primam aſſere, tu, generis humani ſeruator & vindex. Vides Reu^de & Eximie Domine cogitationes meas, nec inuitus apud te, aut indecorè promo, talium magiſtrum. Vt tamen de me aliquid toto, id eſt duplici parte, dicam: laboro, ſed perincerto morbo. atque adeò morbus eſſe non videtur; fortaſſis ideò grauior, & cum diſcrimine cenſendus. Sto, ambulo (nam iacere hæc alacritas vix poteſt) tamen delinquo viribus & deficio, & nec animus munia ſua ſatis vſurpat. Sicut in citharâ cùm nerui detriti ſunt, aut diſſident, etiam artifex, conſtante licet arte, non

eam exserit, & vitium ab instrumentis ducit: sic animo huic fit, per se prompto & gnaro, sed in dissonis chordis concentum non edit. Fero, & colo te & amo, & saluere toto animo cupio. Louanij, VII. Idus Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXVIII. *Leodicum.*

IO. CHOKIERO I^{to} S. D.

In languore me litteræ tuæ deprehenderunt, sed amor animum manumq́ue erexit ad breue hoc responsum. Ais in conuiuio te fuisse, atque ibi de comitiis Romanis actum, ac fuisse qui Sexagenarios etiam admitteret: cum quo scito me sentire. Quis enim credet illam ætatem à suffragiis exclusam, quæ à sententiâ in Senatu non reiiciebatur, vbi de summâ republicâ res erat? At prouerbium vulgatum obstat. Non obstat, saniore sensu. Nempe sexagenarij non adacti ad suffragia, liberi erant si vellent: sed & accedebant, si vellent: non aliter, quàm milites scribi poterant etiam quinquagenarij, & scribebantur cottidie, sed suâ voluntate. Profectò in tanto populo millia aliquot sexagenariorum erant, quibus corpus & mens valida; cur suffragium iis adimeretur? Si factum, fieri non posset quin apud Ciceronem, aut alios, talis rei crebrior mentio, & quòd fraude aliquando euocati à Tribunis venissent, numero augendo. Lis, dico, aut controuersia super hac ætate interdum fuisset. Ego ita arbitror, nec loca omnia Festi, Nonij, Ciceronis aliter euincunt. Noto etiam, hoc de Pontibus suffragiorum recens fuisse, & à C. Mario Trib. pl. latum: prouerbium ipsum puto antiquius, etsi alij huc trahunt. Habes breuiter meum sensum, habe & affectum semper in te inclinatum. Louanij, prid. Idus Iun. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXIX. *Eodem.*

PETRO ORANO I^{to} S. D.

Ah triste nobis mi frater, de tuo meoq́ue fratre, an patre dicam? Nam vtroque loco illum duxi atque habui; illo, ob affectum; isto, ob curam & directionem quam ab illo puer admodum in Vbiis accepi. Atqui abiit, & quidem cum à vobis

vobis & optimâ matre seiunctus esset, cui luctum, scio, æternum reliquit. At tibi quid? luctum, sed ratione & robore vincendum. Ratione, sapientiæ mysta es; robore, vir es, & sexus fortem, & vt cum Senecâ dicam, perpessicium magis te fecit. Non diffundor ad plura solatia: aliàs apud te in simili casu feci, & iam recenter apud Billeum nostrum, magno vulnere percussum. Deus bone, quot funera ego cottidie audio, siue & video, ipse æger & medicorum sententiis iamdiu funus? Tamen perseuero, animi (si non corporis) firmus atque alacer: & vt statua in basi, sic ego nixus sto in Prouidentiâ diuinâ. An non ab eâ decretum, quomodo & quando mihi hoc fiet? an non optimè, & ex vsu meo, decretum? Ita credere me par est; & si credere, non repugnare aut detrectare, sed volentem ceruices dare æneo huic iugo. Franciscum nostrum Romæ in omni modestiâ & industriâ agere, ab aliis accepi: nam inquiro, & cordi mihi est, atque erit. Gaude, & in mortuorum mœstâ memoriâ, solatia hæc pete atque adhibe à viuis. Tot liberi, & iam nepotes etiam sunt: & domum ORANORVM fundatam, & validis columnis nixam, relinques. Inter liberos, meam Isabellam per te dissuauior: fac, ne me falle. Vtinam coràm possim! volo iamdiu, & valetudo adigit: discrimina repellunt, & omnia vestra intuta. Vale Vir Cl^me^, & semper germanum in modum meus. Louanij, XVI. Kal. Quinctiles, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXX. *Romam.*

PHILIPPO RVBENIO *suo.*

SVAVE est rectè vos valere. Ego abire nuper minabar, neque nunc firmiter consisto: vires vacillant, & æstiui isti immodici calores non sunt reparandis. Spadam inuitant aut mittunt multi: sed in auxilio incerto certa nimis pericula terrent. Sæpè; ita me Deus, te præsentem optaui, & propiùs si abesses, euocarem. Nunc fatis parendum est. Cœpi iterùm legere, sed animo parum vegeto aut alacri: nec de perseuerantiâ satis confido. Quid est? homo sum, ad finem eo, & cursum meum non sine aliquâ gloriâ peregi. Valere te & viuere opto, gemmam inter meos Belgas, quod vero præsagio iamdiu dixi. Ama me, ego te æternùm. Louanij, IV. Kal. Iul. ∞. IↃCIII.

Prius-

Priusquàm has obsignarem, alteras vltimasque tuas accepi, quæ erant de titulo doctoratus. Hoc quoque gaudeo, & ex animo gratulor. Tempus vobis emansionis prorogatum non inuitus audio, si non producitur. Æstatem hanc ego lubens donem, vltrà non donem, nec censeam ex vsu esse. Quid nisi delectatiuncula illîc est, & sensuum atque oculorum occupatio? quæ ad animum referatis, pauca; & pauci, qui illi student. Magni etiam animi est, ac pænè addam felicis, inter tot praua aut deprauantia, rectum stare, & manere in æquâ iudicij lance. Facio equidem, sed apud me: si promam, vix video fructum. Itaque Romanus ille Sapientiæ doctor, quem dare moliebamur, exire in scænam tardat, non plausu, sed pastoriciâ fortasse fistulâ excipiendus. Ille quidem

Καὶ δυνάται φράσαι πυκινὸν ἔπος, ἠδ' ὑποθέσθαι

sed apud quos, aut quibus? Estísne amatores aut cupitores talibus, numero tot, quot Thebarum portæ? Græcarum illarum, non Ægyptiarum dico. Desino, Timonem non refero: te mi Rubeni amo. Postrid. Kal. Iulias.

EPIST. XXXI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo* S. D.

CREDO rediisse te è peregrinatione Gandensi, mi Oudarte: an non & illîc Vriendtium vidisse? poëtam inter Belgarum primos, & cuius libellos editos missosque ab ipso vidi, & in multis equidem probaui. Ingenium facile, subtile, igneum est, dignum quod amemus & ęstimemus. Ego etiamnunc morbi, aut si mitiùs vis me loqui, languoris liber non sum: ideoque & cœpta mea iacent, nec Philosophicum illud ædificium absoluo. O arcem altam, munitam, securam in fortunæ insultus, quam è Stoïcæ Sapientiæ ruderibus instituimus! nec scio an exædificatam probabimus, molliori (cur rem non dicam?) & ignauiori huic æuo. Absoluemus tamen, nisi diutiùs languor impedit, per quem ego quidem nihil conor aut scribo. Tantùm DE VESTA ET VESTALIBVS *Syntagma* dedi, quod Pręsuli vestro & nostro visum est inscribere, vt rem sacrorum. Weerdtius Senatoriâ dignitate, in soceri locum, auctus est: quod gaudeo,

gaudeo, & titulum hunc in familiâ nostrâ retentum. Etsi propriè mea LIPSIORVM stirps defecit, & ego vltimus sum huius gentis. Quid refert? stirps pereat, nomen ego propagabo (lubet animosè, & cum poëtâ loqui) —— *ab ortu*

Solis, ad Hesperium cubile.

Publica tangere pænè reformido. Læta scribere non possum, mœsta non lubet: nec querelas quidem miscere super statu hoc rerum. Dicam vnum verumque verbum, & id animosè? in totâ Europâ, atque etiam Asiam & Africam addo, nihil pro veteri splendore & gloriâ geritur; neque consiliis & institutis, quæ obtinent, video gerendum. Quid gerant? ne capiunt quidem aut intellegunt sublimia, adeò non affectant. Vices hæ rerum temporumque sunt. & vt in anni decursu modò hiems æstasque est, & freta interiecta; sic in mundi & æui lapsu, lux, tenebræ, calor, frigus, & quæ media inseruntur. Prudentia hæc videre est, sapientia ferre: & collum sponte submittere fatali illi iugo.

Nam quantum hoc regnum est, quod regibus imperat ipsis?

Vale mi optime Oudarte: &, vt omnia mutent, in amore constemus. Louanij, III. Non. Quinctil. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXII.

FRANCISCO MARIAE SAGRI ILLYRIO S. D.

TV verò non humanitatem meam require, sed fidem alienam, aut fortunam accusa, per quam factum vt litteras ego tuas, præter has vnas, viderim nullas. An silentio dissimulassem? non est meum, vtique erga tales, non solùm eruditione commendabiles, sed loco & habitatione insignes. Si enim rectè verba capio, Ragusia te habet ciuem aut incolam, nobilis Respublica, & quæ Barbariam à nobis diuidit; legibus & moribus polita. Itaque de neglectu tui suspicari omitte. nam vos tales amare ego didici, sed & officiis paria facere, quo fine valetudo quidem permittit. Quæ sæpè, imò plurimùm, afflicta, manum conanti iniicit, & intercedit iis quæ honestè aut comiter velim. At in animum ius tamen non vindicat: qui est, vir doctissime, pariter in te pronus, & iamnunc affectu & amore fideliter se iungit. Louanij, v. Idus Iulias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXIII. *Romam.*

SERAPHINO OLIVARIO *Sacri Palatij Auditori, & Patriarchæ Alexandrino.*

LITTERAS ad te mitto, vellem animum in ijs poſſem: ſic tuum, vt cuiuſquam ex interioribus, & toto aſſe amicis. Quę cauſſa pignerauit? tua virtus & prudĕtia, in illo orbis theatro nota & prædicata: & propriè affectus in me tuus, diu me celatus, & qui ad Veſtalis fauillæ inſtar in ſecreto pectoris tui, ô quàm mentior? vrbis illius volui dicere, latuit: ſed & ſic mentior, ad me venit, ſermo & facta tua aperuerunt, & didici non certiorem aut fidiorem amicum in magnâ Româ mihi eſſe. Vnde merui, vir æqui & boni ſcientiſſime? non merui: tua virtus & bonitas eſt, quę benè mihi fecit, & dixit: ipſa ſibi cauſſa, vt Deo in genus humanum amor & benignitas eſt. Sed de iudicijs factiſque tuis (ita loquendum eſt) primus mihi bonum nomen MACARIVS indicium fecit: & poſteà PVTEANVS meus, qui te vidiſſe gloriatur & audiſſe. Obſecro, & PHIL. RVBENIVM meum cum GVIL. RICHARDOTO & IO. BARONIO noris, ſed primum illum ingenio & doctrinâ laudabilem inter paucos. Probitatem & Modeſtiam addo, ſine quibus hili non fecerim aut pili illa. Ecce pauca & prima verba. pauca, quia vt in anguſto exitu aqua impetu veniens intercluditur: ſic os aut ſtilus meus ſiſtuntur ab affectu, qui impetu & calore erumpit. Agnoſce, quæſo: & agnoſcentem iam amare perſeuera, ſaltem illo amoris tui fructu. Louanij, XIIII. Kal. Septembr. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXIIII. *Florentiam.*

CVRTIO PICHENAE.

IAMNVNC litteras tuas accipio, & ecce reſponſum. Te ego differam, veterem illum meum, & ante viginti circiter annos, cùm Viennæ eſſes, amicum? Sic appello, & quamquam non dextra aut ſermo, tamen ſcriptio & litteraria iſta, vt ſic dicam, confœderatio nos iunxit: & fideliter iunxit, animi ſtu-

dijque non diſpares,& iudicijs ad optima conſentientes. Eò gratior iſta nunc appellatio, etſi ex interuallo: nec mirum: nam & locorum interualla abiungunt. Vidiſſe te mea video improbulo illi reſcripta: in quibus quòd te honeſtè nomino, affectui non dedi, ſed iudicio, quod in animi penetrali de te concepi foueoque. Tuo merito ita debeo. pauci bona amare, capere, aſſerere idonei: tu inter illos naturæ & induſtriæ tuæ beneficio cenſeris. De diſſenſu alibi à me, nihil eſt: abite mancipia. liberi ſumus, genere & ſenſibus: promere liceat, cum lege Modeſtiæ, & vt Inuidentia aut Acerbitas abſint. Ego verò nec imperitiâ quorundam offendor: ſi ſimplex ea ſit, nec de Calumniâ ſumit. At mi Curti amo te pectore, melioris pectoris virum: noſſe propiùs vnà tecum voueam, ſed voueam tantùm. Nam etſi Italiam reuiſere mihi votum; intra illud maneo, rei expers, & triſte Fatum Belgicæ meæ adſtringit. Quid, quòd vxorium etiam vinculum, vt de te ſcribis, iamdiu mihi eſt? Traho compedes, & longùm aut altùm ſubuolare ijs quoque vetor. Edidi nuper Epiſtolas; doluit (in occaſione, & verè dico) quòd ad te cùm plures dederim, nullas haberem, exemplaribus in migrationibus meis furto, caſu, neglegentiâ amiſſis. Sum nunc in Senecâ, & Stoïcis: illum & hæc dabimus illuſtrata, & ab obliuione vindicata. Nam Stöæ quid præter nomen ferè notum eſt? Hæc agimus, decorè fortaſſe, in æuo grauiore, grauiora iſta & ſapientiæ ſtudia tractantes. Valere te, & porrò me amare, atque etiam affari, opto mi Curti. Louanij, poſtrid. Idus Septembr. ſtatim vt tuas legi, ∞. IↃCIII.

Quæ notaſti ad Tacitum etiam, vidi. Illud de Othone, *prætor polluebat*, minùs perplacet: alia in ipſo Tacito conſideranda ſunt: neque nunc licet.

EPIST. XXXV. *Veronam.*

ANDREAE CHIOCCO V. C.

DA veniam, da veniam tarditati ſcriptionis: & quia medicus es, morbo hoc indulge. Scis quàm affligat & vires exhauriat lenta illa & verè δάπ{ια}νόσος: cum quâ fatum mihi eſt conflictari, nec ſuperare. Reſiſto tamen, & iterùm viriculas ali-

quas à superiore illâ deiectione sumpsi. Vis argumentum? etiam scribimus, edimus: imò iã edidimus breue aliquod DE VESTA ET VESTALIBVS συνταγμάτιον, quod tamen malo te è secundâ editione, quam meliorem auctioremque paro, videre & donum meum habere. In istâ, adflauit me alibi morbus, quod agnosco, & emendabo. Sum etiam in SENECA totus, & ipsum & obliuiam illam Stoïcam Sophiam dabo in lucem, quatenus in raritate scriptorum illorum licet, aut etiam opus est. Neque enim ambitiosè scribimus, & in Periergiâ quadam Polymathiæ laudem affectamus. Vtilia mi Chiocce, vtilia sequi, vtinam assequi, mihi scopus est. Sed videbitis, & arbitrari breui vobis erit. At tibi, ô optime, quas condignas gratias pro affectu, atque etiam curâ mei dicam? Habebo faciliùs, & mente concipiam, quàm verbis promam. Consilia autem tua sana, & proba: & communiter vti iis possum, singulariter haud facile est in absentiâ & diuulsione nostrâ. Quòd significas esse inibi amantes quoque nostri, gratum est, & Veronam totam magis amo, etsi vel à Scaligero olim vel à te nunc caram. Academiam illam amplector, quam sic attollis, & eius Principem Octauium Cepollam. quid M. Antonium Montanum? cuius ego patrem Clarissimum Medicum iamdiu manibus tero, & pænè mente teneo, vnicum mihi ab annis viginti in hac interiore & occultâ inualetudine rectorem & ducem. Saluta, amabo te, & alios illustres viros quos adiungis, Comitem Augustinum Iustum, & M. Antonium Madium Equitem. Viuere me inter tales, & mitiore illo cælo, tu voues, neque ego abnuam: sed ætas & valetudo retinent, & vel Constantia mea, vel Fatum. Alioqui publicæ nostræ res λυπηραὶ, & vel fugæ metum faciunt, vel si honestè vis loqui, discessus. Ill^mi vestri scripta ad nos non perferuntur: sicut pauca quæ Italia edit. Occasio mittendi si sit, libens videro, & pluria tua mi optime, & doctissime, & prudentissime Chiocce. Louanij, XVI. Kal. Octobr. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXVI. *Romam.*

ANTONIO PERSIO.

BENIVOLENTIAM tuam veterem erga me, quam nunc denique litteris testaris & aperis, sum amplexus equidem, vt debeo

debeo & soleo talium virorum, quibus votum & studium est me probare. Noui te iamdiu de famâ & nomine: etiam scripta tua quædam vidi, in quibus (etsi grauiora studia te vindicant) amorem & scientiam profiteris humaniorum istarum, id est veterum litterarum. Nec ab alio fonte amor iste tuus in me dimanat, qui videmur tibi in hoc genere supra plebem litterionum aliquid esse. Conati sumus, de successu hæc aut sequens ætas iudicabit. Quòd autem scribis esse, qui tuum illud de Calidæ potu syntagma (mihi lectum olim & probatum) impugnant: non miror, vt cacöethes est huius æui, pænè dicam vnici ad æmulationes aut pugnas. Miror tamen in re tam clarâ & testatâ posse obduci, quod vel apud improbos colorem habeat Veritatis. Præter ea quæ ego in Electis notaui, multa sunt quæ ad inferius vsque æuum mansisse morem euincunt: atque etiam apud exteras & longinquiores gentes. De Essæis, in Philone Iudæo legas: *Vinum per illos dies non præbetur, sed aqua limpidissima, aliis quidem frigida,* * *calida autem his qui inter seniores delicatiùs habentur.* Et vides in deliciis fuisse, & tenuioris fili aut valetudinis hominibus propinatum. Quid autem? *Decoctam*, vt aiunt tui quidam refragatores? Ridiculum: & veteres probè hanc distinguere norant, & est ea inuenti recentioris. In Ammiano, Arriano, aliis, exempla alia sunt: pudeat adducere, & in Bacelos istos acriùs pugnare. Habes meum sensum: habe & amorem, quem fideliter tuo repono. Louanij, postrid. Kal. Nouêbr. ∞ .IↃCIII.

* Θερμὸν δὲ τῶν προσβυτάτων τοῖς ἁβροδιαίτοις.

EPIST. XXXVII. *Romam.*

GVILIELMO RICHARDOTO *suo.*

POSTREMA tua scriptio me lætificauit, verè loquor, caussâ duplici. quòd & redire ad nos haueres, tui certè cupientes: & quòd bonum rectumque iudicium promeres, in toto genere vitæ. Non æstimas, quæ hodie multi, plurimi, pænè omnes, vanitates, fumos, fucos: ipsam virtutem amas & quæris, cui nati sumus & facti. Beatam mentem! & mox ab eâ vitam, si perseueras. Quidni autem perseueres? imò cum æuo consummabitur Ratio, & magis magisque illâ duce, contemnenda fastidies, appetenda adhærebis. Iuuaret frui te, & hos

ſermones ſerere, & fructum legere meæ olim-inſtitutionis. Etſi Rubenium etiam illîc habes; fallor, aut paribus tecum iudicijs, & qui ſequi poſſit (malè dixi) imò comitari, aut præire. Decurrite ſimul hanc viam, quò? ad ſublimem illam Sapientiæ arcem. O ſuaues meos hoc nomine in Senecâ labores! vnâ tamen re inſuaues, quòd dare aliquid æuo debeo, & Critica aut Antiquaria miſcere: ſed modicè meherclè & parcè. Qui Senecam aut me eo fine leget, ne legat. Sed ſatis philoſophiæ: priuatim valetudine mediâ ſumus, publicè malâ. De Buſco illo Ducis periclitabamur: nũc minùs, vt videtur, præſidio inducto, ſed ciue parum volente. Adhibita tamen à Principe eſt comitas, & Theſſalica ſimul quædam perſuaſio, id eſt * πειθανάγκην. Ad corpus ſeruandum, membrum aliquod vri aut angi, iuſtè non improbemus. Sed heus, Baronius noſter quid? manet, redit, an iam redijt? Sui illum certò exſpectabant hoc Autumno: ego nec ab ipſo quidquam adhuc, nec de ipſo. At tu, vt ſcribis, adde operam vt breui: cupio videre te, complecti, ſuauiari. Louanij, III. Nonas Nouembr. ∞. IↃCIII.

* violenta perſuaſio.

EPIST. XXXVIII. *Montes.*

IOANNI BVISSONIO *Conſiliario, & Syndico Ordinum Hannoniæ.*

ADFVIT mihi Plouuierius, vtrique noſtrûm amicus, & litteras à te dedit, & de te quæ vellem nuntiauit. Quid autem magis velim, quàm valere te & me amare? Vtrumque dixit, & alterum iſtud etiam tuæ litteræ, quæ foueri à te amicitiæ ignem aſſerunt, imò & oſtendunt ipſæ ab eo calefactæ. Iure amo te, & iſtam tuam canam & ANTIQVI MORIS atque æui virtutem. O mi Buiſſoni, quàm ab eâ paullatim abimus! quàm ad alia, & non meliora, deflectimus! vrit oculos atque animum meum audire cottidie, videre, cogitare. Ego vaticinium apud te liberè promam, breui fore vt Honeſtum & Bonum à nobis abeat; Fucus & Vanitas, addam etiam Prauitas, ſuccedant. Quod tamen noſtrum intereà munus? pro noſtrâ virili illa amare & aſſerere, & ſi non alijs, nobis tamen approbare, & nec latum vnguem à Decretis flectere quę Virtus dictauit.

dictauit. Si publicè res aliò eunt, mæsto sed patienti etiam oculo aspicere: & opem ferre cùm non possis, velle. Sicut qui in littore stat, & periclitantem in alto nauim videt, miseratur & votis adiuuat, nec se tamen in mare præcipitat: tale nobis, fauere humano generi, & vbi fas est iuuare; cùm non, tolerare. Prouidentia (ad quam iure prouocas) gubernaculum rerum humanarum, aspicienda est; & flectendi ad eam non oculi solùm, sed animi, & ipsa voluntas aptanda, vt sequamur non queruli nec refractarij supremam illam & immotam legem. Ecce Reges hîc in terris & Principes hoc sibi vindicant, & districtè PARERE nos volunt, vbi constatijs PLACERE: & diuina Potentia hoc ius non habebit? Habeat, & Sapiens in animo illud vetus fideliter impressum, DEVM SEQVI. Vides me ad Constantiam hortari, spem meliorum non proponere, nisi cùm ad meliora illa loca, vnde venimus, ab hoc exsilio liceb it redire. Fata aspera Belgas premunt, & prement, vt cursus & series ista rerum minantur. Nam etsi in obscuro ea Deus esse voluit, & tristissima etiam Spe semper temperare: tamen à caussis istis secundis ad primam licet scandere, & quid ea minetur aut moueat ab his existimare. Sed omitto hæc philosopha, quorum domi tibi est silua: de nostrâ istâ Siluâ-Ducis credo vos iam audisse, & siquid minùs certò aut liquidò, Ill^mus Dux denarrabit. Qui à corpore quidem valet, ab animo non nimis alacer, neque caussas potes nescire. Magnum Principis illius ingenium est, in plerisque rectum iudicium: frigus tamen aliquod (pro sæculi nostri indole) æthereo illi igni optem. Hæc ad te liberè, & alia in sermone apertiùs: neque apud amicum & prudentem virum quidquam sensuum meorum velem. In occasione fiet, si viuo: si non, Boni & bonorum amans morior, & apud te testor. Vale vir Clar^me. Louanij, XIII. Kal. Decembr. ∞. IↃCIII.

Seneca meus breui prodibit, ipse auctor optimus (& scio te talem habere) mea scripta ad eum non semper cuiusmodi vellem, & Valetudo aut Æuum vetant.

EPIST.

EPIST. XXXIX.

PETRO COLINS S. D.

SERMONES tui comes nuper & benigni, nunc facta. Mittis ad me aucupij tui partem: an venationem appellabo? Equidem gratias duplices debeo atque habeo, vel affectus tui caussâ, quem non temporarium sed radicibus nixum ostendis, vel doni ipsius, quod nos refecit & pauit. A me quid mittam? affectum eumdem: quem repositum apud me scito, & promendum etiam, sicubi vsus erit. Amplius, eumdem ad filium tuum porrigendum, quem studiorum caussâ hîc habes. Is me adeat interdum (coràm ei dixi) appellet, & consilio vel directione meâ vtatur. Crescant hi tales in parentum gaudium, in adflictæ reipublicæ bonum. At tu vale Vir ornatissime, & amaturum ama. Louanij, III. Idus Decemb. ∞. IↃCIII.

EPIST. XL.

Augustam.

MARCO VELSERO.

QVID hoc est, quod iterùm iterumque amicus ille nuntiat, Italos populariter in me (ita loquitur) coire? Egóne aut mea tanti? Et plures iam menses, imò plus anno hoc agunt: ô partum difficilem, & cui Vulcanus aliquis cum securi meritò accedat! quidni? vt prosiliat noua hæc Minerua. Et quid tandem ista erunt? vetera, in Bembum aut alios dicacem me fuisse: toties refutatum, & res ipsa ac scripta mea cottidie euincunt. Pono in meâ gloriâ, non fuisse mitius ingenium, linguam, stilum, inter litteratos. Atquin aliquid in meis etiam culpabunt. Faciant; & si iure, fauebo: sin aliter, quæ gratia aut gloria est? Et fac etiam prius esse. non ego, non alius, qui olim & nunc scripsimus, extra culpam omnem fuimus: alibi aliquid maculat: cur in vno me puram puritatem eunt exactum? Lunam me, non Solem profiteor: tenui luce, nec purâ, imò nec propriâ lucere: & multa à veteribus, omnia à Deo habere. Risi nuper qui ad Tacitum scripsit, grandiusculum opus. Quid conatur? vulgatam omnem lectionem, etiam quæ palàm falsa aut spurca est,

est, tueri contra me: contra me? imò rationem, imò libros priscos & fidos, & aliorum scriptorum auctoritatem. Et sunt qui Paradoxa Stoïcorum rideant: hæc non videntur? Est alius, qui negat Aristotelem me legisse. Quid ita? quia non omne illud de Religione in Politicis, ex eo adstruxi. Ipse fecit, vt audio: atque adeò solam Catholicam nostram tenendam illo auctore ostendit. Mi Marce, quis finis erit, si ad vana hęc capita aut sensus vertimur: si Bacchis istis, liceat dicere, aduersamur? Do manus & tergum potiùs, & resoluam vnâ alteraque plagâ. Scribant, lacessant: qui tamen isti? hoc quoque liberè, nouelli Parides, qui pugnare poscunt magis, quàm possunt. O Hesperia, misereor! &, paucos excipio, verè nunc nomen illud habes. At nos non ideò scribere aut edere cunctamur: lubet obnixum stare, & paucis ingratis aut malignis, benigniora Europæ elogia obducere. In his triumphamus, & lauream capite ac manu tenemus, non à liuore aut calumniâ eripiendam. Da veniam exsultanti. non soleo: sed isti proteruuli & à Modestiâ deuij, me quoque extra viam, dum pello, leuiter abducunt: & comitor, dum committor. Redeo, & sileo, & saluere te Germaniæ tuæ magnum & longum decus opto. Louanij, Idib. Decembr. ∞. IↃCIII.

EPIST. XLI.

IO. VERGERIO AVRANO *suo.*

VERGERI mihi care, care Musis.
An non dixero? cuius ecce versus
Et sensu lepidos, & elegantes
Verbis vidimus: atque eos bilingues.
Nam linguâ patriâ, & simul Latinâ
Scripti erant: quod amare & approbare
Et vetus queat, & noua hæc Poësis.
Macte. téne ego censeam hæc minora
Sic industriè habere? te seueræ
Addictum Sophiæ, & libris sacratis?
Quos tractas iuuenis, virente in æuo,
Tali iudicio acrimoniaque,
Ætas vt tibi vel senecta cedat.

Vix lanugo tuas genas inumbrat,
Barbatos tamen ipſe ego magiſtros
Te laceſſere, quid laceſſere? addam,
Vidi vincere. perge porrò ſumma
Laudis tangere: ſed Modeſtia vſque
Aſſit. ſic tibi laus perennis aſſit.

Vides? tuus me amor & calor incendit, & verſus adegit fundere, an verſiculos? Verè iſtos. breues & leues ſunt, etſi affectus in te largus & firmus. Quod bonâ fide, & veteri Gallico candore, habe dictum. Vale, in Muſæo noſtro, III. Nonas Ianuar. ∞.IɔCIIII.

TESTIMONIVM.

VIRTVTEM *qui amat, agnoſcit; qui agnoſcit, promouet, & gaudet plures cultores eius eſſe. Ideò mihi grata indoles, & cum indole ſtudium,* IOANNIS VERGERII AVRANI *Baionenſis: quem à quattuor circiter annis in hac vrbe & Athenæo noui, optimis ſemper artibus operatum, & præſertim Theologiæ, cui Principi ſcientiarum ſublime & ſubtile ingenium ſuum addixit. Quæ experimenta & pericula ego vidi? & nuper vtique, cùm* VI. *Kal. Maias de vniuerſâ Theologiâ, in publico cœtu, ſolenni Diſputatione reſpondit: ſic promptè, argutè, firmiter, vt cum admiratione voluptatem gigneret in animis auditorum. Seriâ fide hoc teſtificor, & Deum precor prouehere hoc ingenium ſuo honori, reipublicæ Chriſtianæ bono, cui natum auguramur. Louanij,* III. *Idus Maias.* ∞. IɔCIIII.

Iuſtus Lipſius Profeſſor, &
Hiſtoriographus Regius.

EPIST. XLII.

IOANNI AGVILARIO ALVARADO.

LIBENS ego te admiſi, nō vt ad tutelarem genium, ſed amicum, & iamolim in te animo affectum. Auunculum habes, virum inter claros clariſſimum, & verâ virtute cōſpicuum, qui hoc à me impetrauit, vt vos ſuos quoque amarem. Feci equidem

dem seriò, nunc magis cùm tu à te caussam augendi affectus præbes. Epistola tua tota bonæ, & vt rem dicam, altioris, id est æthereæ illius indolis ac seminis est: ô mi adolescens, illuc eamus, & per Virtutis ac Doctrinæ viam nitamur. Doctrinæ, inquam, & hanc adde. Nam neque consummata satis sine eâ ipsa Virtus est, aut certè parum ornata, vel etiam instructa, ad suum vel alienum vsum. Vidésne arbores quasdam sine culturâ crescere, & foliis lignisque luxuriare? sed alius fructus vix adest, & vmbram ac speciem modò præbent. At in cultis, & humanâ manu factis, insitione etiam emendatis, vides vsum multiplicem, & fructificare, non solùm obumbrare. Quæso te, imitare. nomen tuum vide, ab Aquilâ est, alta & honesta pete: ætatem vide, apta institutioni & velut culturæ est, fruere dum licet, ne Pœnitentia posteà succedat, in quâ tu doleas, alij rideant, occasione lapsâ. Clausula est, ego te amo & amabo, fauebo & fouebo quoque: sed si tu ipse te, & dignum geres sanguine, è quo ortum ducis. Nauigantes Cynosuram respiciunt: tu auunculum, non aberrabis. Vale, & cum nouo anno nouum impetum ad optimas artes cape. Louanij, Nonis Ianuarijs, ∞. IƆCIIII.

EPIST. XLIII. *Augustam.*

MARCO VELSERO.

En ad Polam nostrum. quomodo non meum, qui sic amat? Etsi iudicium & veritatem requiro, & plures mecum. Ad te satis longam epistolam nuper dedi, super illâ Bononiensi factione. Crescat, sedeat & sileat, non magnæ mihi curæ est: vos pauci & boni, & gnari bonarum artium, me amate. Ad Senecam omnia Typographus iam habet: de *Pilis vitreis*, omitti tuum illud non debuit, raræ obseruationis. Sed pleraque mea ad illum, magis pro Genio eius sunt, id est Philosopha, quàm Philologa aut litterata. Sic decere & debere, mihi visum. Dum heri suauiter de te cogito, ecce Carmen effudi: lege, & verum affectum ama.

AD PERILLVSTREM

MARCVM VELSERVM

II. virum Augustæ Vindeliciæ.

MARCE, dispeream, nisi inter omnes
Quos amo, te ego amo. idque iure: siue
Virtutem videam tuam, aut Amorem.
Virtus, Solis ad instar, illa lucet:
Nec tuæ modò Rætiæ, sed omni,
Quàm lata est, Alemanniæ, & propinquæ
Galliæ, Italiæque, Iberiæque.
Addámne ipsam Asiam? addere hanc quoque ausim.
Et splendor tuus ora inhospitalis
Ponti percutit, ipsáque vrbs Byzantis
Te nouit simul & colit merentem.
Quid iam porrò ego debeo? qui amorem
Tam largum mihi candidúmque defers.
Certè debeo, quod nec vlla lingua,
Quod nec concipere ipsa mens potissit.
Ergo me tibi sisto mancipandum:
En habe tibi, quidquid est eritque
IVSTVS LIPSIVS, *hoc ab æuo in æuum.*

Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLIIII. *Romam.*

PHILIPPO RVBENIO *semper-suo* S. D.

INVITVS ad te scribo: ne mirare. Vos ego iam exspecto, iam occurro, iam brachia pando ad amplexum. Quid iterùm à solidâ voluptate ad hanc imaginariam vocor? quid à veritate ad vmbram? Venite, affamini, & sistite mihi tres vos illos meos: quos non dimisi, sed commeatum in tempus aliquod dedi. At Italia vos tenet; quam hoc nomine minùs amo, quia vos sic amatis. Redite. vis dicam? aut ad alios amores ego eo. Senesco, cane-

canesco: longùm exspectare non possum, frui nunc aut numquam debeo: & si uamur, ita omnia votiua vobis Deus in reliquam vitam donet. Vsuram breuem ego posco; sed tam hilaris, quàm ij qui ætates disponunt & promittunt. Venite (iterùm dico) tres ad me rectà: si quis abnuit, tu nihil excusa, & indulge vtriusque (nam & de te arbitror) amori. Sic vale. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLV.

IANO GRVTERO.

LIBENS legi, libens, de Politicis tuis Dissertationibus: age, vel ob hanc caussam fac, vt os calumniæ claudamus, qui meros litteriones nos censent, nec alterius seriæ rei. O quàm errant! quàm diuina & humana in his veterum monumentis tractamus & indagamus! Sed cum vulgo frustrà pugnes, & brachia in ventum iactes. Quæris, ecquid Taciti iudicium mihi rectum, qui Senecam & Burrum probare videtur silentes, ne irriti parricidium dissuaderent. Dico, non vniuersè hoc verũ esse; & boni consilij virum, atque ipsum bonum, etiam non audiendum, optima debere effari. Cur nõ igitur hîc Seneca aut Burrus? factum & personam cogita. Agebatur an Nero, an Agrippina imperaret. Eò enim ventum, & superstes illa mulier magni animi & gratiæ, Germanici filia, imperium pacemque turbasset, aut rapuisset: nec ipsa filio melior futura. Adde, quòd ad hoc æui non inter pessimos Nero: posteà fræna exsoluit: ideóque, vt fidi & integri consiliarij, statui eius priuato & publico ire debebant consultum. Ergo per tale facinus? absit: non suaserunt, siluerunt. id est, non approbarunt: sed vt inter mala, & quia longiùs Nero iuerat, quàm vt reuocari posset, hoc tolerandum censuerunt. Caput etiam, quod Tacitus non exprimit: tutò dissuadere non poterant, & in dissensu, illorum salus agebatur. Summa, in republicâ multa interueniunt, quæ priuatim iniqua, respectu alicuius publici Boni aut Quietis tolerantur. Tu plura dices, & inuenies: examina. De Senecâ, dedi operam vt Textus emendatus esset, ac tu iuuisti. Cetera pompam non habent, fortassis vsum siquis quæret. De illo Atheo in Epistolis, diuinasti. Gratulor tibi in Bibliothecâ luxurianti,

& à copiâ, vt scribis, pænè oppresso. Mihi ab alijs vacuo contingat, & vel sepulchrum sic esto. Sed, Dij boni, distrahimur, & ad alia raptamur. Tu bona & me ama, mi Grutere, idem constanter facturum. Louanij, Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLVI. *Lugd. Batauorum.*

GERARDO BVYTEWECHIO *suo.*

SATIS diu factum est cùm à te nihil audiui: eò gratiores istæ postremæ tuæ litteræ, etsi non grata omnia continebant. Illud certè triste de Vxore tuâ. quam in morbo, & tali morbo, id est Hypochondriaco aliquo esse, inuitus audiui. nam scio quale hoc sit, & quàm leniri fortasse medicinâ aliquâ aut curâ possit, numquam vinci. At ego meliùs de tuâ etiam spero, nec in hac florenti ætate id genus omnino morbi esse: etsi vicinum aliquod fortasse, & notis iunctum. Confide, Deus illi & valetudinem, & ex eâ tibi liberos dabit. Suaue fuit audire de tuâ illâ bellulâ, & opinor iam garrulâ: & mihi quoque desiderium sit videndi, & (verè dicam) suauiandi. At quæ spes vltrà est? ego senesco, & niues caput meum spargunt: & morbus iste tot annos atterens & exedens valdè vacuum virium me concinnat, & longæ hîc moræ spem non facit. Nec tamen etiam cesso. & breui *Manuductionis ad Stoïcorum Philosophiam* libri tres, *Physiologiæ Stoïcorum* totidem apparebunt: quidni dicam? non pro gustu aut sensibus huius æui scripta. Caussas per te cogitas. sunt vetera, ignota, à scholis spreta: & solum fortasse fructum habeant illustrandi Senecæ, cui equidem destinaui. Sunt enim velut prodromi, & ille consequetur. Iam Antuerpiæ essem, nisi casus equi tibiam meam afflixisset; sed iam ferè persanatam. Scísne autem equum me domi habere, sed ex dono? Fit illud Aristippi, opinor: —— *equus me portat, alit Rex*. De Douzæ scriptis, vellem misisses. priora enim habeo: hæc credo consequentia esse, & non moueor siqua alia à nobis inspergit: nam & firmus ego in talia sum, & venia mihi facta legendi. Mitte igitur: ego ad te mea, cùm lucem videbunt. Quando autem Scaligeri optatus Eusebius? inquire, & in occasione virũ saluere à me iube. Exspectamus reduces Româ Richardotum, Baronium, Rubenium.

hunc

hunc postremum egregium virum, & Græcas Latinasque litteras perdoctum. Vale mi Buytewechi, & meus perseuera. Louanij, VI. Idus Febr. ∞. IↃCIIII.

Parenti vtrique, sed & Tuæ, amicam salutem mitto. Scripsi & editurus sum, *Diuam Virginem Hallensem, eiusque Beneficia & Miracula*: piis non displiciturum opus; quid vestri illîc alij dicent? Lipsium Bellerophontæo morbo agitari?

EPIST. XLVII. *Veronam.*

ANDREAE CHIOCCO.

IAM iamnunc tuas accipio, & lectis respõdeo: vide quàm sim ἄοκνος amico paria reddere, quatenus valetudo quidem (nam occupationem non excuso) permittit. Rogas de acceptis Ill^mi Cardinalis & Antistitis vestri AVGVSTINI VALERII libris? Accepi, legi, & vel ipso aspectu delectatus sum, hæc optimarum artium & honestioris famæ illis etiam magnis curæ adhuc esse. Quid, cùm legi? affirmo tibi placuisse, & doctrinam & iudicium viri admiratum esse, in illâ dico dignitate, & multifariâ καὶ πολυποικίλῳ (satis scio) occupatione. Italia vestra vel hoc nomine etiam felix, quòd tales quosdam, sed quosdam, in illo culmine habetis: nobis non nisi votis suspirandos. At legisse te mea *De Bibliothecis, & Dispunctionem* significas, & placuisse. Tamen inijcis de Politianis & Barbaris, atque hodie etiam, sed aliâ & vestrate linguâ esse. Mi Chiocce, non abnuimus de ingenijs in vestrâ gente (neque istæc τυφλομανία nos habet) sed ad artes veteres respicimus, & quas Græcia coluit Latiumque. Linguam vestram si excolitis, benè est: sed quo imperio ad alias gentes propagandam? quod in vtrâque illâ, vt scis, fuit. Imperio dico, atque item Colonijs in orbem terræ missis. Fatorum aliquis orbis est, & surgunt illa, hæc cadunt: sed in linguis obserua, vix tres obtinuerunt ab orbe condito spargi & dilatari. Nos quoque vestra legimus, capimus, & probamus: sed studium idem nónne Gallis est? & lingua eorum latiùs patet, certè communiùs vsurpatur. Cuique suum iudicium: sed cum Religione veteri, verâ, & Romanâ, stare Romanam linguam & coli debere, ego censeo: magis quia artium & scientiarum veterum custodem.

dem. Siquid in vestrâ, Hispanâ, Gallicâ, boni aut venusti est; negabis etiam ab hac esse? cuius istæ filiæ, & per vim atque iniuriam, vt sic dicam, dominantibus Barbaris ex eâ productæ. Desino, ne videar quibusdam φρονῶν οὐδὲν φρονεῖν: sed non tibi, si te noui. De homine autem qui me ὕβρισμα fecit, nec nosse vos credo: ne nunc quidem ego. Italum se præscribit; ingenium, aut illud ingenium, καὶ μεγαλόνοιαν vestræ gentis, non præfert. Quisquis sit, valeat, aut in Vespasiani illam Morboniam abeat. M. Antonium Bonciarium vel ex litteris noui, sanè insignem virum, & ἀξιέπαινον: plerosque alios ex lectione, quos iuisti nominatum. Inter eos iamdiu Torquatum Tassum, & Speroni quædam. Sed aliæ nobis curæ, aut auocationes: in otio, quod optem magis quàm sperem, libens istis vacem. Vale vir amice, & talis in me perseuera. Louanij, XV. Kal. Mart. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLVIII.

AVGVSTINO VALERIO S. R. E. *Cardinali* S. D.

BENIGNITAS tua, tum item scripta quæ vidi, scriptionem hanc meam elicuerunt, grati animi & virtutibus tuis meritisque addicti testandi caussâ. Nam benignitatem quidem ostendisti, in salute semel iterumque ad me peramanter missâ; tum & sermonibus, quos honestos de me studijsque meis apud plures habuisti. Iam Scripta tua quæ publicasti, visa mihi beneficio Andreæ Chiocci Doctoris vestri Medici, qui ad me misit: & lecta mihi fateor cum fructu pariter, & voluptate, cui affectus & veneratio in auctorem se coniunxit. Quomodo enim non colam & amem virûm in eâ dignitate, in eâ ætate, hæc studia sic industriè & feliciter tractantem, & ad posteros etiam ingenij sui monumenta propagantem? Colo, & amo: & vnum certè librum vel argumenti caussâ, quia in eo CARD. BORROMAEVS describitur, ô magnus ille æui nostri (sic appellare liceat) heros! Eum ego semper suspexi, & virtutes extra ambitionem omnem admiratus sum: quas tu ita laudas, vt etiam imiteris. IVBILAEVM etiam tuum ANNVM perlegi; & variam in eo rerum notitiam, cum hominum locorumque descriptione, amaui. Sunt seria hæc scripta, & tui loci atque muneris:

neris: atque vtinam ætas (nam de voluntate non ambigo) ferat, plures ex hoc agro ingenij tui fructus prodire! Vt id possit, Deũ rogo: & vt is te Ill^me ac Reu^me Domine, longùm Ecclesiæ suæ seruet. Louanij, prid. Idus Mart. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLIX. *Perusium.*

MARCO ANTONIO BONCIARIO, *nimis, penè dicam, meo* S. Dico.

NE mirare exordium, mi Bonciari. iamantè sciebam te meum esse; sic esse, ex epistolâ tuâ didici, quam beneficio Andreæ Chiocci, insignis viri & Medici, iamnunc vidi. Téne tam effusè in laudes meas ire? nec apud me, vbi blanditijs locus esse possit, sed apud alium, quid alium? apud omnes sic effari & profiteri: nam edidisti, & vulgasti. Profectò motus mihi animus fuit cùm legi, non nego: & quamquam saluâ fronte pleraque non possum agnoscere, tamen suaue, suaue fuit à te tali hæc tribui,

Ὡς νόος ἐν στήθεσσι πεπυγμένος, οὐδ᾽ ἐν ἀεικής.

Etiam hoc testificor, te sic in mea intima iudicio indagasse aut penetrasse, vt ipsi mihi notior non videar, quàm tibi. Quæ hæc sagacitas tua est? quis super omnia candor? Iam verba pensitata, & sensus sic maturi, fidem apud alios adstruant, quam apud me non habent. Et mihi tamen hîc fructus: quis? excitari & erigi, & vt generosi equi, plausu hoc tuo & fauore acriùs ad cursum impelli. At non in fastum attolli, mi amice. noui me, & impurum aut imbecillũ illud in me hominis; & vt Iunonia auis, cùm plumas adspexi, ad pedes oculos demitto. Sed ad te nunc animũ mitto (vtinam totum me possim!) ęterno, æterno tecum vinculo, vt cum me altero hæsurum. Louanij, prid. Id. Mart. ∞. IↃCIIII.

Scripsi item ad te ante dies xv. & misi Augustam Vindeliciam ad M. Velserum.

EPIST. L. *Lutetiam.*

FRANCISCO HARLAEO *Abbati S. Victoris* S. M. D.

ET ex sermone cognati tui Harlæi, qui nobis adfuit, & clariùs ex tuâ scriptione affectum didici, quem acrem in me

præfers, amore Virtutis & Doctrinæ excitatum, quarum scintillas in me (vtinam lumen!) annotasti. Nam & me amare ea profiteor, & crescere cultum cum ipsis annis: quanto magis video alia hæc vana, leuia, nihili esse; sola hæc firma, solida, æterna. Itaque meritò & tu ad ea adspiras, & non simplici ac nudâ, vt sic dicam, Virtute contentus, ornatum & velut purpuram adiicis Doctrinæ. Benè est, perge. hæc eminendi & prælucendi via est, quò tua te indoles, & maiorum splendor atque exempla vocant. Meam autem amicitiam quòd appetis, in promptu est: vel vltrò iungar, quoscumque tales repperi: & vt magnes ferrum, sic me honestior indoles consensione tacitâ & συμπαθείᾳ trahit. Ergo sequor, manum do, fidei & amoris non fallacem. Louanij, III. Idus Maias. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LI.

Augustam.

MARCO VELSERO V. I.

ERRATVM. nondum vt STOICA nostra videris? sed erratum, aut peccatum (non enim definio) ab aliis quibus commisi: ego te inter primos habere fructus istos acri-dulces (da verbo veniam) ingenij mei volui: habere, & censere. Fac vel nunc. Musicum illum Etruscum vidi nuper, è tuo dono, & miratus sum ingenium, dij boni, acutum! Sed ego quàm non sim ad hanc scientiam, publicè sum testatus, & est vitium naturæ meæ. In Senecâ, hæc talia non nimis inquiro: quod ille egit, hoc ago, & ad mores eo. Et quia pompam hæc scriptio non habebit, fortasse & famæ minus, vt hodierna sunt iudicia: sed & ea alibi corrigenda aut dirigenda sunt, & in veterem limitem boni vsus reducenda. In N. affectum amo, cetera mecum intelligis & arbitraris. Stanislaum Balam, de cuius affectu in me scribis nobilissimi viri, amo & te velut inducente admitto atque amplector: & gaudeo atque Europæ gratulor tales in eo tractu viros esse. Mirum, mirum, Sarmatiam sic excultam hodie, vel supra Hesperiam vtramque (gnarus dico) esse. Omitto litteras, quæ id mihi dicunt: sed sunt & fuerunt in hoc ipso loco nobilissimi iuuenes, qui vagantur & lustrant incensi cupidine doctrinæ. Nostri homines aliter, & veteres Cimbri (Becani hæc assertio)

fertio) ad Cimmerias ignorantiæ tenebras eunt. Sit is quoque inter bellorum ciuilium fructus. *Diua* nostra *Hallensis* exuditur. Quid tu ad talia? inquies. Imò decuit, & animo libuit ad pietatis hanc aram facere, cui primò nati sumus: & reliqua secundas in hac scænâ partes agant. Mi Velsere saluere te cupio, & me amare: te inter paucos, perpaucos nostri æui, iudicij atque animi rectum. Louanij, XIII. Kal. Iun. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LII. *Romam.*

EMANVELI PIO S. R. E. *Cardinali.*

M. Antonius Bonciarius (ab amico tibi nomine ordiendum est) cùm sæpè mihi & de virtutibus tuis, ingeniiq́. præstantiâ, & litterarũ ac mei amore, ex fide scripsisset: cultum & simul affectum erga te in animo isto genuit. quem in dignitatis tuæ incremento cohibere vltrà non potui, non item debui, quin erumperet, & tibi se sisteret, probandus, vti spero, & admittendus. Candore quidem hoc mereor: vt alia mea, quæ benignè attollere te audio, omittam. Venio igitur gratulaturus purpuræ hunc honorem, veteri, & ab ipsis Imperatoribus familiæ tuæ, non nouum: quem ipsum nuper quoque tenuit Rudolfus Pius Cardinalis Carpensis, ille in exemplum genitus virtutis, doctrinæ, elegantiæ, & omnibus in ijs numeris absolutus. Nihil veræ laudis extra gentem tuam quære: illa suppeditabit, & multâ luce vndique circumfundet; etsi, iamnunc in eâ luces. Nam eminens hæc tua indoles, & sublime cultumq́ue ingenium, Pontificem hunc optimum maximum aduerterunt, vt te vltrò eligeret & in sacrum Senatum adscriberet, quò non nisi apices & decora prouinciarum adspirant. Sit felix bonumq́ue factum, eminus, sed corde, acclamo: & me tibi do, dico, Ill^me & Reu^me Domine, seriò clientem. Louanij, IIII. Idus Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LIII. *Antuerpiam.*

LVDOVICO NONIO *Doctori Medico* S. D.

DIVAM nostram placuisse tibi, pietatis tuæ in illam est, fortasse & in me affectus. Nam à stilo aut ingenio meo

leuiter accessit, quod commendaret. gaudeo tamen grata hæc esse (nam & ab alijs sic accipio) & excitor ad similes scriptiones. Similes dico, id est Historicas: & tu me eò vocas valde inclinatum. Itaque iamnunc edo *Monita & exempla Politica*, in quibus quid nisi florem historiarum excerpo, & huic scriptioni velut proludo? Deus si vitam mihi seruat, illuc ibo: firmior sim modò; nam iam à tribus mensibus, mi Noni, valde virium & vigoris interni vacuus sum factus. Te in Hispaniâ illustrandâ pergere, gaudeo: & in Marciani Capellæ loco (inspexi & inquisiui) à tuâ correctione nihil muto. Vera & necessaria est: etsi tentabam illud *vniuersa* inuertere, sed non successit. Quæris super Strabonis loco de *Balearium laticlauiâ tunicâ*: & meretur quæri. ego autem simpliciter ita accipio, vsos primùm πλατυσήμοις χιτῶσι, quas Romani senatores vsurparunt, sed paulò aliter. Nam Baleares, opinor, in lino, non in lanâ; & ab ijs haud dubiò Hispani sumpserunt, sic propinqui. Sanè de istis in Liuio est lib. XXI. vbi de pugnâ Cannensi: *Hispani linteis, prætextis purpurâ tunicis constiterant*. atque in eadem re Polybius dixerat χιτωνίσκους περιπορφύρους. quid eæ aliud sunt quàm *tunicæ laticlauiæ*: si tamen purpura ea in clauos distincta? Hæc ad Liuium olim notabam, & Strabonis locum adiungebam: tu iudicabis. Publica valde me suspensum habent, & video certamen omne in Flandriâ cernendum. Hostis copias auxisse, instruxisse dicitur, & rectà ad nouam expeditionem ire. nos quid? quod tu scitissimè à tuâ arte, in Veterno aut Lethargo sumus, nec excitati excitamur. Ades ô Deus; & patriam, aut certè religionem tuam, vindica & tuere. Vale, mi Noni. Louanij, XI. Kal. Octobris. ∞.IↃCIIII.

EPIST. LIIII. *Vrbinum.*

SEBASTIANO MACCIO DVRANTINO
Viro Perillustri S. D.

LITTERAS ad me dedisti triplici notâ insignes, amoris, benignitatis, doctrinæ. Amorem ipsâ scriptione profers, & finem habes vt meum elicias: quid elicias? tuo iure poscas, qui debetur tali viro, & sic amanti. At benignitatis iam tuæ est,

est, quòd in laudes meas stilum admittis: cur autem tam effusè? Stringe vir optime, nec affectui tuo habenas omnes laxa, quas iudicij tui rectitudo adducit & coërcet. Ab illo enim, nō ab isto (ego ita censeo) hę laudes. & vt per aquam qui videt, maiora omnia videt: sic qui per fauorē iudicat, attollit. Equidem ampla illa non agnosco: Deus ille Delficus veteri monito aurem vellit, & me ad me mittit. Denique doctrinam ipsa scriptio tua præfert, & acre eius studium: atque huius fructus, SOTERIDEM tuam: quam vt videre mihi sit rogo, & mittere licebit viâ, quam in imâ chartâ subscribam. Sed ad amorem redeo, quem vt magis probes, sine vllo riualitatis liuore (nec enim verus iste habet) alios adiungis & nominas, qui me tecum amant. inter eos Franciscum Mariam Sancti Angeli Comitem, virum genere & dignitate primarium, itemque Baptistam Guarinum Equitem, Felicem Paciottum Philosophum: & quid dicam, nisi suauiter affici me, & velut titillari, talium ingeniorum approbatione vel affectu? Rependo vicem: vtinam & vocem aliquando possim, & pasci sermonibus ac dissertationibus, dirigi iudicijs eruditissimorū virorum! Olim optaui, & conatus etiā sum inserere me Italiæ vestræ nouū ciuem: Deus & Principes mei vetuerunt, & patria etiam manum iniecit, etsi abiturienti. Quid enim apud nos, nisi assidua, & quidem calamitosa, bella? Pax ingenio scriptisque meis magis faciebat, & exicitari per illam ac produci vtraque hæc potuissent. Sed quibus ego iam verbis vtar, vt benignitati Ser^mi^ Principis FRANCISCI-MARIAE RVVEREI Vrbinatium Ducis, respondeam? Quam tu in me & mea promis: neq. insperatam, vt verum fatear, quia inclytæ illi familiæ proprium studia artesque fouere atque amare. Sed quòd eam extra Italiam etiam mittit, id fortasse nouum, sed magno & capace illo ingenio dignum, quale describis: & quod instar solis aut velocissimi sideris, omnia statim obit ac lustrat. Legi ab eo scripta nostra, votum est; probari, supra votum: fruor tamen & excitor, neque aliter erigor aut attollor. Habes ad epistolam tuam, sed voluntate meâ breuius: quia languor, an morbus dicam, manum & stilum alligat, qui iam tres menses me habet. Deus, si ita expedit, sanum me reddat, te seruet Vir Perillustris. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCIII.

Siquid ad me placet mittere è tuis scriptis, ægrè id pote st per Cursores ordinarios, nec nisi magno impendio: at potest bis anno per mercatores, qui Francofurtum eunt. Ad Moretum illuc si mittis, id est ad Plantinianam tabernam, rectà & tutò ad me ibit.

EPIST. LV. *Pinciam.*

Domno FRANCISCO QVEVEDO *Viro Perillustri.*

Dij tibi dent animos continuentque tuos.

PATERE enim & me versu ordiri, & tuo illi παρῳδεῖν, quem scitissimè (sed cum nimiâ laude meâ) præponis. At ego tibi animos istos opto perpetuos: animos, sic in me affectos; animos, sic omni doctrinâ & virtute perpolitos. Ita enim ab aliis audio, qui & propiùs te norunt, & scripta varia viderunt: quod nobis non datum, ad quos vestra ægrè deferuntur, nec nisi ex destinato missa. Rarum in istâ nobilitate tuâ decus. quod non tibi magis, quàm patriæ gratulor, quam is atque ibis (diu enim viue) illustratum. Mea DE VESTA quòd legisse te scribis & probasse, gaudeo: mallem eadem videres aucta & notis illustrata, quæ propediem vulgabuntur. Sunt enim in manibus Typographi: & efficiam vt vel me mittente possis nancisci. Nunc SENECA vester me totum habet, ad quem STOICAE DOCTRINAE excerpta præmisi. Non enim cesso, Vir Perillustris, etsi tempora apud nos ferrea, nec artibus istis sed Marti facta. Vos quoque auditis: auditis, an & sentitis? Contage enim mala nostra vos tangunt, & opes ac miles vester hîc exhauriuntur aut consumuntur. Scripsit ille olim, de Troiâ: —— *Commune sepulcrum Europæ Asiæque.* Ego de Belgicâ dixerim, quæ ab annis iam pænè quadraginta florem militiæ ab Europâ aduocat, & consumit. Medere tu Deus, & hunc nouum mihi amicum tuere. Louanij, VI. Idus Octobr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LVI. *Gades.*

IO. BAPTISTAE SALAZARIO.

AB vltimis Gadibus (vt olim opinio erat) litteras ad me venisse, si non glorior, gaudeo: & non responso te solùm, quod

quod petis, sed amore dignabor. Idque doctrinæ tuæ merito, & incensi studij, quod scriptione hac profiteris. De meâ autem doctrinâ, vel vt tu, sapientiâ, nihil equidem assenserim: imò animus hic sibi conscius repugnat, nec ventulo isto eleuante à terrâ se tollit. Sum homo, sum ab humo, in eam ibo, & fama ipsa mea haud latè vagata circa hanc peribit. Dum sumus hîc tamen, suaue est altius & melius aliquid agere, & quod bonum proprium Stoïci censebant, prodesse. Hoc fine scribo, edo: hoc fine & istas ad te mitto. Quærebas duo. prius de sensu versuum Ouidij, quibus suadet puellas adiri opportunè,

Siue dies fuerit natalis, siue Kalendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat.

De Natali, scitum est: dubitas, de Kalendis istis. quas ego censeo Apriles fuisse. & quare puellis gratas lætasque? quia tempus tunc anni ad lusus inuitat, & aperit stricta aut clausa. Ipse idem poëta in Fastis, & ipsis illis verbis:

Et formosa Venus, formoso tempore digna est;
Utque solet, Marti continuata suo est.

Sed & vulgò colebant tūc Venerem matronę, puellæque. Idem:

Ritè deam colitis Latiæ matresque, nurusque,
Et vos, quis vittæ longaque vestis abest.

Quia & sacrum eo die Veneri fuisse, pręter poetam, Macrobius tangit Saturnalium primo. Opportunus ergo amori dies, ipsâ Venere præsidente & conciliante. Alterum quæsitum, in versibus: Cap. xxi.

Junge tuum dominæ, quà licet vsque, latus.
Et benè, quòd cogit, si nolit, linea iungi.

Quæ hæc linea? Alij alia: ego de Circo sermonem esse scio, & in eo sedilibus. itaque accipio *Lineam*, ipsum ordinem subselliorum, velut lineis descriptum & discretum. Erant Cunei, inter cuneos Viæ, & media Subsellia, lineis suis diuisa. Qui ergo in vnis subselliis sedebant, iungi necessariò debebant: nec declinare fas vel antrorsum vel retrorsum, aut lineam migrarent. De tali lineâ, in Martiali etiam versus, me interprete:

Omnis habet sua dona dies, nec linea diues
Cessat, & in populum multa rapina cadit.

Manifestè dicit, missilia in omnes sparsa, atque etiam *lineam* *diui-*

diuitem, id est Subsellia senatorum siue Orchestram. nam distinguit à populo & popularibus statim. Isto etiam sensu iterùm Ouidius:

Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi.

Nam Circensibus viri & fæminæ mixti spectabant olim. Suspicetur fortè etiam aliquis, lineas è ligno antepositas aut admotas, quibus firmarentur sua cuique sedilia, & vt fas inniti, nec prioribus sessoribus incommodare. Sed hæc suspicio: ista veritas, me ex vnâ epistolâ te amare, & idem perpetuum à te optare. Louanij, IX. Kal. Nouembr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LVII. *In Poloniam.*

SIMONI SIMONIDAE.

LITTERAS tuas, & quod librorum adiunctum fuit, nimis libens legi. illas, ab humanitate & affectu mei, quem spirabant; istos ab eruditione variâ, quam præferebant. Ego mi Simonide, vt de affectu dicam, pretium laborum meorum censeo à talibus amari: id est doctis, bonis, quorum inter apices te pono. vt fama mihi non dixerit (quam & hîc habes) vnum illud carmen tuum *in Imagines Zamoschianæ diætæ* approbet: quod, ita me Deus, eruditum, antiquum, suaue est, & numeros ac phrasim Catulli ac veterum illorum habet. Macte! spondeo tibi, paucos in Europâ esse (& est ingens poëtarum copia, vt apum) paucos, inquam, qui meo quidem sensu sic scribant. Iam illa Stoïca, quàm putas ipso titulo & argumento blandita esse? quid cùm cœpi legere, tam multa è Græcis Latinisque, & remotis etiam auctoribus petita: sic adaptata & nexa, subtiliter explicata: quàm putas, inquam animo affectum & motum esse? Amo illam sectam, & conatus sum producere, vt vidisti: sed hanc Logicam partem reformidaui pænè tangere, vix otij, certè non languoris huius mei. Gaudeo illîc factum à Bursio, & sic eruditè factum: à Bursio, an vis me magnum illum Heröem vestrum inscribere, quod vix vlla ætas credat? Virum in tot, & tam arduis occupationibus, regni Atlantem, sustinere & has litterarias curas ac lucubrationes posse? Diuinum ingenium dicendum est, in admirationem æui, vix in exemplum (quis enim imite-

imitetur, vei ausit?) datum. Diu nobis viuat, quem toto animo ſuſpicimus & colimus: diu tu tali patrono felix, mi Simonide, flore itemque viue. Louanij, VII. Idus Nouembr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LVIII.

DAVIDI HILCHENIO, *Regi Poloniæ à Secretis.*

SILENTIVM, vti ſcribis, fuit ab interuallo grandiore: quid mirum, in his locorum interuallis? Animo meo te non excidiſſe, hoc ingenuè & fideliter teſtor. Amo & ingenium tuum, & virtutem. Neque hanc, mihi crede, coïtio iſta inimicorum aut calumniæ decolorabunt: ſplendorem addent potiùs; & vt ferrum ab attritu, ſic illa niteſcet. Eſto quod es, bono fortique animo, & qui bonam cauſſam decet. Habes tutorem vt video magnum Zamoſcium: ſub Herôis illius ſcuto quem timeas? non omnes Dolones aut Sinones. Tua etiam Apologia apud æquos aptoſque iudices abundè te ſuſpicionum, non ſolùm criminum, purgat: mihi quidem ſic viſum. Quòd autem inuitas me, vt aliquid ad Heröem illum, feci, & tu vide vt audacia noſtra benè cedat, culpam in te alioqui transfuſura. Ego virum iamdiu amo, miror, colo: ſed quæ occaſio declarandi fuit? neque verecundia aut modeſtia mea temerè irrumpunt. Si viam mihi mittendi tutam & promptam præſcribitis, non omittam officium. ſed ab eâ laboro, neque curſores noſtri publici in Sarmatiam ſolent penetrare. Magce & Nobilis Domine, ſaluere te animo opto, & erectum atque alacrem eſſe. Stoïca noſtra legiſti? conducent. Louanij, v. Idus Nouembr. ∞. IↃCIIII.

Hieronymus Ferrerius, qui apud vos in militiâ vixit, Italus, & mihi notus, nuper hîc ſubitò obiit è defluxu catarrhi. Fruſtrà reducem exſpectetis.

EPIST. LIX. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRO LINTRENSI *S. Theologiæ Doctori.*

AMPLECTOR precationem, quam de more, ſed affectu quodam ſingulari, mihi facis in auſpicijs noui anni. Amplector, & largirer ac puriter eamdem repono. Deus tibi

det quæ voles;& nil nisi bonum ac salutare,scio,voles. Verè audisti de *Diuâ Sichemiensi*: atque eam iam concinnaui, & ad Typographum misi,priùs tamen auctoritate nostri Antistitis Mechliniensis cõprobandam,quod in Miraculorum propagatione S. Synodus fieri mandauit. Ego sanè libens tales scriptiones obeo, & sine molestiâ obeo: siue animo,siue Diuâ ipsâ subleuante,& recreante. At mali aut morosi quidam,& prauè sapientes, non occultè deterrent aut improbant: tamquam à narrationibus parum certis, vt aiunt, & opinione sæpè nixis. Non debere talibus obsolefieri auctoritatem nostram, siquam habemus. Dissentio. & aut illis fides sua certa apud me, & bonos est: aut quid adferent,cur antiquioribus eam præstem? Sunt testes,sunt examina,& quæ in profanâ historiâ minimè adhibẽtur:& huic tamen credo;diuinis tantùm refragabor,& assensus mei ostium claudam? Prauitas est: & hi tales per cuniculos subuertũt arcem religionis nostræ, quæ Miraculis est superstructa. Sed viderint: mihi certum pia, recta, vetera sequi; & asserere etiam, pro ingenij aut stili viribus,quas Deus dedit. Reu^de & Eximie Domine, precationem itero,& hunc atque alios annos felices agere te exopto. Louanij, XIII. Kal. Febr. anni ∞. IↃCV.

EPIST. LX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo.*

LEGI tuas, & amici illius, litteras: & in vtrisque aliquid sum miratus. In tuis,quòd ægrè & velut retractans hoc ad me deferres, tamquam triste: in illius,quòd vt rem seriam habuit, & à tali auctore, quem constàt mihi non esse. Noli autem tu mi Morete,si meum affectum vis scire, & eumdem inducere, hæc talia nisi risu excipere: & quid aliud merentur? Sunt Epigrammaria,leuiora non *Pennâ* meâ,quam carpunt,sed plumâ: & addo, sunt inscita, sine sale aut Venere; ac meum nomen tolle, nemo leget. O digna,quibus ille auctor inscribatur!quem hactenus amicum mihi habui; sed hominem scio,& posse mutari. Si facit ob talem caussam (nam priuatim nulla est:) næ ego & affectum tempero, & iudicium muto, quod perhonestum semper de illo tuli. Quem scripto eo læsi? quem vel

vel leuiter tetigi? Religionem meam aperui: & Nerones iterùm sint, qui vetent? Noua sua ferri volunt, & armis id pugnant: nobis non licet vetera asserere, & æui suffragijs atque orbis approbata? Atqui leue, & me indignnm scriptum est. Si à tali affectu carpunt; non veniam, sed gratiam debeo: sed quî credam? Scio esse in ijs locis, qui magno emerint omnem famam veterem me decoxisse, & LIPSIVM inter obliterata, aut & damnata, nomina esse. Tamen leue est. Itáne? non res talis, nobis qui piè sanctéque de diuinis sentimus: non stilus ijsipsis, qui subsannant & illudunt. Hoc scriptum, audi me, & ipsi intellegant, æuum feret cum aliquot alijs, quæ bono generis humani scio me edidisse. Fremat Calumnia, & Liuor palleat: ego ab his talibus famam, imò & gloriam, imò & claritudinem, apud posteros habebo; & ero, cùm omne istorum nomen & factio non erit. Sed de Epigrammatijs insulsis, parum est, nec merentur non dicam responderi, ne legi quidem, aut certè iterari. Quid si libelli prodeant? & prodibunt, aut æui huius, & sectæ illius proteruiam ignoro. Sed tam ego eos contemnam, si à talibus & tales sunt, quàm versus: quòd si grauius aliquid, & par in arenam venit, dignum cum quo componar, videbo, & pro re decernam. Pugnare equidem semper refugi: sed vbi opus erit, tam virum ostendam, quàm duobus illis olim aut nuper, qui non lætantur me prouocasse. Palmam de me vsque adhuc quis tulit? Neque iactare libet: sed noui me & alios: & in bonâ hac vtique caussâ, veniant cum Hectore Achilles, non subducam. Istæ quidem pilæ, & velut homines fœnei, qui nunc in circum iacti sunt, non valent ad irritandum, qui ludibria hæc & deliria (vt rem dicam) noui. DALEONEM. Sed ad Amici litteras. tu illi hunc sensum meum scribe, & præsertim de auctore: quem certò reperiet alium esse. Istæ sordes non sunt ab eâ Seplasiâ. Salutem etiam adscribe, & à me amorem. DIVAM SICHEMIENSEM iam acceperitis, mittente Oudarto: cudite, vt iterùm malis malè sit, & viuat honos cultusque illius, quem omnes praui (mirum, & certum) ab omni æuo eunt imminutum. Heus etiam! quod ille Amicus suadet, vt poëtæ vestri aliquid meam vicem reponant: per Deum, ne fiat. Ego mihi sufficio, nec Teucer ille sum, qui clypeum desidero Aiacis.

Sileamus nunc quidem, & magis ſeria agamus. Vale mi amice. Louanij, Nonis Febr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXI. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO V. R.

ET ego inſidijs capiar, quas ipſo te monente fas mihi vitare? Græcorum Morychus ſim, aut ſiquid ἀνθέστερον cogitatur. Hoc fine, non venio, & vel numquam videat me Bruxella. Extra iocum. honore aliquo externo & imaginario, nec meâ ſed litterarum cauſſâ, ſi affectum me Princeps volet; admitto. ſin onus adiungitur, imò ſi munus, reſpuo, & vel fugâ declino. Mihi tam certum & firmum, hoc ſtatu rerum, res extremo digito non tangere, quàm ad extrema rerum aliquando ire. O amici, * εὔνοιαν in hoc conſilium adfertis, ego & * πρόνοιαν velim. Ille, quem vos ſuſpicitis, pleno pectore in rem meam ſapit: & addo famam; quam alijs ſtudijs inculpatam, ne, obſecro, nouis polluamus aut obſcuremus. Sit aliquis, vel in exemplum, qui quietem, Muſas, ſe amet, & Numen colat: vana aut vulgata ſeponat, aut (ſi ſuperbum non eſt) ſpernat. Quid apud te verba facio? ad te redi, & affectum omitte: idem ſuadebis. Vide * ἄρχοντας, vide * ὑπάρχοντας: tu aliquid rei, aut ſpei etiam melioris, per me exſpectes? Marius Celſus, & Suetonius Paullinus ſim: de quibus ſcio quid Tacitus ſcribat. Magna Reſpublica, tu me tene, communis Patria, Dei hominumque ciuitas: ô pulchrum, in eâ locum ordinemque habere, & inter illos Claſſicos cenſeri! Quod ſupereſt, * μή μοι γοργείην κεφαλήν: nam bonâ tuâ veniâ, Belgica, es aut eris. Vno verbo, fatis obſequamur: neque huc ego natus aut factus ſum: * οὐδὲν ὑπὲρ τὸ λίνον. Oudarto etiam meo hæc ſcribo, quem ſcio inter inſidiatores iam diu eſſe. Sed de primâ tuâ ſcriptione; Bruxellam ſic citò, vt deſtinaueram, non venio. Eſt libelli munuſculum, quod dedicatum Principi offerre volebam: ſed non venit. quid ſi, cùm venerit, per te facio? Nam fugio iam Bruxellam venire, aut valetudo potiùs me vetat. Vtinam tu cũ Oudarto huc! facite me compotem huius voti, & in cælo me collocate. Salue mi vir amiciſſime, cum altero tali Oudarto noſtro. Louanij, ſtatim à tuis lectis, vt eram affectus, & ſpiritus (nõ nego) plenus. poſtr. Non. Febr. ∞. IↃCV.

* beniuolentiam.
* prouidentiam.
* imperantes.
* adminiſtros.
* Ne mihi Gorgoneũ caput.
* Nihil ſuper filum.

EPIST.

EPIST. LXII. *Mechliniam.*

GAVGERICO RIVIO *J^ti. & Aduocato, Suo.*

CERTE enim te Meum appello. nimis affectus clamat, qui in verbis tuis elucet. Sed pone, aut sepone metum: meliusculus sum, etsi vires non recepi. Breuis illa concussiuncula planè me vacuum earum fecit. Oudartus apud me est, tui amans: quem & scis me esse, ac semper fore. Vale, inter primos vidende, cùm illac (Deus donet) transibo. Louanij, Kal. April. ∞. IↃCV.

TESTIMONIVM.

LECTVRIS S. M. DICO.

GAVGERICVM RIVIVM *iamdiu indoles, industria, & denique doctrina, ac virtus maximè, mihi conciliarunt: quæ omnia nota perspectaque annorum aliquot consuetudine habeo, & talia ea esse apud omnes* EX ANIMI SENTENTIA *testor: Me delectauit, & in æuo haud fertili nimis talium eminere visus est, & dignus esse quem alijs ostenderem: ostenderem? imò & seriò commendarem, si qui illa priora amant. Viri magnates, & quibus Respublica, atque eius splendor, cara sint, inprimis curare debent, & seculi hæc ornamenta fouere ac producere, in huius & futuri sæculi vsum. Ego rogo eos facere, hunc amatum mihi amare, & in occasione alleuare atque adiuuare. Stirps ista melior irriganda & attollenda est, vt fructum floremque proferat: proferet autem, spondeo, si illud fiat. Louanij, Kal. Quintil.* ∞. IↃCIII.

I. Lipsius Professor & Historiographus Regius.

EPIST. LXIII. *Neapolim.*

IO. ANDREAE PROCHNICIO *Legato Ser^mi Regis Poloniæ.* S. D.

DICIT, & seriò mittit, quam ipse non habet. Nam ego (ô vir amice. & quomodo non sic appellem?) iam à duo-

decimo die in acerrimo morbo fui, qui pænè abstulit, & melioribus locis sedibusque dedit. Noctu acer Paroxysmus me inuaserat, & videbatur Apoplexiæ genus aliquod esse. Ecce triduo pòst amicissimæ tuæ litteræ, & oportuna munera, quæ ipse Io. Wouerius meus ad me tulit. Sum recreatus, fateor, ab ipsâ beniuolétiâ tuâ, quam sic puram, fidam, magnam in me ostendis: & quædam etiam munerum, vt armillam illam ex Alcis vngulâ, statim cōsilio medici, & proprio affectu, brachio indidi, non dimissurus, quamdiu vita quidem erit. Accepi & annulos, & quosdam ex ijs collo suspendam, & cordi admouebo, in quo te datorem meritò iamdiu inclusi. Si vita mihi erit, an non palàm ostendam? *ingratissimus mortalium* sim, nisi faciam, & dignus eâ notâ, quâ Sulla Athenienses inussit. Multa vellem, nondum possum, nec vires suppetunt: alia Wouerius pro me dicet aut scribet. ego te affectu alloquor, atque vtinam amplectar, ô amicum pectus! Vale. Louanij, VI. Kal. April. ∞. IↃCV.

EPIST. LXIIII. *Romam.*

ASCANIO COLVMNAE S. R. E. *Cardinali.*

FATEOR aliquamdiu à scriptione & officio meo, sed inuitum, abstinuisse: neque alia caussa, quàm peregrinationis quæ ab Vrbe te remouit, & in eas oras misit, ad quas litteræ nostræ haud tam facilè quàm affectus & memoria commearent. Certè enim hæc retinui, & veterem illum cultum, fideliter virtutibus tuis & meritis deuotum. Itaque vt aura aliqua nos adflauit aduentus iterùm tui in Vrbem, ad sacra hæc Comitia; & fidem statim habui, & hac scriptione testari gaudium tui reditus & consignare fidem & constantiam meam volui in te colendo. Atque vtinam etiā vel ætas vel valetudo mea tulissent, vt coràm me aliquando in dominâ eâ vrbe sisterе, & vultu ac sermone, quæ dico, probare potuissem! Suaue fuisset, & cogitatione ipsâ recreor; sed eâdem mox deiicior, cùm video irritum illud, & nil nisi votum futurum. Quod tamen à me non possum, habeo è domo meâ & interiore amicitiâ insignem iuuenem Philippum Rubenium, qui coràm præstabit, spero, & totum me reuelabit; & Ill^mæ D. Tuæ dabit dicabit. Adspirat enim ille

Romam:

Romam: & quamquam mihi in docendi munere successorem, vt ingenium & doctrina eius sunt, destinaram; tamen visa ea vrbs sic cepit, vt frænum dare huic desiderio non possimus, & vitam non solùm agere, sed ponere in eâ velit. Neque vltrà retineo. cur enim Theatrum hoc virtuti eius inuideam? imò commendatione etiam adiuuo, & ad te, Ill^me^ Domine, si commodum est, mitto. Audio Bibliothecam instructissimam & animo ac stirpe tuâ dignam parasse: non est fortasse in Europâ aptior ad hoc aut maius aliquod munus. Doctrina varia est in Græcis Latinisque, stilus in vtrâque oratione, prosâ & vorsâ, elegans, & famæ etiam producendæ, notitia antiquitatum & historiarum: quid mores? ipsa suauitas, ipsa probitas, & qui experietur aut noscet, vera me dixisse agnoscet. Neque enim aliter apud talem Principem debeo, & ita Rubenium meum amare ac producere, vt me & famam meam amem. Sed certus sum quicumque iuuenem possidebit, gratiam mihi tradenti habiturum, & plura aut certè distinctiora, quàm dixerim, inuenturum. Et quamquam de Bibliothecâ iniecerim, re scilicet studiis eius aptâ; potest tamen & in litteris scribendis aut concipiendis operam decorè & vtiliter nauare, & variè cultum factumque ingenium varia obire. Hæc ego Ill^me^ & Reu^me^ Domine, ante omnes scribenda ad te censui, & peccaturus videbar, si gemmam hanc vt sic dicam adolescentis alteri offerrem. Si tamen ratio aliqua est quæ nunc non admittat, commendatum certè notumque esse cupio, & honorem interdum habere vel adspectus tui vel affatus. ILLME ET REV^ME^ DOMINE, Deum oro seruare te longùm Ecclesiæ & Patriæ, atque etiam in Patriâ, velit. Louanij, Kal. Aprilis. ∞. IↃCV.

EPIST. LXV. *Romam.*

SERAPHINO OLIVARIO S. R. E. *Cardinali.*

VOTA nostra & bonorum Deus audiuit, & ad dignitatem euexit, quæ virtutibus & meritis tuis iamdiu debebatur. Animo hoc gratulatus pridem sum: nunc & scripto, cui materiem etiam Philippus Rubenius noster dabit. Nosti iuuenem, & vidisti Romæ: atque vtinam interiorem eum totum, & bona

egregij

egregij animi nosses! Græcè, Latinè, inter paucos doctus est; stilo vtroque facilis, & vel ad veterem elegantiam in versu; historias & memorias veteres nouit: & quod caput mihi quidem, iudicij in plerisque omnibus puri & directi. Mores sunt, vno verbo, quos vel in filio (si Deus dedisset) optem. Quorsum ista? Ad Romam vestram iterùm adspirat, etsi me, non abnuo, refragante. Nam ego hîc illigare eum, & in Professione mihi sufficere destinabam; & iam cum Principe agere cœperam, imò & impetraram. Quid tamen est? intemperanter Vrbem amat, & nescio quis Genius eò vocat: bonus, vt spero, si vos tales faueetis & iuuatis. Atque hoc Ill^me & Reu^me Domine, fiduciâ tui in me & litteras amoris, peto. Commendaui equidem priuatim Ill^me Cardinali Columnæ, vt à Bibliothecâ ei esset: sed litteras eas sustineri volui, donec de tuo cõsilio rem institueremus: & aut illuc aut aliò iremus. Rogo iterùm, dirige & gratiâ atque auctoritate tuâ nos iuua. Ego spondeo optimâ & Romanâ fide, non solùm pro opinione tuâ, sed supra Rubenium futurum, & vsui atque ornamento esse posse, quicumque rari adolescentis hoc decus habebit. Dabis autem veniam sic liberè & reuelatâ fronte hoc petenti: iam dixi, fiduciâ amoris tui (de quo alij ad me) factum; & addo notitiâ virtutum tuarum factum, quas cùm tam multas habeas, fieri non potest quin & in aliis ames. ILLME ET REV^ME DOMINE, voto duplici claudo: altero vt Ecclesiæ diu sis superstes, altero, quod animo concipio, ore non promo. Louanij, Kal. Aprilis. ∞. IↃCV.

EPIST. LXVI. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

IN grauissimâ tempestate morbi fueram, cùm Beemdius tuas dedit: neque emersi etiam, portum tamen propiùs specto: si ille non erat verè portus, quò ibam. Homines sumus, & ibi quies. Epidigma tuum Historicum vidi: valdè placuit à robusto & vegeto stilo, nec censebam te sic assurgere. Plura modò fuissent: & cur non etiam in digniore argumento? Litteræ tuæ quædam ad amicos querelas præferunt, & nauseare illîc videris. At lentè & prouidè agendum est, mi Puteane, & sumendi

pro

pro temporibus affectus. Alia mereris? fateor, sed rectis iudicijs, quæ istud æuum in nostrâ re non habet. Si solus sis, facilè migres, & pedem aliò inferas: nunc comparem habes; solatium, sed & impedimentum. Rogo te iterùm; lentè, & mecum philosophare. Belgica aut Germania non donet, quod istîc habes. Sed etiam æmulos, inquies. Et credis hîc non esse? vetus & magna fama vix sustinet: quid nouella & assurgens? Si mihi liberè & remoto velo te pandis, consilium non deerit, & auxilium quà potero. Confide interim, & Deo & te nitere, & animum pro ingenio habe: id est, magnum & altum. Στέργε τοῖς παροῦσι*, donec Fortuna alibi sinum pandit. Louanij, VII. Idus April. ∞. IↃCV.

* Acquiesce præsentibus.

Postquàm scripsissem, tuas nouitias accepi, & Tesseras tertias. Sunt sanè bona & arguta in ijs: sed iudicium, aut consilium potiùs, non muto; & laudem mihi è maioribus pete. DIVAM nostram acceptam ibi, benè est, & debet in Italiâ: quid censes in Batauiâ? Vapulo, & scripta in me & libelli; etiam è Galliâ nunc, neque hominis indocti, vt apparet. Nosti partium factionem. Nos Batauo aliquid reposuimus in fine DIVAE SICHEMIENSIS, quæ iam editur: de Gallo, videbo. Etsi litigare scis quàm nos abhorremus: sed obijciunt ea, quæ religionem & famam meam tangunt. O æuum, in quo bonis modestisque multa ferenda sunt! Quomodo? *stomacho Ciceronis*; non enim licet, *animo Catonis*. Tibi etiam suggero, & fer, & feruorem ingenij aut ætatis compesce. Laxa autem omnia in mei amorem. V. Idus April. anni scripti.

EPIST. LXVII. *Insulas.*

FLORENTIO VANDER-HARIO, *Canonico & Thesaurario.*

TVAS & Legati litteras accepi, & illis quoque respondi, vt hîc videbis. At tuas caras habui, non solùm quia primas, sed quia amicè & prudenter scriptas. Duo earum capita. prius de excursione meâ Lutetiam: & huic rei stimulos vel incitamenta adfers. Quid tamen opus erat, si valetudo fræna mihi laxaret, cùm sponte propendeam & iamdiu animo illuc adspi-

adſpirem? Sed reuera vltimus iſte morbus (de quo audiſſe te video) ſic me adflixit & deiecit, vt ſuſcipere longiuſculum paullò iter non audeam, vacuus virium, & leui momento fortaſſe collapſurus. Alioqui Lutetia quomodo me non trahat? quomodo non ille, qui ſic amanter inuitat, & quem tanti facio? Sed & momentum, fateri debeo, tua ſcriptio habeat; quæ omnibus illicijs illis & blanditijs ſuggeſtis, oleum in hunc ignem, vt ſic dicam, addit. Sed differre debeo, & ſpe me paſcere, ac cogitatione intereà loca atque homines illos vſurpare. Caput alterum, de aduerſario illo in Diuam & me ſcripto. Cuius auctorem adhuc quæro: ſed quicumque ſit, conſilio tuo nimis acquieſco, de ſilendo & contemnendo. Et ſunt tamen, etiam graues & pij viri, qui aliter volunt, & velut claſſico me excitant ad pugnandum. Sed cùm naturam meam, cùm ipſam rem, cùm finem fructumque video, inclino quò tu ducis. Natura ſanè mea mitis & tranquilla eſt, vehementiori omni affectui aliena, & ab ingenio meo deſerat ſi iraſci velim aut litigare. Reſpondi quibuſdam, fateor: ſed comiter, non acerbè, & commiſſionem aut ludum magis dicas, quàm pugnam. Non eſt meum Thyeſtæo more, quod hodie obtinet, furere aut ſæuire. Deinde ipſa res, vti tu veriſſimè, quid eſt? duplex, vel in me, vel in Diuam. Hanc Theologi vindicabunt, aut potiùs iamdiu vindicarunt. Quid enim ille homo adfert, quod non à triginta ampliùs annis refutatum? At in me quæ dicit, duo item ſunt: quòd & Tullius ſim & Iulianus; ſiue cauſſam deſeruerim, & religionem. De cauſſâ, parum eſt: numquam in eam me dedi, nec publicè aliquid attigi, quod ſcio te quoque ſcire. De religione, ab annis triginta tribus, id eſt omni maturiore meo æuo, conſtans & firmus in iſtâ fui: nec vel in Batauiâ, id eſt inter medios aduerſarios, vacillaui. At in Adoleſcentiâ meâ volunt aliter. Primùm, ſcito illos augere & fortiter mentiri, præſertim quod ad ſcripta: in dictis aut factis, ſiquid in communi Europæ motu titubaui, abeat, & *hinc æſtimemur* (ait ille) *cùm ſumus noſtri.* In alienâ religione, in æſtu adoleſcentiæ, inter blandientes aut terrentes, facile fuit in ſpeciem culpæ venire, ſi non culpam. Ad Prudentiorem aliquem, id eſt tui ſimilem, appello. Denique fac me reſpondere, & hæc omnia

omnia obterere ac profligare: quis finis, aut fructus erit? Finis? imò principium litigiorum: & pro vno meo scripto tria rescripta. Gaudent homines his pugnis, & præsertim in nomen aliquod illustre, quale benignior Fama fortasse mihi dedit. Fructus autem, ille ipse quem dixi, odia & pugnæ. Non enim illos meliores ita facimus, aut caussæ nostræ amiciores: contrà est, & alienamus. Quid autem bonos? de me scio & sentio, offendimus, & superbiæ aut contumaciæ taciti nos damnant. Heus, heus, Christiani simus: sacerdotes pacis, vt Tertullianus ait: & si quid peccatum est, pænitere malimus quàm defendere. Hæc mea mens est, & erit: in quâ suffragium me tuum habere, Vir Reu^de^ & Clar^me^ gaudeo: tu me inter amicos & clientes. Louanij, XVI. Kal. Sextil. ∞ .IↃCV.

EPIST. LXVIII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

TERTIA hæc consolatio est, quam scribo: & me verba pænè deficiunt; an non te animus, in tam assiduo & repetito Fortunæ ictu? Non opinor, vt tua prudentia est: quæ & robur sumpsisse iam ab vsu debet. Tiro aliquis miles ad primum vulnus collabitur, veteranus sine motu sanguinem suum spectat. Et quid mirum, si consideras, Fortunam in te vires suas sæpè experiri? materiam habet, & numerosam florentemque familiam Deus tibi dedit. Tela in vnum alterumque missa, aberrant: vbi turba est, lædunt etiam quem non petunt. Fortunæ caussam agere videor, Ampl^me^ Domine, tuam ago: quia vnum alterumque si tulit, habes in quos spes tuas reclines, & solatium in omni luctu petas. Ecce proles reliquas, ecce tot nepotes! benè fundata domus est, rarescere potest, exstingui (nisi inopinabili aliquo fato) non potest. Et vis robustum vnum solatium promam? Cogita tam multos non habuisse. Olim inter vota erat, & legibus munerata felicitas, tres liberos sortiri: quid? plus bis tres etiamnunc potes (& longum opto) numerare. Et addo, quòd tuus iste qui periit, ascitus in familiam tantùm, gener non filius, amore non sanguine iunctus fuit. Quid, quòd nec ipse totus periit? prolem è carissimâ filiâ tuâ tibi, nobilissimæ familiæ

germen, relinquit. Adolescat, & te ac matrem magis magisque oblectet. At pater ipse quomodo periit? vt militari viro,& stirpe illâ dignum erat, in acie, in armis, & spiritum suum patriæ ac Principi impendit. Patienter me audi; habes etiam in quo glorieris,etsi tristi casu.Ecce duos iam è tuis,filium ac generum, pro publicâ salute pænè dicam immolasti. Certè consecrasti; & à tam honesto fine, piâ caussâ, non solùm in memoriam hominum,sed ad beatas sedes æternâ fruituri gloriâ iuerunt. Hæc te solentur: & quid addam? timidum in tertio filio reddant, quò meus quidem timor te vocat. Antonium nostrum,qui vnicum Richardotorum fulcrum, propago, semen,subtrahe ab incertis istis belli; & satis sit gloriæ vel fidei, Martem duos iam pignerasse. Hoc te rogo,& simul paullò pòst cogitare de honestâ eius copulâ,& nouis gaudiis hæc ac præterita mala obliterare. Apud te, spero, audiar, & modum dolori prudentia tua ac ratio dabunt:dies apud filiam, cuius primis affectibus cruda hæc auulsio accidit,& frustrà suadeamus non lugere. Mulier etiam est:te fortes & viriles curæ decent, te Respublica & Princeps vocant, neque otium indulgent mœrori. Mane in hac statione, quam Deus assignauit, Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine,& diu in ipsâ vitâ hac mane,publico bono. Louanij, IV.Kal.Septemb. ∞. IↃCV.

EPIST. LXIX.

CAROLO PHILIPPO RODOANO *Episcopo Brugensi.*

LICENTIATVM hunc nostrum, & Canonicum tuum abeuntem à nobis vt animo & fauore prosequor, ita commendatione meâ comitari, iterúmque sistere Reu^mæ^ D. tuæ volui. Ostendisti iam animum, & deuinxisti illum ac me beneficio: rogo vt exhibere eumdem porrò digneris, & beniuolentiâ tuâ meriturum complecti. Certè à me præcepta illa siue monita habet, Deo & diuinis piè operari, Antistiti suo obsequi, cum collegis tranquillè & modestè versari. Confido facturum,& Ecclesię vtilem futurum. Audio Pœnitentiariam,quam dicunt, vacare; quæ de more dari Canonicis affectis solet. Si iudicas hunc idoneum, audeo commendare; sic tamen vt totam eam rem prudentiæ tuæ meritò permittam. Deum rogo, Reu^me^

Reu^me^ in Christo pater ac Nobilissime Domine, diuturnum te in Ecclesiâ & republicâ, atque vtinam meliore æuo, esse. Louanij, prid. Kal. Septemb. ∞. IↃCV.

EPIST. LXX. *Romam.*

LVDOVICO BECCATELLO.

DVPLICI nomine & epistolam tuam caram, & ipsum te habeo; priore quòd me, altero quòd & Rubenium meum sic ames. Quod vtrumque ex epistolâ tuâ cùm didicerim, meritò grata accidit: & in vtroque vt perseueres, te rogo. Nam & ego certè affectum hunc iam in te indui, & fide ac candore, quem Amicitiæ deberi scio, seruabo. Sed de Rubenio, & ipse tibi debet, ac coràm vel soluet, vel certè agnoscet; quòd te sic promptè & industriè agente, in familiam Principis illius viri venerit. Et quamquam res auctoritate Ill^mi^ Seraphini peracta sit; tamen te quoque affectu & dexteritate illâ contulisse, & scimus, & fatemur. Enimuerò benè fecisse tam bono & merenti viro (Rubenium dico) nō pœnitebit te vmquam mi Beccatelle: & si vitam Numen ei largitur, sparget & ipse ingenij sui lumen, & ad exteros ac posteros diffundet. Fiat, voueo. Sed illud me etiam in epistolâ tuâ delectauit, de Cardinali Palæoto, beatæ memoriæ viro: in cuius familiâ egisse te scribis. quem ego viuum colui, & amari ab eo me sensi, & defuncti nomen etiam apud me est sanctum. Fecisti iacturam in eâ morte dicam, an non fecisti? Transijsti enim in huius viri domum, quem ego inter primos Europæ esse scio, & cuius benignitas in me quoque affectum largiter ostendit. Vt diu frui possis, meum votum est, & vt inter nos amemus. Vale vir R^de^ & Nobilis. Louanij, VIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXI. *Perusiam.*

M. ANTONIO BONCIARIO S. D.

RISI in epistolâ tuâ, quâ Laconismum voues: & quid dicam? imitari te virgines, quæ formosæ, modestiâ quâdam formam optant, & tacito sensu sciunt & gaudent se ha-

bere. In te est, mi Bonciari. certè in hac epistolâ sic illum expri-mis, vt exemplum esse Laconibus possis: & quod palmam po-scit, argutias & Veneres Atticas vnà misces. Me ducem facis? Fateor cædi me à meo milite, & in meis castris. Sed ad rem. Le-gi quæ de Illmo Legato Cardinale scribis, valdè in me amica: nec pudor meus passus, neque ratio erat, silentio hæc me præ-terire. Scripsi igitur ad ipsum, & curæ tuæ erit vt videat: quid etiam? vt probet hanc animi mei declarationem, puram, sine fuco, sine ambitu, qualis mundi ille status est super nubes. *Stoïca* nostra vidisse te non nolo, magis approbasse. Idem in *Monitis*: quæ plus fortasse prompti, vt sic dicam, fructus ha-bent: sed *Stoïca* examinata ad Virtutem ducunt, directa iudicio quod Pietas formauit. Accessit nunc & meus *Seneca*: & iure mi-rabaris, siquid post multos & magnos illos possem. Potui, & ad scripta ac Notas meas appello. Etsi nihil in iis quod circulum, id est populum spectet: breuia & adducta sunt, nec nisi exa-minanti laudanda. Te aliquem lectorem, non è pullatâ tur-bâ, poscunt. At ego deinceps etiam tuum amorem: hoc magis, quòd frui diu fortasse non erit; ita valetudo hæc præcipitauit ca-su nupero: at tuam ego firmam opto, ô Italiæ tuæ (patere me sic loqui) Homere. Louanij, postrid. Idus Octobr. ∞. IↃCV.

Scísne Epistolarum tuarum libros ante annum in Germa-niâ recusos? Vides iudicia, & confide de famâ.

EPIST. LXXII.

HENRICO VANDEN EEDE, *cognato suo*.

IAMANTE triste fatum optimæ matris tuæ acceperam mi cognate, & in animo meo senseram dolorem. Mihi crede, iacturam fecisti in tali parente, tam industriâ, probâ, piâ, & tui amante. Quid tamen est? communem legem habere in ocu-lis oportet, & illi ac diuinæ voluntati non refragari. Omnes eò imus, & ordine non sine variamus. Benè etiam, & magna vobis consolatio (tibi ac sorori, dico) quòd piè vixerit, assidua in sacratis occupationibus, precibus, locis: vt fiducia esse debeat receptam eam ad beatas sedes, in quibus diuinâ visione fruitur, id est omni felicitate. Hoc speramus. & precibus eam magis

quàm

quàm lacrymis prosequere: ita facturus pij filij officium, & quod ipsa à te ambit. Ceterùm ab illâ etiam oculos ad te reflectes, & vitæ ac studiorum cursum moderaberis, vt eius & amicorum voluntas tulit: hoc est, ad Virtutem simul & Doctrinam ibis. Non propone tibi ambitionem aut quæstum è studijs, qui plurium hodie finis: sed prudentiam propone, & conformationem ingenij, ad publicos & priuatos vsus. Adiunge deinde finium finem, honorem Dei, & tuam salutem. Hæc obiter nunc moneo mi cognate, vberiùs aliquando in sermonibus facturus, cùm res tuæ ferent ad nos redire. Nunc animum à luctu compone, & ad vetera studia dispone; & memoriam tamen & exempla optimorum parentum (nam & pater talis fuit) in animo habe, & imitare. Louanij, postrid. Non. Octobris. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXIII. *Bruxellam*

PETRO PANTINO V. R. S. D.

PRO chartis meis nummos à te accepi, & quidem probos, veteres: adeò non gratus solùm, sed promptus es, & statim tibi visum ἀντιδοῦναι. Laudas editionem Senecæ, modum & formam, & chartam: sed quàm mallem ipsas Notas, & quæ à me, non Typographo, essent! Mallem dico, si merui: neque aliter. Et scio in frontem quædam tenuiora videri: sed examinata fortasse pondus habeant, aut certè vsum afferant lectori. Denique illustria quædam & à nobis esse, post multos & grandes censores, id quoque, οὐδ᾽ ἐν ἀλαζονευόμενος, dicam. Sed tu, & qui potestis (pauci in Belgicâ) iudicium feretis. In publicis percussit equestris clades iamnuper accepta ad Rhenum: etiam Principis morbus, etsi remisisse nunc, imò dimisisse, dicebatur. Audistíne & classem iterùm ex Hispaniâ aduentare? si non aliam, aut maiore instructu, & addam consilio, quàm hanc priorem: vbi mens eorum est? Nam hoc quidem planè videatur * ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, quod Græci tui dicunt. Vale V. R. & nobis care. Louanij Idib. Octob. ∞. IↃCV.

* Sus sub fustem.

EPIST.

EPIST. LXXIIII.

BONIFACIO BEVILAQVAE S. R. E. *Cardinali, Legato Vmbriæ.*

GALLICAM audaciam vide, & hominem, nisi de nomine fortasse (& hæc tua benignitas est) notum, ad te scripto adeuntem: sed à caussis, vt meus animus dicit, iustissimis impulsum. Dignitas tua est, quam scimus; genus, opes, & quod caput est, virtutes: iisque cultum nostrum merebare, &, quamquam in silentio, venerationem. Sed accessit in me beniuolentia, quam M. Antonius Bonciarius, merito rarioris doctrinæ carum mihi nomen, aperuit & litteris affirmauit: quæ vocem siue stilum istum elicuit, & sistere me velut coràm iussit. Quid dicturum? quod facerem, si adessem; sed vultu, oculis, toto gestu affirmatiùs; me nomen inter cultores tuos profiteri, & rogare admittas, fide & officio nemini vel veterano cessurum. Sincerè, & sine moris aut æui nostri verbis, sum animo & affectu inter tuos clientes: gaudebo recipi, & magis, si vsus aliquis mei esse (quî sperem in tam longinquis locis?) esse inquam potest? Scripta & libellos nostros non improbare te audio, & in manus interdum sumere: honos mihi est, & addam, stimulus mihi est, ad decurrendum porrò hunc cursum, quem vos plausu & fauore incitatis. Sicut histrio, aut alius actor, gaudet coram Principibus viris specimen operæ atque artis edere: sic nos spectari à vobis, quid approbari? Testor hoc igitur, & gratiam hîc consigno; & quod antè dixi, officium defero & cultum. Louanij, postrid. Idus Octobr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXV. *In Castra.*

IOANNI GAVERELLIO *I^cto & Iudici Legionis.*

QVOD in feruore illo rerum memoriam mei retines, gratum est: & merui in parte, amore meo tui. Scribis distinctè quæ adhuc euenerunt, & sanè læta: atque initia iacta esse, & velut fundamenta melioris Fortunæ, ego tecum spem concepi. Ducem ipsum nostrum video, bonæ Famæ auidum, Deo &

& Regi addictum, intelligentem, diligentem: cui nihil desit, si occultâ æmulatione quorundam, à Rege ipso (quod abominor) non deseratur. Scis factiones in potentiorum Aulis, suspiciones, delationes: neque semper recto iudicij oculo res aut homines æstimatos. Si tamen ista spes & fulcrum nos deserit; ego nihil video nisi funus nos esse. Placet, bellum translatum in hostilem limitem: & diu sic oportuit: non honoris & decori solùm caussâ (quia turpe est, tam potentem Regem & Principes, non inferre bellum, sed propulsare & defendere:) non, inquam, ideò tantùm, sed quia sic expedit, & nil nisi clades in nostris finibus exspectemus. Multa consideranda in eâ re; quòd hosti subsidia belli imminuimus, nobis augemus; quòd militem alacriorem, & animi fidentiorem, habemus; quòd distinemus illorum copias, & ad multiplicem sumptum & impendia adigimus, denique quòd ferociam illorum atterimus, & docemus suis timere. Mihi ita videtur (& puto in opinatione non falli:) si biennium tantùm, in illorum finibus copias habemus, cum disciplinâ, & à seditione expertes; hostês valdè frangimus, neque aut ipsorum, aut occultæ aduenticiæ vires subsistent. Sed hactenus confusio apud nos, bellum aut rebellio inter nos, quomodo non partes illorum erigat & attollat? Quòd si classis deinde, bonis viribus & naualibus socijs instructa, ab Hispaniâ accedat: mihi crede, non inclinationem solùm, sed finem belli videamus, & seditiones à nobis in ipsos ire. De Regum occultis consilijs, aut pactis, nihil dissero: omnia tamen me fallunt, aut Rex Britanniæ amicus illis esse non potest, qui regna tollunt; non item Daniæ, & quicumque magnitudinem suam & securitatem amant. Sed longiùs eo. capiatur Wachtendoncka, tum Meursia, & Cracouia; denique alius transitus in Rheno fiat; res illorum in arctum eunt, & Fortuna quæ risit, vultum vertet. Marchioni dumtaxat robore opus & fortitudine animi, contra occultas fraudes: & sciat multos esse, qui bellum belli caussâ gerunt; qui dolituri sint in deuergio rerum, & vbi plena victoria ad nostros ibit. Hæc tabes in ciuili diutino bello: intelligat, & se muniat, & felici pede porrò ad gloriam eat. Vale mi Gauerelli. Louanij, v. Kal. Nouembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXVI. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{cto}.

FILIVM tuum vidi, & amplexus sum, & porrò amplectar: ita affectus meus in te poscit, ita adolescens ipse meretur, & magis magisque merebitur, cum ætate maiore. Spero patri similem futurum, atque vtinam supra patrem, te volente! Quòd Senecam nostrum probes; parum est de nostro, id est quæ ego attexui; sed valdè cupio & hortor vt ipse auctor placeat, optimus Dux, si quisquam veterum, ad bonam Mentem. A naturâ eò duceris, cape directorem contra vulgi iudicia & voces, quæ sæpè interpellant. Significas ad primarium iustitiæ tribunal te vocari, & iam audiueram: sed competitorem habes, quicum scio non libenter te concurrere, & pænè malle vinci. Vis meum iudicium? Gaudeo te vocatum, & laudo Senatores recti sensus: opto Princeps eò eat, & homines muneri, non hominibus munus donet. Benè factum, quòd ad Præsidem modestè, & in eam sententiam scripseris: hoc satis est, cetera Deo & Principi permitte. Tuus honos fortasse agitur, res non agitur: & illo augente, hæc minuetur. Scis, quid dicam. Sed puta & constantiam tuam & æquanimitatem spectari: nos in te vertimus oculos, & videbimus ambitio, an respublica ducat. Si illa, dolebis in repulsâ: si ista, facies quod olim Cato, & vel pilâ eodem die ludes. Non enim reuerà tu, sed illa repelletur: & hoc vir sibi, & donis à Deo, fidens cogitabit, tempestiuum nondum esse admoueri. Ad rempublicam optimi & seuerissimi sapientum, inprimis Stoici nostri, mittunt. quid ni? animal societati natum, ratione & consilio præditum, & quibus plures potest debetque iuuare. Hoc magis, cùm institutio & doctrina, & addam, vsus accessit: quæ omnia in te, mi Vwene, scimus esse. Itaque tu te idoneum ciuem patriæ dedisti, & in promptu ac velut procinctu es, si vocat: vltrò ingerere, non modestia, non mos item volunt. Amo autem valdè, quod de magnâ republicâ & mundo, pro intimo meo sensu addis. Ita est. ô illam colamus, si ab hac minore spernimur: & quanto grauiores, atque etiam suauiores, curas habebimus? Venient in conspectum diuina & humana:

nec

nec de terræ glebâ, aut stillicidio, ius dicemus; sed cælum, aër, terra, maria, & quidquid Geniorum aut animantium hæc colit, considerationis & arbitrij nostri erunt. Tollere in hunc currum potiùs, & in ætherem subuola; quàm sellam aut tribunal ascendas, vbi cùm sederis & caput tolles, videbis quàm in humili eris. Satis philosophiæ. quam modestè tractari & haberi, præsertim à vobis patribusfamilias volo, & cogitari etiam quos in terrâ habetis & relinquitis, à Deo datos. Non renuntiat iis curis philosophia, sed temperat: tu fac, & me ama. Louanij, III. Idus Nouembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXVII.

GASPARI DIEMENO.

Ab epistolæ tuæ lectione voluptatem, admirationem, iram etiam concepi. Omnia hæc vno tempore? vno. Voluptati fuit amor, quem seriò & candidè præfers, & verbis ita exprimis, vt animo huic imprimas, & persuasus sim non vulgariter à te amari. Admirationi, ipsa scriptio: à talíne talis? Mercurialium te virorum censebam, & sic profiteris: ego Censor titulum mutem, & Musicis ac litteratis iure adscribam. Profectò non libasti in iuuentute hæc studia, vt coràm dicebas, sed combibisti, & è pleno eorum pectore manant quæ scribis. At hoc ipsum est, quod Iræ fuisse dico. téne ad me venire, & sic callidè tegere & dissimulare? O vulpio, non impones posteà: veni, veni, & amplectar te & vinciam, & sermonibus tuis suauiùs, atque etiam diutiùs, fruar. Non, inquam, sic vt vnum aliquem τῶν τυχόντων, vel accipiam, vel dimittam. Nam amare te deinceps certum est, mi Diemene, & scriptis amorem fouere, ac factis, vbi opus aut vsus, testari. Hoc dextrâ istâ fideliter scribo, & do eam animi huius testem. Iam ad tuas litteras. Scribis de bulbis quibusdam selectioribus mittendis: fac te quæso, & voluptatem hanc meam, quâ pascor, instrue vel auge. Post libros, duæ sunt auocationes, vel solatia: Hortus, & Canes. De fructibus autē ab Hispaniâ, nihil vrgeo: tantùm, nec illos ingratos vxori fore à nouo amico. Habebis & à me breui donum magnificum, regium: quod illud? opidum totum, &

LOVANIVM nostrum, quod iam typis cuditur, intra paucas septimanas mittam. De nostro ibi Villerio (nec enim amare desij) porrò curare perge, & ne magis in præceps etiam ruat. Siste, si non potest reduci. Quòd Senecam habeas; & ames, ô quàm gratum! Mihi crede, non est auctor aut dux certior (de profanis loquor) ad bonam mentem: da te illi, & Mercurio tuo Mineruam istam iunge. Sensum meum interiorem tibi dicam. amo valde hoc genus vestrum, qui curas externas internasque miscetis, & vulgi bona istis veris solidisque temperatis. Non alia vita Pomponij alicuius Attici, & veterum illorum equitum Romanorum fuit. Vale, & litteræ etiam tuæ me adeant, donec tu iterùm, & culpam dictam purges. Louanij, prid. Idus Nouembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXVIII. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO.

SENECAM accepisse te gaudeo, magis approbasse. Nam quid te celem? In hac ætate ingrauescente, in continuâ inualetudine, timere de iudiciis incipio, & ne scripta mea non sint pro famâ priore. Tu aliter dicis, & cum cygno me componis; benè est, si affectui hoc non dones. Ordines Brabantiæ scribi ad me iusserunt, gratum sibi fore si de Historiâ patriâ cogitarem: & suscipienti liberalitatem suam promittunt. Quid tibi videtur? nondum respondi, & tamen inclino: imò sponte iam me cœpi ad ista dare, vt videbis in LOVANIO nostro. Quod Duci Croyo & Arschotano inscripsi, & per occasionem nuptiarum istarum (aliter numquam) conscripsi. Quibus nuptiis an & tu intereris? Ille me seriò vocat, & iubet: sed alibi paruero, hîc valetudo vetat, & pompa minimè Lipsiana. Malim apud te mi Villeri fabulari, conuiuari, ambulare. & fiet, vbi Ver primum carceres aperiet ad excurrendum. De publicis equidem silui, & quamquam te excitante, etiam sileo. Quid enim magnæ rei, aut vel spei, possum? Nos in limite assultamus, & hæremus: & vereor vt lentè perrumpamus: & sic quoque bellum inexplicabile habeamus. Longiùs enim progredientibus maiora & munitiora occurrent. Ego in veteri sententiâ maneo, de classe: & sine eâ finem

nem aut inclinationem non fore huic bello. Sed classem mei sensus atque arbitrij velim, non qualem Iberia nobis misit, aut mittit. Nam & nunc in eo esse dicuntur. Multi aliquid ab occulto consensu Regum sperant, quibus placere vix possunt qui regna tollunt: sed lentum est, & multa interueniunt quæ impediant, aut mutent. Intereà Austriaci clades magnas in Turcico limite accipiunt, & tota regna perdunt. Austriaci? imò Christiani. nam commune profectò periculum est ab immani illo hoste. At nos cessamus: etiam ego, & te valere iubeo mi Villeri. Louanij, Idibus Nouembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXIX. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO V. R. S. D.

CVM apud me esses, optime Miræe, inter varios & delectantes sermones, de Historiâ patriâ locuti etiam sumus, ad quam illo ipso tempore Ordines me inuitabant. Dixi tibi statim promptè me suscepturum: & quid negarem magnæ parenti meæ, id est patriæ? Laudem eius & vetera facta propagemus: & ostendamus exteris, neque barbaros nos, neque in militiâ aut pace inglorios fuisse. Hæc magnitudo & potentia, quæ nunc est, & animos exterorum percellit aut vrit; tota ferè à Brabantiâ est, aut certè augmentum & culmen ab eâ habet. Ergo libens scribam: & decêre hanc ætatem meam videtur, ad propria magis quàm aliena stilum vertere: ac si quid prudentiæ aut iudicij à naturâ, vel lectione, vel etiam vsu habeo, in Historiâ promere, quam licet Practicam philosophiam vocare. Alibi alia dicuntur, aut suadentur; hîc exercentur, & præter exempla sententijs iudicijsque notantur aut suggeruntur. *Siquidem debent* (ait vetus Historiæ scriptor) *ea poni ab Historiographis, quæ aut fugienda sunt, aut sequenda.* Ita est. neque clarius speculum morum, morum? etiam Fortunæ, & variæ sortis rerum, quàm in hoc æui theatro: vbi præmia pœnásque bonis siue improbis obserues, vbi constantiam aut robur ab alienis exemplis sumas, siue cùm in aliquo ea esse admiraris, siue cùm abesse indignaris. Et dic sodes, nónne hęc melius scribere, quàm nugatori alicui aut sycophantæ rescribere? Nam patere me hîc affectui

tuo frænum aliquod dare, qui nuper incitabas ad respondendum. Læsit enim Diuam & te, inquiebas. Diuam? non potest: illa est extra ictum. Me? nec id quidem: sagittas in me misit, sed in aëre hæsuras, nec ad animum istum peruenturas. Miseros nos! si talibus configi necessum habeamus, quoties illi Massagetæ aut Scythæ iaculantur. Cur non sic appellem? imò omnibus barbaris immaniores sunt, qui nos modestè, grauiter, & sine cuiusquam iniuriâ scribentes inuadunt, & lacessunt. Atqui iniuria est in religione dissentire. Itáne? & eò ventum? Illi nouitij, & nuper nati (nec ipsi negent) regnum capient, & veteranos possessione iustissimâ pellent? O LIBERTAS, quam præscribunt, & pro quâ armantur! Indignor hæc fieri, & mecum boni: sed mederi aliorum est, & à responsione nostrâ frustrà id speres. Irritabimus. sicut ignem qui gladio fodit, scintillas in se plures & stricturas elicit: tale in istis; cæde & dissipa, acriùs insurgunt. Est hoc ingenium contumaciæ, subijci posse, non domari. At enim quæ famam tuam spectant obijcit. Quæ illa? Ienæ fuisse. Publicè dudum sum fassus. Quid etiam? Orationes ibi habuisse. Vel vicenas, non nego. Tales illas improbas & impias. Hoc nego, hoc pernego: & palàm editâ Epistolâ ostendi falsimonias istas meras esse. Tamen iterùm aiunt. Quid ergo me vis facere? ora ijs claudere? non possum. Parum cauti aut probi sunt, vt rem dicam, qui attendunt: & occultè cupiunt aut esse tale aliquid (nouimus ingenia) aut simulant ambigere, vt in Arenam me proliciant, & voluptati eorum pugnem. Ego faciam? apage, honestior sum, non violo edictum Augusti. Possum alioqui, fateor:

Καί μοι δύρατά ἐςι, ϗ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι.

** Et mihi sunt hasta, sunt & mihi scuta rotunda.*

& ostendi, vbi res aut vsus fuit: hîc non committar, & cum his, quos nullâ meâ gloriâ vincam. Vno verbo, & breuiter. In freto illo adolescentiæ (nam hæc obijciunt, & ab annis triginta quinque circiter repetunt) in illo, inquam, æstu ac feruore ingenij aliquid fortasse inconsideratiùs dictum, aut factum: quid iam est? Ex veteri sententiâ, *Hinc æstimemur, cùm nostri sumus*. Postquam curæ alienæ non fui, cùm solidæ mentis, steti in solido: cetera Pœnitentia defendat. cuius portus ex facili hanc cymbam admittet, quæ Reges, Principes, Ecclesiæ ipsos apices non exclusit.

En

En meam vitam à tot annis! vbi vacillat, aut fluctuat? Neque nescio quorumdam hodie prauam sapientiam esse, frigus præferre, medios agere: vt de ijs Homericum illud iure efferas:

* Τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη:

** Tydidem haud nosses vtris in partibus esset.*

mihi displicuit. Factis, scriptis, dictis ostendi, * *vetera nouis, & quieta turbidis antehabere*: quid amplius poscunt? Inimicitias conciliaui: etiámne lites, & quidem perpetuas, volunt? Nam hic finis non sit, & oriantur *Tusca iurgia*, quod vetus verbum dixit. Ama me, hæc omitte: de DIVIS nostris securus, quæ fremente impietate viuent, & noster in Numen cultus. Louanij, postrid. Idus Nouembr. ∞. IↃCV.

* Tac. in Annal.

EPIST. LXXX. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTAE SILVATICO S. M. D.

LIBROS à te accepi, etsi non litteras: quid etiam ijs opus erat? nam ipsa Præfatio epistola est, quâ labores tuos (vtiles & doctos, ita me Deus) mihi dedicatum is, & nomen meum tuâ etiam luce illustratum. Ita sentio, ita accipio: & quamquam in hac ætate ambitioni alienior, gaudeo vel in testimonio vel in beniuolentiâ, quæ vtraque erga me promis. Remotus à vobis sum locorum spatijs: atque vtinam nunc propior sim, & Pegaso aliquo possim subuehi! videres mi Siluatice in vultu, oculis, voce affectum erga te, & tuo merito susceptum: qui non, vt alij, elicere amorem meum, sed pignerare voluisti. Obligor, hoc fateor: pande viam quâ resoluam, videbis Ingrati dicam scriptum mihi iure numquam iri. Dum id fiat, affectu gratus certè ero, & te in animi isto sinu geram & fouebo: tu quæso, quem vltrò amplexus es, ne dimitte, & litteris me appella. quoniam eæ, in hac locorum intercapedine, sermonis vicem debent possuntque obire. Fac, & te rogo. Louanij, XII. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXI. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

REMITTO, quæ misisti. De numeris in Icone *Heuerleæ*, videbo si pictor poterit: & dubito, quia breue est tempus.

Parum

Parum refert: præcipua modò sint notata & incisa. Censes tu tam accuratè hæc examinari? Vtinam faciant! & magis illa, quæ scribimus: & semper candidè, ac bonâ fide. Hanc quoties in multis requiro? Occasio & caussa est, cur dicam. Incidi nudiustertius in nouellum librum, in quo mei perhonorifica mentio: sed alibi nota, *Lipsium Orchadas & Stœchadas insulas confundere*: quod non puto vsquam in somnio me fecisse. Alij etiam obliquè aliquid: *Vir doctissimus in Tacitum*. Non tu censeas me esse? neque ob elogium, sed auctorem. Quære tamen, notam aut vestigium non reperies in meis scriptis. Talia plura peccant, & præsertim isti nouelli, & vt sic dicam, mustei Critici: qui feruent, qui erumpunt, & laudem suam alienam criminationem censent. *Adde, quod Lipsius non vidit.* Quis tibi dicit, non vidisse? & iudicio fortasse, cùm satis testium esset, omisit. Sed non viderit: quæ culpa est, aliquid non fecisse? Omissum hîc potest esse, non commissum: nec magis culpandum, quàm si à te exigam & consiscam, in Homerum non scripsisse. O vanitates, ô ambitiunculas! At ego ad hæc talia sileo, & silui; & magno animo ostendo tales iniurias vel calumnias intra me stetisse. Est quidam, qui in Scholis, vt audio, materiem etiam me fecit, & in verba ac litteras, quid? accentus etiam inquirit. Illeipse, vt rem magnam, ter quater in scriptis iterauit, *Lipsium censuisse tesseras frumẽtarias è plumbo, aut tali metallo, fortasse fuisse*: ô flagitium! è *ligno*, inquit, *fuerunt*, & Dio dicit. Dic ô bone, vbi hoc Dio? Ille de tesseris ludorum asserit, nusquam de istis: & diuersa sanè ratio est: cur vt geminum aut idem obiectas? Cur etiam obiectas? nam ego disertè scripsi, *potuisse & è ligno esse.* Ecce in his talibus docti & arguti sumus: vetus simplicitas vbi es? *Sceptici* olim sectam fecerunt: faciant nunc *Psectici*, & magna manus erit. Ego illud seriò posteros rogem, siqui mea aut aliena legent, vt etiam conferant; nec fidem statim habeant, hoc aut illud obiectanti aut refellenti. Aliter sæpè scripsi, & mente aut verbis aliis; sæpè & non scripsi. Et fac, age, in tam variis opusculis meis & materie aberrasse: quid magni, aut noui est? Fecerunt veteres, nouitij isti magis; & in Criticis certè, ac diuinatorio genere, pænè est necessum. Sicut ij qui rete iaciunt, sortem exspectant, & sæpè truncum aut lapidem, pro pisce adducunt:

ducunt: tale in istis. opinio imponit, & addam cupiditas aliquid præter alios dicendi, aut iudicandi. At in scriptis mei stili aut argumenti, vt *Constantiâ*, *Politicis*, talibus, audacter dicam paucos næuos aut næuulos esse: si sunt, culpari nihil abnuo, imò & mulctari. Quidquid est (& hoc fine scribo) modestiam amo & teneo: numquam ad rescripta veniam, nec remedia amabo periculis peiora. Quisquis me carpit, vel hoc ipso sentiat bono viro iniuriam se fecisse. En, mi amice, pluscula, quæ calor iste scriptionis subiecit: tum & cogitatio de quibusdam, quos in hoc genere non stare scio & auferri. Nominasti, nec repeto: sapiamus, & pro dignitate litteras tractemus. Vale, Louanij, XII. Kal. Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

QVAESTOR hodie denique ad me misit (anteà absurdè responderat) pecuniam aliquam paratam fore, mitterem vxorem. Fiet iam à prandio. Quod ad historiam patriæ, non miror illum vestrum haud nimis probare: quia nec institutum fortasse meum nouit; atque ego ista nouitia nunc quidem non tangam. Diuisi in duas partes. veteres nostros Duces; tum istos Austriacos, qui à Maximiliano successerunt. Vsque ad illum, quid periculi aut suspicionum est? imò pleraque laudum plena, & generosi ac minimè Tiberiani imperij, quod sine fuco aut metu denarres. Ego, cum Deo dicam, in scriptis cautionem & prouidentiam, si quisquam, habeo: & in hac certè ætate, & statu etiam rerum, habebo. Sed res gestas fideliter posteris tradere, diuinum si non præceptum, exemplum est; & Moyses alijque Pontifices aut sacerdotes, pace ac bello fecerunt. Vide libros sacros. Quid etiam regius Vates? *In memoriâ æternâ erit iustus: iniustus autem cum maledictione & ignominiâ recitabitur*. Hi sunt stimuli bonis Principibus, fræna improbis: & fuêre ab æuo, atque erunt, nec vlla sæuitia tollet aut abolebit. Equidem inclino in hac ætate, quæ aliquid prudentiæ habere debet, & potest scriptis inspergere: atque ego Historiam veram & legitimam, ipsam esse prolem & fœ-

tum Philosophiæ censeo, quod prisci illi scriptores dicant. Nam isti nouitij meras nugas agunt, & vmbram pro re habent. De Riuio, spero: te amo mi optime Oudarte. Louanij, IX. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXIII. *Antuerpiam.*

IO. WOVERIO *meo.*

GAVDEO, gaudeo, melius iam tibi esse. Sit longùm, sit post me ætatem, & in te viuam. Quid destinaueris de Imagine meâ, & adscriptione, vidi. An intercedam? non faciam: do fræna affectui, & in me Honestum à te amari orbis sciat. Si non ego tantus, quid refert? esse volui, & in bono conatus etiam sufficit, cùm occasio deficit aut facultas. Prochnicij illius ardentem etiam animum agnosco, & videbo vt liquore aliquo infuso non exstinguam, sed alam. Intra duos aut tres menses sermonis copia inter nos erit; & aut ego ad vos veniam, aut te istuc inuitabo. Tum de eo quod suggeris, aliisque. Sed heus, his diebus fui in scriptore superioris, nec * remoti nimis æui, *Matthæo Parisiensi*, qui Historiam Anglicam scripsit, industriè & inquisitè, si non eleganter aut scitè. Sed multa in eo bona & libera iudicia: mireris, si legas. Vnum, quod volui ad te referre super studiis hodierni æui:

* *Desiit scribere & viuere in anno* ∞. CC.LXXIII.

„ *Papa considerans* (Innocentius Quartus) *liberales artes iam in*
„ *mechanicas penè fuisse conuersas, propter lucrum; vt verè possit dici de*
„ *Philosophiâ,*
„ *Prostat, & in pretio pro meretrice sedet:*
„ *Et quòd iam ferè omnes scholares, intactis Grammaticæ rudimentis,*
„ *Auctoribus, & Philosophis, ad Leges properant audiendas, quas constat*
„ *non esse de numero artium liberalium. Artes enim propter se appetuntur,*
„ *Leges autem vt salaria adquirantur. Imò etiam, vt omnibus liquet, ado-*
„ *lescentes ætate & scientiâ satis simplices, ex quo nouerunt in paucis*
„ *Sophismatibus perstrepentibus palmis congarrire, cathedras ascendunt*
„ *magistrales, vt nomine illo vsurpato tumeant eleuati: & facti venera-*
„ *biliores, sine fundamento scandunt ad culmina celsiora: cùm melius esset*
„ *& vtilius, Scholarum priùs imbui experientiâ, & sic transcendere*
„ *ad præmissa.*

Addit

Addit deinde, *Papam elegantem super hac re epistolã scripsisse*, quâ remedium adferret: sed eam non intexuit, quod doleo, & velim vidisse. Examina, te autem quæso, verba illius Monachi: putes de suo, an nostro æuo scripsisse? Sanè eò ventum est, mi Woueri, vt omnis vetus doctrina logi sint, & desipere censeantur qui sectantur. Robore opus est contra iudiciorum hos fluctus, & clauo recti iudicij, qui dirigat inter vndas obstantes. Ordines patriæ mecum agi iusserunt de Brabantiæ Historiâ scribendâ: neque abhorreo, & vtiliter ac more veteri fortasse possim. Tamen nihil etiam addixi, & ἐπέχω. Vale mi optime. Louanij, III. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXIIII. *Neapolim.*

IO. ANDREAE PROCHNICIO, *Legato Ser^mi Regis Poloniæ.*

SI vlla epistola ex animo scripta est, hæc erit: rogo te audi. Accepi & legi tuas (binæ enim fuerunt) quibus, præter beniuolentiam, etiam beneficentiam adiungis, & munera mittis à sui pretio, sed quanto magis ab animo æstimanda? Lectis tuis litteris, non aliud subiit mihi, quàm exclamare, O amicum pectus! ô animum prisci & aurei illius æui! Et rem dixi. Quis hodie virtuti & doctrinæ aut affectum aut pretium hoc ponit? Et habeo amicos tamen fateor, atque etiam beneficos: sed officiis nempe prouocatos. De te autem, quid ego priuatim merui, nisi quia publica beneficia tibi inscribis, & alienum æs tuum facis? Sed profectò magis deinceps animus hic meus & affectus se exserent, & posteri scient talem virum vixisse, talem in me & Litteras ac Sapientię studia fuisse. Hoc fine iamnunc concepi, quod publicabo, si Deus vitam in paucos menses mihi donat. Sed ad tuas litteras. Scribis te illa & illa mittere, distinctè: nondum habeo, & via longa est, & prædonibus etiam ac periculis exposita: sed tamen vt si habeam gratias ago, & referam: quia non ipsa munera, sed animum pendere soleo & referre in acceptum. Edidi iam denique *Senecam*, & Summo Pontifici nostro inscripsi: vt vel sic orbi constet, quem caput Religionis in orbe esse velim. Diu me tenuit, & grande ac diffusum fuit, addo

& intricatum, præsertim si *Stoïca* nostra adiungis. Illum per Wouerium meâ manu inscriptum mitto: missurus & hæc, si scirem non habere. Publica nostra paullò meliora sunt, per diligentiam Spinulæ. At vobis in Poloniâ omnia plausu & lætitiâ personant, partim ob nuptias, partim ob victoriam de Sueco insignem. Deus longùm sic esse velit, & te, Ill^me & Reu^me Domine, valere & viuere, vel in æui exemplum. Louanij, postrid. Non. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXV. *Moguntiacum.*

STANISLAO KRZISTANOVVICIO S. D.

AMOR tuus V. C. & dona grata. Ille, quia à tali, id est amando & æstimando: istæc, quia talia, & pretium profectò ac bonitatem in se habent. O pulchra illa olim mei Demetrij! ô pulchriora pænè dicam magni Zamoscij! Semper mihi ille vir inter Europæ lumina, nunc magis apparet, cùm in vltimo illo effato, vbi simulatio & ambitio cessant, tam claris certisque verbis solidam probitatem, veram pietatem expressit. Exosculatus sum voces & sensus ab omni vanitate & pompâ suum reuocantis, in priscis moribus, in priscâ religione, confirmantis. Quàm forte illud, quàm sanctum! *Non nasci satius, quàm in hac non mori.* Dicam iterùm, sciui semper & habui Zamoscium inter prima virorum: nunc magis certiusque habebo, & à paucis verbis vltimis ad primam lineam eum ducam. De filio, opto imbibere hæc præcepta aurea, & illinc petere vitæ exempla. Sanè pater docuit quid litteræ & doctrina possint, vbi in bonam naturam cadunt: & quàm vtiles eæ ad pacis bellique artes. Epistolam meam ibi editam non nimis gaudeo: & displicet exemplum. Munus libri gratum; & remuneror ecce, si non pretio, affectu pari. Ama me V. C. ego te deinceps. Louanij, III. Idus Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO *suo* S. D.

CREDE mihi optime Woueri, animo meo malè factum est, cùm audiui iterato te vulnere percussum: & in-

in illo fratre, qui familiæ velut columen erat, & quem noui à probitate & industriâ, atque ideò amo. Doleo tecum: quid ergo? etiam iaceo, aut, quod tu, langueo? Absit mi amice: erigere mecum, & ne supra humanam sortem aliquid velis aut tentes. Quid vis? hominem Deum esse. Soli illi æternitas: nos ex quo nati sumus, non dicam mori possumus, sed morimur; & omnis hora, omne monentum ad metam illam ducit. Alijs est alia, si tempus spectes; eadem, si finem. Et quod tempus? rideo cùm cogito. discrimen est dierum, mensium, paucorum annorum: & pone plurimos, sæculum dices. Quàm breue istud? quàm citò abijt, quàm citò aliud aduênit? Sed muniti animi, & qui magna non cogitant; qui Naturam rerum, quod caput est, non peruident; hæc habent in magnis. Pueri Saturnalia celebrant, & Reges aut Antistites imitantur & agunt: breue ludicrum est, & nos ridemus; sed illi sic amplectuntur & æstimant, vt longus annus sit, donec dies ille illucescat. Quid non simile facimus? nati sumus; spes & vota disponimus, in vxorem, in opes, in honores: & dum scæna instruitur, ecce Mors superuenit, & obliquo oculo ridet & interrumpit. Ita est. illâ damnamur; & cui nasci contigit, restat mori. O nostra imbecillitas! Homeri versum Pyrrho Philosophus in admiratione & ore semper habebat istum:

** Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.*

* *Talis vita atasq; hominum est, qualis foliorum.*

Meritò nihil potuit aut verius, aut euidentius dici, in hanc sortem. Vides arborem illam quæ vere primo folia induit? Pulchra est, & viret, & vmbram, & speciem gratam sui præbet: quid tamen est? mox ventus aut ictus folia pauca decutit, tum æstus aut siccitas, denique hiems omnibus spoliat & nudat. En humanum genus! virent, vigent: ille atque ille moritur, morbo, vi, fraude; & cùm hiems senij superuenit, omnes naturæ lege. Miserias nostras narras, inquies: ego solatia exspecto. Iam accipe, & feria. Non dicam illa ex Epicuri delirio,

Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil:

hoc sapienter & piè dicam, *Mors intermittit vitam, non eripit: veniet iterùm, qui nos in lucem reponat dies.* Agnoscis Senecam, sed Christianum ei sensum (quò verba ducunt) etiam adde. Quid est hæc vita? nihil, nisi ad illam aditus & præparatio,

illam æternam, beatam, & cui vni vita hæc viuit. Sacra tibi non ingero, protrita sunt: sed Brachmanes illi Indi, veteris Philosophiæ, censebant; *Vitam habendam esse, quasi conceptorum in vtero statum; mortem autem, partum in veram vitam, & felicem quidem iis qui rectè sint philosophati.* Est mira sententia, & ex arcanis nostræ religionis prompta. Quid hæc vita? velut formamur in vtero, & præparamur ad illam æternam. Itaque Mors nomen tantùm est nobis: & illam timeat, qui non sperat viuere post mortem. Audis hæc mi Woueri? admitte etiam: & vis aliquid pro causeâ? Cogita abiisse amicos, sed & habere te hîc amicos. Parentes omitto, aliósque fratres: en consortem vitæ & rerum duxisti vxorem: & (vt alios sileam) me inter amicos habes, cui solatium, consilium & auxilium es: & à me eadem exspectes. Cur, quasi conclamatis rebus te abiicis, & istuc oculos non reflectis? Ille abiit? nos supersumus: erige te vel nostrâ caussâ, & scito in hac graui iam ætate, & dudum valetudine, vsum mihi tui esse. Sincerè dicam, patientiùs ego diem meum exspecto, quia te superstitem destino, & eorum etiam quæ post mortem volo curatorem. Hoc cogita: & sicut Seneca noster de Paullinâ, *ego tibi valetudinem meam commendem:* & scito in hoc iuuene senem etiam viuere, cui fatum sine culpâ non acceleres. Hæc ex animo scripsi: animi & corporis vires tibi reddi, Deum precor. Louanii, Idibus Decemb. ∞.IↃCV.

Strabo lib. XV.

Ad Prochnicium nostrum has mitto, qui valde de te etiam amicè scripsit. An non Senecam vnà placet? & quomodò resoluam me vinculo isto beneficiorum, quæ indies accumulat? O virum ab aureo æuo! Iamnunc parata est *Centuria Epistolarum selecta*, quam, siquid mihi continget, in arcâ meâ reperies à te edendam, & illi ex meâ destinatione inscribendam: quod sine fraude rogo te facere, itemque nullâ epistolâ insertâ aut immutatâ. In Præfatione dic, quæ ego deberem.

EPIST. LXXXVII.

FRID. TAVBMANO S. M. D.

PLAVTVM tuum veteres nostras delitias accepi, sed nunc tuum, nouâ & decorâ istâ facie à te perpolitum. O gratum

tum acceptumque donum! non dicam dolo. Certè industria & elegantia simul ingenij tui in concinnando hoc Opere sic apparent, vt alij omnes, qui conati, ad tuam accurationem & lucem luscitiosi videantur. Non percutio te palpo: ne verere: expers eo more sum, & apud amicum amicè, id est, verè loquor. Debeo tibi pro hoc dono & dicatione: & quid verbis opus est? cum ipso Comico;

Ego tibi omnia facta cupio, cupiamque quæ voles.

Sed dic sodes, quis iste sacer & Germanicus liber est, de quo peruiàm memoras? Vidi equidem annò, nisi fallor, editum, sed Anonymum, qui calumniosè & inclementer multa in me dicit. Talis iterùm aliquis pilum inijcit? contemno: & delirent, sæuiántque isti laruarum pleni homines, stabula malitiæ & columina audaciæ, non hilum me concutiunt; & susque deque habebo, quod scribant, non scribant. Modestiam natura mihi conciliauit. à vitâ abire cupiam, cùm ab hac abibo. Quid meus SENECA, quàm quietum de istis me esse iubet! huic ego insistam credere potiùs, & res alias prę Sapientiâ relictas habere. Quem tu Senecam in breui, me mittente, videbis, & habebis in fronte amicitiæ tesseram inscriptam. Nundinis proximis fiet, neque antè video tutò posse. At tu homo hominum in illo tractu litteratissime, quoniam hoc Plautinum negotium sic sub manus successit, adde porrò operam consimilem, & in alio argumento vel scripto iuuentuti benè consultum eas, & optimas artes productum atque illustratum. Præsens igitur & posterum æuum debebit, & nos meliùs nati aut facti fauebimus, & plausum, vires, animosque addemus ad candidam calcem currenti. Delphis hoc tibi dictum credito, & dicentem ama. Louanij, Idib. Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXVIII. *Mediolanum.*

FREDERICO BORROMAEO S. R. E. *Cardinali.*

IAM denique seriò intellexi ex benignis tuis ad me litteris consilium quod vsui publico suscepisti, neque tale & tantum id esse animo præsumebam. De Bibliothecâ suspicabar, eaque selectâ & simul copiosâ: sed addis etiam Collegium, atque id noui gene-

tuo frænum aliquod dare, qui nuper incitabas ad respondendum. Læsit enim Diuam & te, inquiebas. Diuam? non potest: illa est extra ictum. Me? nec id quidem: sagittas in me misit, sed in aëre hæsuras, nec ad animum istum peruenturas. Miseros nos! si talibus configi necessum habeamus, quoties illi Massagetæ aut Scythæ iaculantur. Cur non sic appellem? imò omnibus barbaris immaniores sunt, qui nos modestè, grauiter, & sine cuiusquam iniuriâ scribentes inuadunt, & lacessunt. Atqui iniuria est in religione dissentire. Itáne? & eò ventum? Illi nouitij, & nuper nati (nec ipsi negent) regnum capient, & veteranos possessione iustissimâ pellent? O LIBERTAS, quam præscribunt, & pro quâ armantur! Indignor hæc fieri, & mecum boni: sed mederi aliorum est, & à responsione nostrâ frustrà id speres. Irritabimus. sicut ignem qui gladio fodit, scintillas in se plures & stricturas elicit: tale in istis; cæde & dissipa, acriùs insurgunt. Est hoc ingenium contumaciæ, subijci posse, non domari. At enim quæ famam tuam spectant obijcit. Quæ illa? Ienæ fuisse. Publicè dudum sum fassus. Quid etiam? Orationes ibi habuisse. Vel vicenas, non nego. Tales illas improbas & impias. Hoc nego, hoc pernego: & palàm editâ Epistolâ ostendi falsimonias istas meras esse. Tamen iterùm aiunt. Quid ergo me vis facere? ora ijs claudere? non possum. Parum cauti aut probi sunt, vt rem dicam, qui attendunt: & occultè cupiunt aut esse tale aliquid (nouimus ingenia) aut simulant ambigere, vt in Arenam me proliciant, & voluptati eorum pugnem. Ego faciam? apage, honestior sum, non violo edictum Augusti. Possum alioqui, fateor:

* Et mihi sunt hastæ, sunt & mihi scuta rotunda.

Καί μοι δόρατά ἐστι, καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι.

& ostendi, vbi res aut vsus fuit: hîc non committar, & cum his, quos nullâ meâ gloriâ vincam. Vno verbo, & breuiter. In freto illo adolescentiæ (nam hæc obijciunt, & ab annis triginta quinque circiter repetunt) in illo, inquam, æstu ac feruore ingenij aliquid fortasse inconsideratiùs dictum, aut factum: quid iam est? Ex veteri sententiâ, *Hinc æstimemur, cùm nostri sumus*. Postquam curæ alienæ non fui, cùm solidæ mentis, steti in solido: cetera Pœnitentia defendat. cuius portus ex facili hanc cymbam admittet, quæ Reges, Principes, Ecclesiæ ipsos apices non exclusit.

En

En meam vitam à tot annis! vbi vacillat, aut fluctuat? Neque nescio quorumdam hodie prauam sapientiam esse, frigus præferre, medios agere: vt de ijs Homericum illud iure efferas:

*Τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη:

mihi displicuit. Factis, scriptis, dictis ostendi, **vetera nouis, & quieta turbidis antehabere*: quid amplius poscunt? Inimicitias conciliaui: etiámne lites, & quidem perpetuas, volunt? Nam hic finis non sit, & oriantur *Tusca iurgia*, quod vetus verbum dixit. Ama me, hæc omitte: de DIVIS nostris securus, quæ fremente impietate viuent, & noster in Numen cultus. Louanij, postrid. Idus Nouembr. ∞. IↃCV.

* *Tydidem haud nosses vtris in partibus esset.*

* Tac. II. Annal.

EPIST. LXXX. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTAE SILVATICO S. M. D.

LIBROS à te accepi, etsi non litteras: quid etiam ijs opus erat? nam ipsa Præfatio epistola est, quâ labores tuos (vtiles & doctos, ita me Deus) mihi dedicatum is, & nomen meum tuâ etiam luce illustratum. Ita sentio, ita accipio: & quamquam in hac ætate ambitioni alienior, gaudeo vel in testimonio vel in beniuolentiâ, quæ vtraque erga me promis. Remotus à vobis sum locorum spatijs: atque vtinam nunc propior sim, & Pegaso aliquo possim subuehi! videres mi Siluatice in vultu, oculis, voce affectum erga te, & tuo merito susceptum: qui non, vt alij, elicere amorem meum, sed pignerare voluisti. Obligor, hoc fateor: pande viam quâ resoluam, videbis Ingrati dicam scriptum mihi iure numquam iri. Dum id fiat, affectu gratus certè ero, & te in animi isto sinu geram & foueбo: tu quæso, quem vltrò amplexus es, ne dimitte, & litteris me appella. quoniam eæ, in hac locorum intercapedine, sermonis vicem debent possuntque obire. Fac, & te rogo. Louanij, XII. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXI. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

REMITTO, quæ misisti. De numeris in Icone *Heuerleæ*, videbo si pictor poterit: & dubito, quia breue est tempus.

Parum

Parum refert: præcipua modò sint notata & incisa. Censes tu tam accuratè hæc examinari? Vtinam faciant! & magis illa, quæ scribimus: & semper candidè, ac bonâ fide. Hanc quoties in multis requiro? Occasio & caussa est, cur dicam. Incidi nudiustertius in nouellum librum, in quo mei perhonorifica mentio: sed alibi nota, *Lipsium Orchadas & Stœchadas insulas confundere*: quod non puto vsquam in somnio me fecisse. Alij etiam obliquè aliquid: *Vir doctissimus in Tacitum*. Non tu censeas me esse? neque ob elogium, sed auctorem. Quære tamen, notam aut vestigium non reperies in meis scriptis. Talia plura peccant, & præsertim isti nouelli, & vt sic dicam, mustei Critici: qui feruent, qui erumpunt, & laudem suam alienam criminationem censent. *Adde, quod Lipsius non vidit*. Quis tibi dicit, non vidisse? & iudicio fortasse, cùm satis testium esset, omisit. Sed non viderit: quæ culpa est, aliquid non fecisse? Omissum hîc potest esse, non commissum: nec magis culpandum, quàm si à te exigam & confiscam, in Homerum non scripsisse. O vanitates, ô ambitiunculas! At ego ad hæc talia sileo, & silui; & magno animo ostendo tales iniurias vel calumnias intra me stetisse. Est quidam, qui in Scholis, vt audio, materiem etiam me fecit, & in verba ac litteras, quid? accentus etiam inquirit. Ille ipse, vt rem magnam, ter quater in scriptis iterauit, *Lipsium censuisse tesseras frumẽtarias è plumbo, aut tali metallo, fortasse fuisse*: ô flagitium! è *ligno*, inquit, *fuerunt*, & Dio dicit. Dic ô bone, vbi hoc Dio? Ille de tesseris ludorum asserit, nusquam de istis: & diuersa sanè ratio est: cur vt geminum aut idem obiectas? Cur etiam obiectas? nam ego disertè scripsi, *potuisse & è ligno esse*. Ecce in his talibus docti & arguti sumus: vetus simplicitas vbi es? *Sceptici* olim sectam fecerunt: faciant nunc *Psectici*, & magna manus erit. Ego illud seriò posteros rogem, si qui mea aut aliena legent, vt etiam conferant; nec fidem statim habeant, hoc aut illud obiectanti aut refellenti. Aliter sæpè scripsi, & mente aut verbis aliis; sæpè & non scripsi. Et fac, age, in tam variis opusculis meis & materie aberrasse: quid magni, aut noui est? Fecerunt veteres, nouitij isti magis; & in Criticis certè, ac diuinatorio genere, pænè est necessum. Sicut ij qui rete iaciunt, sortem exspectant, & sæpè truncum aut lapidem, pro pisce adducunt:

ducunt: tale in istis. opinio imponit, & addam cupiditas aliquid præter alios dicendi, aut iudicandi. At in scriptis mei stili aut argumenti, vt *Constantiâ*, *Politicis*, talibus, audacter dicam paucos næuos aut næuulos esse: si sunt, culpari nihil abnuo, imò & mulctari. Quidquid est (& hoc fine scribo) modestiam amo & teneo: numquam ad rescripta veniam, nec remedia amabo periculis peiora. Quisquis me carpit, vel hoc ipso sentiat bono viro iniuriam se fecisse. En, mi amice, pluscula, quæ calor iste scriptionis subiecit: tum & cogitatio de quibusdam, quos in hoc genere non stare scio & auferri. Nominasti, nec repeto: sapiamus, & pro dignitate litteras tractemus. Vale, Louanij, XII. Kal. Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

QVAESTOR hodie denique ad me misit (anteà absurdè responderat) pecuniam aliquam paratam fore, mitterem vxorem. Fiet iam à prandio. Quod ad historiam patriæ, non miror illum vestrum haud nimis probare: quia nec institutum fortasse meum nouit; atque ego ista nouitia nunc quidem non tangam. Diuisi in duas partes. veteres nostros Duces; tum istos Austriacos, qui à Maximiliano successerunt. Vsque ad illum, quid periculi aut suspicionum est? imò pleraque laudum plena, & generosi ac minimè Tiberiani imperij, quod sine fuco aut metu denarres. Ego, cum Deo dicam, in scriptis cautionem & prouidentiam, si quisquam, habeo: & in hac certè ætate, & statu etiam rerum, habebo. Sed res gestas fideliter posteris tradere, diuinum si non præceptum, exemplum est; & Moyses alijque Pontifices aut sacerdotes, pace ac bello fecerunt. Vide libros sacros. Quid etiam regius Vates? *In memoriâ æternâ erit iustus: iniustus autem cum maledictione & ignominiâ recitabitur*. Hi sunt stimuli bonis Principibus, fræna improbis: & fuêre ab æuo, atque erunt, nec vlla sæuitia tollet aut abolebit. Equidem inclino in hac ætate, quæ aliquid prudentiæ habere debet, & potest scriptis inspergere: atque ego Historiam veram & legitimam, ipsam esse prolem & fœ-

tum Philosophiæ censeo, quod prisci illi scriptores dicant. Nam isti nouitij meras nugas agunt, & vmbram pro re habent. De Riuio, spero: te amo mi optime Oudarte. Louanij, IX. Kal. Decembres. ∞. IƆCV.

EPIST. LXXXIII. *Antuerpiam.*

IO. WOVERIO *meo.*

GAVDEO, gaudeo, melius iam tibi esse. Sit longùm, sit post me ætatem, & in te viuam. Quid destinaueris de Imagine meâ, & adscriptione, vidi. An intercedam? non faciam: do fræna affectui, & in me Honestum à te amari orbis sciat. Si non ego tantus, quid refert? esse volui, & in bono conatus etiam sufficit, cùm occasio deficit aut facultas. Prochnicij illius ardentem etiam animum agnosco, & videbo vt liquore aliquo infuso non exstinguam, sed alam. Intra duos aut tres menses sermonis copia inter nos erit; & aut ego ad vos veniam, aut te istuc inuitabo. Tum de eo quod suggeris, aliisque. Sed heus, his diebus fui in scriptore superioris, nec * remoti nimis æui, *Matthæo Parisiensi*, qui Historiam Anglicam scripsit, industriè & inquisitè, si non eleganter aut scitè. Sed multa in eo bona & libera iudicia: mireris, si legas. Vnum, quod volui ad te referre super studiis hodierni æui:

* *Desiit scribere & viuere in anno* ∞. CC.LXXIII.

„ *Papa considerans* (Innocentius Quartus) *liberales artes iam in*
„ *mechanicas penè fuisse conuersas, propter lucrum; vt verè possit dici de*
„ *Philosophiâ,*
„ *Prostat, & in pretio pro meretrice sedet:*
„ *Et quòd iam ferè omnes scholares, intactis Grammatices rudimentis,*
„ *Auctoribus, & Philosophis, ad Leges properant audiendas, quas constat*
„ *non esse de numero artium liberalium. Artes enim propter se appetuntur,*
„ *Leges autem vt salaria adquirantur. Imò etiam, vt omnibus liquet, ado-*
„ *lescentes ætate & scientiâ satis simplices, ex quo nouerunt in paucis*
„ *Sophismatibus perstrepentibus palmis congarrire, cathedras ascendunt*
„ *magistrales, vt nomine illo vsurpato tumeant eleuati: & facti venera-*
„ *biliores, sine fundamento scandunt ad culmina celsiora: cùm melius esset*
„ *& vtilius, Scholarum priùs imbui experientiâ, & sic transcendere*
„ *ad præmissa.*

Addit

Addit deinde, *Papam elegantem ſuper hac re epiſtolã ſcripſiſſe*, quâ remedium adferret: ſed eam non intexuit, quod doleo, & velim vidiſſe. Examina, te autem quæſo, verba illius Monachi: putes de ſuo, an noſtro æuo ſcripſiſſe? Sanè eò ventum eſt, mi Woueri, vt omnis vetus doctrina logi ſint, & deſipere cenſeantur qui ſectantur. Robore opus eſt contra iudiciorum hos fluctus, & clauo recti iudicij, qui dirigat inter vndas obſtantes. Ordines patriæ mecum agi iuſſerunt de Brabantiæ Hiſtoriâ ſcribendâ: neque abhorreo, & vtiliter ac more veteri fortaſſe poſſim. Tamen nihil etiam addixi, & ἐπέχω. Vale mi optime. Louanij, III. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXIIII. *Neapolim.*

IO. ANDREAE PROCHNICIO, *Legato Ser^mi Regis Poloniæ.*

SI vlla epiſtola ex animo ſcripta eſt, hæc erit: rogo te audi. Accepi & legi tuas (binæ enim fuerunt) quibus, præter beniuolentiam, etiam beneficentiam adiungis, & munera mittis à ſui pretio, ſed quanto magis ab animo æſtimanda? Lectis tuis litteris, non aliud ſubiit mihi, quàm exclamare, O amicum pectus! ô animum priſci & aurei illius æui! Et rem dixi. Quis hodie virtuti & doctrinæ aut affectum aut pretium hoc ponit? Et habeo amicos tamen fateor, atque etiam beneficos: ſed officiis nempe prouocatos. De te autem, quid ego priuatim merui, niſi quia publica beneficia tibi inſcribis, & alienum æs tuum facis? Sed profectò magis deinceps animus hic meus & affectus ſe exſerent, & poſteri ſcient talem virum vixiſſe, talem in me & Litteras ac Sapientię ſtudia fuiſſe. Hoc fine iamnunc côncepi, quod publicabo, ſi Deus vitam in paucos menſes mihi donat. Sed ad tuas litteras. Scribis te illa & illa mittere, diſtinctè: nondum habeo, & via longa eſt, & prædonibus etiam ac periculis expoſita: ſed tamen vt ſi habeam gratias ago, & referam: quia non ipſa munera, ſed animum pendere ſoleo & referre in acceptum. Edidi iam denique *Senecam*, & Summo Pontifici noſtro inſcripſi: vt vel ſic orbi conſtet, quem caput Religionis in orbe eſſe velim. Diu me tenuit, & grande ac diffuſum fuit, addo

& intricatum, præsertim si *Stoïca* nostra adiungis. Illum per Wouerium meâ manu inscriptum mitto: missurus & hæc, si scirem non habere. Publica nostra paullò meliora sunt, per diligentiam Spinulæ. At vobis in Poloniâ omnia plausu & lætitiâ personant, partim ob nuptias, partim ob victoriam de Sueco insignem. Deus longùm sic esse velit, & te, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, valere & viuere, vel in æui exemplum.. Louanij, postrid. Non. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXV. *Moguntiacum.*

STANISLAO KRZISTANOVVICIO S. D.

AMOR tuus V. C. & dona grata. Ille, quia à tali, id est amando & æstimando: istæc, quia talia, & pretium profectò ac bonitatem in se habent. O pulchra illa olim mei Demetrij! ô pulchriora pænè dicam magni Zamoscij! Semper mihi ille vir inter Europæ lumina, nunc magis apparet, cùm in vltimo illo effato, vbi simulatio & ambitiò cessant, tam claris certisque verbis solidam probitatem, veram pietatem expressit. Exosculatus sum voces & sensus ab omni vanitate & pompâ suum reuocantis, in priscis moribus, in priscâ religione, confirmantis. Quàm forte illud, quàm sanctum! *Non nasci satius, quàm in hac non mori.* Dicam iterùm, sciui semper & habui Zamoscium inter prima virorum: nunc magis certiusque habebo, & à paucis verbis vltimis ad primam lineam eum ducam.. De filio, opto imbibere hæc præcepta aurea, & illinc petere vitæ exempla. Sanè pater docuit quid litteræ & doctrina possint, vbi in bonam naturam cadunt: & quàm vtiles eæ ad pacis belliqûe artes. Epistolam meam ibi editam non nimis gaudeo: & displicet exemplum. Munus libri gratum; & remuneror ecce, si non pretio, affectu pari. Ama me V. C. ego te deinceps. Louanij, III. Idus Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO *suo* S. D.

CREDE mihi optime Woueri, animo meo malè factum est, cùm audiui iterato te vulnere percussum: & in-

in illo fratre, qui familiæ velut columen erat, & quem noui à probitate & industriâ, atque ideò amo. Doleo tecum: quid ergo? etiam iaceo, aut, quod tu, langueo? Absit mi amice: erigere mecum, & ne supra humanam sortem aliquid velis aut tentes. Quid vis? hominem Deum esse. Soli illi æternitas: nos ex quo nati sumus, non dicam mori possumus, sed morimur; & omnis hora, omne monentum ad metam illam ducit. Alijs est alia, si tempus spectes; eadem, si finem. Et quod tempus? rideo cùm cogito. discrimen est dierum, mensium, paucorum annorum: & pone plurimos, sæculum dices. Quàm breue istud? quàm citò abijt, quàm citò aliud aduênit? Sed muniti animi, & qui magna non cogitant; qui Naturam rerum, quod caput est, non peruident; hæc habent in magnis. Pueri Saturnalia celebrant, & Reges aut Antistites imitantur & agunt: breue ludicrum est, & nos ridemus; sed illi sic amplectuntur & æstimant, vt longus annus sit, donec dies ille illucescat. Quid non simile facimus? nati sumus; spes & vota disponimus, in vxorem, in opes, in honores: & dum scæna instruitur, ecce Mors superuenit, & obliquo oculo ridet & interrumpit. Ita est. illâ damnamur; & cui nasci contigit, restat mori. O nostra imbecillitas! Homeri versum Pyrrho Philosophus in admiratione & ore semper habebat istum:

* Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Meritò nihil potuit aut verius, aut euidentius dici, in hanc sortem. Vides arborem illam quæ vere primo folia induit? Pulchra est, & viret, & vmbram, & speciem gratam sui præbet: quid tamen est? mox ventus aut ictus folia pauca decutit, tum æstus aut siccitas, denique hiems omnibus spoliat & nudat. En humanum genus! virent, vigent: ille atque ille moritur, morbo, vi, fraude; & cùm hiems senij superuenit, omnes naturæ lege. Miserias nostras narras, inquies: ego solatia exspecto. Iam accipe, & feria. Non dicam illa ex Epicuri delirio,

Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil:

hoc sapienter & piè dicam, *Mors intermittit vitam, non eripit: veniet iterùm, qui nos in lucem reponat dies*. Agnoscis Senecam, sed Christianum ei sensum (quò verba ducunt) etiam adde. Quid est hæc vita? nihil, nisi ad illam aditus & præparatio,

* *Talis vita atasque hominum est, qualis foliorum.*

illam æternam, beatam, & cui vni vita hæc viuit. Sacra tibi non ingero, protrita sunt: sed Brachmanes illi Indi, veteris Philosophiæ, censebant; *Vitam habendam esse, quasi conceptorum in vtero statum; mortem autem, partum in veram vitam, & felicem quidem ijs qui rectè sint philosophati*. Est mira sententia, & ex arcanis nostræ religionis prompta. Quid hæc vita? velut formamur in vtero, & præparamur ad illam æternam. Itaque Mors nomen tantùm est nobis: & illam timeat, qui non sperat viuere post mortem. Audis hæc mi Woueri? admitte etiam: & vis aliquid pro causâ? Cogita abijsse amicos, sed & habere te hîc amicos. Parentes omitto, aliósque fratres: en consortem vitæ & rerum duxisti vxorem: & (vt alios sileam) me inter amicos habes, cui solatium, consilium & auxilium es: & à me eadem exspectes. Cur, quasi conclamatis rebus te abijcis, & illuc oculos non reflectis? Ille abijt? nos superfumus: erige te vel nostrâ caussâ, & scito in hac graui iam ætate, & dudum valetudine, vsum mihi tui esse. Sincerè dicam, patientiùs ego diem meum exspecto, quia te superstitem destino, & eorum etiam quæ post mortem volo curatorem. Hoc cogita: & sicut Seneca noster de Paullinâ, *ego tibi valetudinem meam commendem*: & scito in hoc iuuene senem etiam viuere, cui fatum sine culpâ non acceleres. Hæc ex animo scripsi: animi & corporis vires tibi reddi, Deum precor. Louanij, Idibus Decemb. ∞. IↃCV.

Strabo lib. XV.

Ad Prochnicium nostrum has mitto, qui valde de te etiam amicè scripsit. An non Senecam vnà placet? & quomodò resoluam me vinculo isto beneficiorum, quæ indies accumulat? O virum ab aureo æuo! Iamnunc parata est *Centuria Epistolarum selecta*, quam, siquid mihi continget, in arcâ meâ reperies à te edendam, & illi ex meâ destinatione inscribendam: quod sine fraude rogo te facere, itemque nullâ epistolâ insertâ aut immutatâ. In Præfatione dic, quæ ego deberem.

EPIST. LXXXVII.

FRID. TAVBMANO S. M. D.

PLAVTVM tuum veteres nostras delitias accepi, sed nunc tuum, nouâ & decorâ istâ facie à te perpolitum. O gratum

tum acceptumque donum! non dicam dolo. Certè industria & elegantia simul ingenij tui in concinnando hoc Opere sic apparent, vt alij omnes, qui conati, ad tuam accurationem & lucem luscitiosi videantur. Non percutio te palpo: ne verere: expers eo more sum, & apud amicum amicè, id est, verè loquor. Debeo tibi pro hoc dono & dicatione: & quid verbis opus est? cum ipso Comico;

Ego tibi omnia facta cupio, cupiamque quæ voles.

Sed dic sodes, quis iste sacer & Germanicus liber est, de quo peruiàm memoras? Vidi equidem annò, nisi fallor, editum, sed Anonymum, qui calumniosè & inclementer multa in me dicit. Talis iterùm aliquis pilum inijcit? contemno: & delirent, sæuiántque isti laruarum pleni homines, stabula malitiæ & columina audaciæ, non hilum me concutiunt; & susque deque habebo, quod scribant, non scribant. Modestiam natura mihi conciliauit. à vitâ abire cupiam, cùm ab hac abibo. Quid meus SENECA, quàm quietum de istis me esse iubet! huic ego insistam credere potiùs, & res alias prç Sapientiâ relictas habere. Quem tu Senecam in breui, me mittente, videbis, & habebis in fronte amicitiæ tesseram inscriptam. Nundinis proximis fiet, neque antè video tutò posse. At tu homo hominum in illo tractu litteratissime, quoniam hoc Plautinum negotium sic sub manus successit, adde porrò operam consimilem, & in alio argumento vel scripto iuuentuti benè consultum eas, & optimas artes productum atque illustratum. Præsens igitur & posterum æuum debebit, & nos meliùs nati aut facti fauebimus, & plausum, vires, animósque addemus ad candidam calcem currenti. Delphis hoc tibi dictum credito, & dicentem ama. Louanij, Idib. Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXVIII. *Mediolanum.*

FREDERICO BORROMAEO S. R. E. *Cardinali.*

IAM denique seriò intellexi ex benignis tuis ad me litteris consilium quod vsui publico suscepisti, neque tale & tantum id esse animo præsumebam. De Bibliothecâ suspicabar, eáque selectâ & simul copiosâ: sed addis etiam Collegium, atque id noui gene-

generis, in quo non iuuenes, sed grandiores alantur, & qui facti aptique iam sint scriptis, consilio, voce alios iuuare vel docere. Sanè iamdiu est cùm hoc institutum apud me approbo: atque adeò publicè aliquod testimonium dedi, in laudando & aperiendo Muséo Alexandrino. Nam & illud viros admisit tantùm & habuit, vel benè meritos iam de republicâ litterariâ, vel merituros. Itaque vtrâque manu & toto animi sensu consilium tuum approbo, & gratulor hunc animum, & Deum rogo successum & fructum pro eo esse. Erit autem si legibus bonis firmisque institutum tuum alliges: sine quibus diffluet; & vt te viuo maneat, functo metuendus est lapsus aut ruina. Ego in similibus sæpè vidi fraudes aut frigora, quæ interueniunt, maximè à Conditoris morte: & ad cauendum, omnis opera danda, vt electio fiat prudens eorum, qui simillimum tui animum & iudicium adferre post te possint. Nam, mihi crede, in prioribus vix ego laboro, & prudentia tua ac tuorum facilè instituet ac gubernabit: postuma cogitanda sunt, & vt maneat institutum, & vt idonei beneficio tam grandi fruendo eligantur. Idonei, inquam: & quantus hic fructus, si tales? Vnus alterque quot præsentes & posteros iuuare poterunt, & prælucere insigni aliquâ doctrinæ face? Atque huic rei, etsi grandiores illæ scientię principatum tenere videantur, Theologia, Iurisprudentia, Medicina: tamen paucos è prioribus eligam, nullos ex vltimâ, quia vulgo satis grande pretium vel æstimatio iis est, & commodis excitantur. At non idem in linguarum litterarumque scientiâ, non item in Philosophiæ: quarum artium, quæ verè pabula animorum sunt, & grauiorum item illarum adiumenta vel fundamenta, suadeam rationem & adspectum maximè te habere. Negliguntur passim: & quis exitus erit? barbaries & tenebræ, quas magno opere discusserunt boni prouidique maiores nostri; vtinam nos faciamus, vt ne frustrà! Sed tu facies pro tuâ parte Ill^{me} & Reu^{me} Domine: sequantur duo, tres, in Europâ, ô magnum breui & diffusum lumen! Enimuerò sæpè miratus sum, cùm tam multa passim Collegia aut Scholæ instituantur pueris aut iuuentuti formandę: neminem adhuc fuisse, qui propriè solicitus esset & curaret de doctoribus: sine quibus cui vsui omnis illa institutio est? Speciem non rem habet, & multi in cursu

curſu ſunt, pauci ad metam veniunt & verum ſtudiorum finem. Cauendi proſpiciendique ratio aut hæc eſt, quam inis, aut nulla: & ipſi eligendi, alendi, formandi ſunt, qui forment. ILLME ET REV^ME DOMINE, Deum rogo proſperare conatus tuos tam laudabiles, teipſum firmum & validum diu ſupereſſe ad conſummandum. Louanij, x. Kal. Ianuar. anni noui inſtantis ∞. IↃCVI.

EPIST. LXXXIX. *Auguſtam.*

MARCO VELSERO V. I. S. M. D.

SENECAM noſtrum à te acceptum, & verè acceptum, id eſt gratum, fuiſſe gaudeo. An non eſſet ſcriptor optimus viro optimo? Quod ais deſiderare quoſdam reliqua: pauca ſunt, & hodie mos obtinet reliquatores eſſe, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortaſſe altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quę volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et ſic loqueris? iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt ſi iuratus in Senatu ſententiam dicerem, ſic dixi. Amo te iamdudum mi Velſere, ſed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, eſt quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici noſtri, PHOTIVS Latinus iamdiu apud vos eſt, & quando ipſe lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille ſcriptor meretur: qui ſolus tot clariſſimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & ſaltem nomina & ſcriptorum velut membra ſeruauit. Quàm multos ille legit, ex iis elegit, &, vt ſic loquar, deflorauit, quos noſſe nobis aliter non eſſet? E ſacris, profanis; tractatoribus, hiſtoricis, oratoribus, poëtis; & nihil eſt in Græcâ omni litteraturâ, aut vt veriùs dicam, librariâ, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus mos in menſâ legendi, vel audiendi: ſed iſte pulchrior vtiliorque, annotandi, cenſendi, excerpendi. PHOTIVS fecit, & qui ad nos peruenerint ſolus. Dauid Hœſchelius veſter, & veſtris etiam auſpiciis, Græcum primitus & variè atque induſtriè caſtigatum dedit: ſed noſti quò ventum ſit ignauiâ æui; pauci hæc legunt aut capiunt, & niſi Latina addantur,

pæne dicam non dedisse. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commisit: ecce iure te flagitamus, fac quod soles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velsere, da hanc operam: etsi quàm trepidis & pæne desperatis Europæ rebus? Pannonia, & iam Illyricum finitimum, solicitos nos habent:

Quò pondus istud verget? vbi ponet minas?

Vbicumque, stemus; & in Honesto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id est feramus. Vale. Louanij, postridie Natalis Dominici, anno ∞. IↃCV.

EPIST. XC.

IOANNI MIRAEO *Episcopo Antuerpiensi.*

MERITÒ scriptionem istam amplector, tam benigni animi, & à tali viro, testem. LOVANIVM non displicuisse significas, & hortaris porrò ad patriam Historiam vniuersam scribendam. Magnus mihi stimulus, fateor, vel ab auctoritate tuâ, vel à iudicio: & sentio sponte hunc animum meum inclinare, in magnam parentem, vt debet, affectum. Cùm tamen vacillantem valetudinem video, cùm etiam sæculum & iudicia (neque enim omnes MIRAEI sunt:) frigus aliquod subit, & pæne resisto in cursu, cui carceres iam video apertos. Nam & ipse collegi quædam, & Comes Baussigniacus tradi quædam iussit, etsi adhuc per alias manus oberrantia; & R^ma D. tua offert Dinterum suum, magnum adiumentum ad rem emoliendam. Videbo an D. Prælatus Parcensis hîc sit, & tradet eum: si non, rogó verbo vel scriptiunculâ velis admonere. Ego sine iactantiâ proferam, posse me & stilum & iudicium ad historiam adferre, atque eam veteri more & exemplo scribendam. Si ex vsu & gloriâ Patriæ est, Deus mihi vires donet; te autem, Reu^me in Christo Pater & Domine, longùm Ecclesiæ atque eidem Patriæ nostræ seruet. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCI. *Gracium.*

CAROLO *Archiduci Austriæ, Imp. nepoti & pronepoti.*

SER^{ME} PRINCEPS,

PLACVIT humanitate istâ in me vti, vt non solùm salute impertiri iuberes, sed etiam manu tuâ eam consignares. O benignitatem ab alto animo! & cui vnum fontem video, amorem erga res honestas & Doctrinam. Dignus ille tali Principe, tali stirpe. Si audaciam me sumere vis, quam ætas grandior donat, sic perge magnæ spei Princeps, & cum Pietatis studio (id primas habet) ista iunge, quæ menti lumen infundunt, quæ clariùs res videre & arbitrari faciunt, quæ hominem supra communes istos homines tollunt. MAXIMILIANVS Augustus inter proauos tuos exemplum præbeat, qui audire semper doctos aut percunctari, qui ipse legere, scribere & commentari solitus: idque æuo illo, quo caligo adhuc ferè in Germaniâ, nec clara ista fax litterarum satis illata. Doctores, Dei beneficio & Parentum tuorum, habes ad vtraque omnium maximè idoneos: obsecro, vtere; & hoc iuuentutis tempore fructus velut in horreum collige, quibus reliquum æui suauiter fruare. Significas & à nostris libris non abhorrere, & Discipulum meum profiteris: ô magnum mihi & gaudium, & honorem! equidem scripta mea publicè prodesse multis (eo fine pangimus) cupio & voueo: sed Principes etiam legere & affici, super modestiam voti mei est. & tamen gaudeo meritò, si fiat. Nam è Principe erudito scio quantus in vniuersam rempublicam manare fructus aliquando possit. Vnus peritus gubernator nauem regit & seruat, vnus Imperator exercitum: tale in vobis, & vnius prudentia ac virtus populo est salutaris.

SER^{ME} PRINCEPS, hæc pauca expressit mihi humanitas tua: benignè interpretare; & ab eo profecta scito, qui est SER^{MÆ} gentis tuæ, & priuatim TVAE SER^{TIS} deuotissimus cliens. Louanij, IIII. Idus Ianuar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCII. *Antuerpiam.*

BALTHAZARI MORETO.

HEM, hem, quid hoc eſt mi Morete? gratiæ conciliandæ ego illa ſcripſeram,& affectui in patriam teſtando: aliorſum vertit, & inuidiam aut cauillos (vt tu quoque audis) LOVANIVM mihi concinnat. Quâ culpâ aut merito? rogo te audire paullùm, & æquâ iudicij librâ penſitare. Parcè enim, neque omnia dixiſti, inquiunt. Libens fateor, neque hîc neque alibi omnia dicere amo: ſelecta tantùm & præcipua: & credo tamen inſignia pleraque ad laudem (is finis noſter fuit) attuliſſe. Panegyrica quædam, vt ſic dicam, iſta ſcriptio, non propriè Hiſtorica: & hoc ſtilus ipſe dicet, qui florem, colorem, non vigorem ſolùm habet. Et vbi tamen hiſtoriæ locus fuit, in pugnis, in ſeditionibus; à lege eius abiſſe me non cenſeo, imò vel iuxta veterum exemplum tractaſſe. Atquin alia nos etiam habemus, aiunt. Aiunt, proferant & applaudam: ſi tamen pondus habent, & rei momentum aliquod addunt. Sed non diſſimulo, quoſdam eſſe qui curioſos & peritos ſe ſimulant, ſed Pythagorico quodam exemplo tacitos: & minantur aut iactant aſſiduè edere, nihil edunt. Edunt? nec communicant quidem edentibus: & ſiquid petis, obliquo oculo, aut renidentes, abnuunt: &, Pluris ſibi eſſe; denique, Sibi eſſe. Per me habeant, premant: nos non premant, qui ſiquid notitiæ noſtræ eſſe potuit, iuimus perquiſitum. Petrus Diuæus triginta, opinor, annos, aut circiter, à ciuicis hîc Regeſtis fuit: vidit eadem excuſſitque Io. Molanus Theologus eximius, idemq. hiſtoriarum cupiens & ſciens. Hos conſului, Annales vicinarum etiam gentium adij: quid vltrà volunt feciſſe? In Veſtalia illa ſecreta penetrare non potui, nec inuitis æditиis excutere Capitolinas iſtas Flauiſſas. At quædam etiam aliter dixi. Sanè ſequi me tutò in pleriſque dictos auctores cenſui: & ſiquid erratum, veniam illis mihique vnâ operâ peto. Mihi etiam ſeorſim, quòd approperatum hoc opuſculum (in occaſione illâ, vt tu optimè ſcis, Nuptiarum) nec limam aut exactiorem curam admiſit. Itaque in numeris corrigendum alibi erat: poſteà factum. Poterant & accuratiùs vel vberiùs

vberiùs quædam de Lotharingiâ vel Brabantiâ dici: & à me exigunt. Iniqui! & nónne melius aptiusque in suo loco ea dici? Et profiteor apud te ac clamo, animum mihi tunc fuisse tractandæ Historiæ Patriæ: eoque, ex consilio multa omissa, aut certè dilata. At, inquiunt etiam, familias nostras veteres parum distinctè tangis: ipsum opidum haud annosum satis facis. De familiis; meum non est, faciant * γενεαλόγοι, quorum hodie manus est, & huic studio vel * περιέργως operantur. De vetustate; si erro, doceant, & bono auctore aliam æuitatem ostendant: fauebo. De nomine sanè non abnuimus, non item de conuentu aut digniore aliquo loco: & palàm hoc * scripsi: sed nihil etiam nunc magis * εὔλογον ἢδ' ἐπιθανὸν occurrit, quàm hunc ambitum & clausuram origine illâ esse, quam dixi. Quid verbis opus? aliud, inquam, doceant, & sileo: aut si non, ipsi sileant. Quod ad fabellas aut opinatiunculas attinet; sciant nos exteris posterisque ista, & ideò firmiter, scripsisse: sciant etiam, neque apud ipsos populares nostros fœnum omnes esse. Incalesco, & melius est desinam. alioquin & illi accurrent, qui singula Collegia describi, etiam ipsas alimonias (nostro sermone *Bursas*) desiderent, imò iam desiderauerint. Heu Lipsi, heu Lipsiane stile, quò vocamini? Otium agere, aut certè alias res agere melius; nec ad plebeia argumenta aut iudicia vltrà venire. Audis? audio: & cum Homero,

* Ἥδε δέ μοι κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

At ex istis, mi Morete, vides quo præmio scribimus: & alibi fortasse in gratiâ, domi frigemus. Sic solet, fero, & Genium meæ patriæ (si Deo visum) elegantiorem votis exposco. Louanij, III. Idus Ianuarias. ∞. IↃCVI.

*familiarum scriptores.

*Curiosè, vel nimis.

*Lib I. cap. VIII.

*rationi aut fidei consonum.

*Hoc mihi consilium præstare in pectore visum.

EPIST. XCIII. *Mechliniam.*

PETRO PECKIO *Consiliario.*

BENEFICIVM sanè mihi tribuisti missione nouitij huius libri è Galliâ. quem ego historicis an politicis magis accenseam, sententia hæret. Vtraque habet, & flore præterea sermonis aspergit; qui omnem seueritatem recreet & diffundat. Non sic veteres, fateor, & magis restricti atque accisi sunt: sed tamen delectat, docetque hæc vbertas, & meo iudicio gratiam

atque vſum ſuum habet. Sunt in quibus fidem tamen requiras, & partium ſtudium aut adulationes deprehendas: ignorantiam etiam aut alucinationem interdum in externis. Sed interdum; & compenſat alijs virtutibus. Ego pro vſurario libro, libellum hunc ecce mancipio mitto, à me donum. Leuis res & ſcriptio eſt; & cùm leges, animaduertes calamum alas habuiſſe. Nam quid diſſimulem? Seriò hoc argumenti numquam cogitaueram: alio fine aliquid in Aduerſaria conieceram: & incidit vt in nuptijs iſtis (rogatus eram) concinnarem, & vulgarem. Prædico, vt remiſſiore animo ac iudicio legas, nec acrimoniam tuam vbiq. adhibeas, aut meam requiras. Sunt tamen, prȩſertim vbi materies fauit, in quibus ad altiorem ſtilum aſſurgo, & hiſtoriæ veteris faciem conatus ſum referre. Auctores mihi quidam ſunt, vt in rebus Brabantiæ idem faciam: ego delibero, & ætatem meam & valetudinem, ſed & ſæculum in alterâ lance pono. Sæculum. nam quàm pauci hæc capiunt, ſiue legunt? Quò igitur pondus verget, neſcio: & vernum fortaſſe tempus dicet. Tu vir Clar^me^ & Prud^me^ vt me ames, qui te ſeriò, rogo. Louanij, poſtrid. Idus Ianuarias. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCIIII.

HENRICO HALMALIO V. N.

LEGISSE te Louanium meum libens audio: etſi cùm in tales manus venit, vellem accuratiore limâ perpolitum. Nam verè dixi, & ſubitum & feſtinatum etiam, ob inſtantes Nuptias fuiſſe: atque ideò ingenuè fateor, aut quædam mihi non dicta, aut aliter dicta. Sed medebitur aut ſupplebit ſiue ſequens Editio, ſiue ipſa Brabantiæ Hiſtoria, ſi tamen ad eam ire & pergere valetudo patietur. Alia quidem res (hoc tibi ſpondeo) non auocabit, & vltimos iſtos annos Patriæ libens ibo conſecratum. Quod cùm fiet, non omittam rogare te, vt id quod ſponte & benignè offers, re exſequare, & me ſubſidijs tuis & apparatu vario inſtruas, in communem vſum. Scio iamdiu te induſtrium & ſedulum conquiſitorem atque inquiſitorem talium fuiſſe: potes igitur re, potes & conſilio ac directione nos iuuare. Coràm, vbi Antuerpiam noſtram venero, plura & diſtin-

distinctiùs licebit: nunc Nobilis & Clar^me^ Domine valere te, & nos amare, opto. Louanij, postrid. Idus Iannuar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCV. *Antuerpiam.*

ANDREAE SCHOTTO. V. R.

NON indelectatum te *Louanio* nostro, benè est mi Pater, & gaudeo in tuo iudicio: sed plebeiæ apud nos voces non sic consonant, & ad nugas suas aut ineptias multi me conuicio trahunt. Cur vetustius opidum non fecit? cur familias illas veteres non inseruit? meam cur omisit? Quid collegia? hæc nominat, illa transilit: denique priuati vellent & suum alibi nomen legi. Hæc pati necessum est eum, qui res in omnium sensibus oculisque scribit: & ista cogitatio nonnihil à Brabantiæ rebus me absterret. Noui ambitionem multorum, qui se aut suos volunt esse argumentum. At altior animus Historico esse debet, & caussam æui agere duplicis, eius quod fuit, & quod erit. Illud vt ex vero repræsentet; hoc vt vtilibus narrationibus, siue monitis interdum, instruat, nec ad vana aut futilia, & pueriles animos oblectatura, declinet. Videbo vt modum teneam, si opus aggredior, & scribam ex patriæ, ex historiæ, & meâ dignitate. Adulari, calumniari, nugari non lubet. Hactenus Musas virgines habui, non prostitui pretio aut pellaciâ inductus: perseuerabo honesti animi, recti iudicij (Deus adiuuet) esse. De Cantipratano benè mones, & iam vidimus, & corrigi in alijs exemplaribus iussimus. Sanè sciebam discipulum Alberti Magni fuisse: sed properantia & calor, quæ in hoc opusculo adhibita pænè necessariò, mentem obnubilant, aut certè manum faciunt delirare. Sunt & alia quædam, in quibus nuto, aliàs corrigenda. Felix Recitatio veterum, & aduocati in consilium amici: nunc deserunt, & Typographia nec pœnitentiæ locum; aut si illi, non emendationi relinquit. De Idolo Hallensi, lumbos nugatori impio frangam, si fustem, id est calamum sumo. Sed adhuc tempero, & inhibeo, & Modestiam ingenitam vsurpo. Caueat à calore. P. Leonardus noster etiam illîc? dimidium nostri habetis, remittite, aut (si aura admittat) me habete. P. Rectorem & illum saluto. Louanij, ad lumen vespertinum, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃCVI.

EPIST.

EPIST. XCVI.

IOANNI MIRAEO *Episcopo Antuerpiensi.*

IN amici caussâ breues has litteras scribo, quem mihi institutio (discipulus enim mihi fuit) & morum probitas, & magis constans pietas, commendarunt. Is est Io. Hemelarius gente Batauus, insigni ingenio & doctrinâ: sed qui patriam deseruit maculosam & infectam. Romam igitur se contulit, & cùm ad Ecclesiasticum ordinem adspiraret, à S. Pontifice impetrauit Canonicatum in vestrâ Ecclesiâ Antuerpiensi, in locum defuncti Iacobi Antonij: defuncti, inquam, in mense Pontificiæ collationis, vt scribit. Itaque ius putat clarum & certum esse, petit tantùm insinuari R^mæ D. tuæ, & significari qualis esset. Reuera spondere audeo gratum acceptumque futurum R^mæ D. tuæ & Collegis: ita non solùm dotes habet, quæ ornamento sint, sed mores suaues & mites, qui delectationi. Nihil tribuo affectui, Reu^me in Christo Pater & Domine, Deum testari possum: quem rogo & veneror, vt te talem Antistitem Ecclesiæ & nobis diu velit superesse. Louanij, IIX. Kal. Februar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCVII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO *Præsidi.*

ET iterùm iterumque Fortuna te petiit, & vix cicatrix à priore ictu obducta est, aliam plagam inflixit? O sæuitiam! accusare eam libet, & tecum dolere: si tamen hoc remedium sit, habere comites in querelâ aut dolore. Præstaret qui alleuarent & erigerent: & iam conor: sed dicta aut monita vbi reperiam? Solita consumpsi, & eadem dicere nec ex decoro, nec ex more meo, possum. An vnum hoc nouum, & magni animi, succurrit? in Fortunam Fortunæ exemplo repugna. Pertinaciter te incurrit, nec dignitati, nec ætati tuæ parcit: indue item pertinaciam; & non ratione solùm, sed irâ quâdam honestâ pedem in eam firma. Quid tibi vis? ideò destinor vincendus, quia non vicisti? Hoc ipso sumo animos, & prior victoria de sequenti spondet. Nepotulum amisi: sed anteà liberos. in paruâ hunc ætate:

ætate: anteà plenæ ætatis & roboris, & qui propinquam de se spem, aut præsens gaudium, dabant. In isto quantulum perdidi? Flos, non fructus fuit: vix etiam flos; & in paucis non mensibus, sed diebus, natum amisi.

Monstrarunt terris hunc tantùm Fata:

atque ecce, firmum solatium, si attendis. Fata, inquam, dederunt, eadem abstulerunt: quid iuuat, aut decet queri? Non iuuat, quia non mutabis, semel abiit: non decet, quia lex à Deo est, in quem impius qui repugnat. Ille firmiter sanxit, quidquid natum est mori, & alternante tempore ac vicibus mori, senes, viros, iuuenes, pueros: nullum discrimen est, & cæca illa Dea per omnes furit, & datum ius exercet.

Poma vt in arboribus pendent, sic corpora nostra
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Vetus poëta hoc scitâ & verissimâ imagine scripsit: auellimur, deiicimur, sponte cadimus, & hæc omnia ex fatali lege. O pareamus Deo, imò assentiamur! & hoc Christianum pectus decet. Sed ante omnia vrgeo quod tetigi, paruulum hunc fuisse. Vix limen vitæ ingressus erat, & ablatus est: id est, vix habuisti. In aliis grandioribus reminisci licebat facta aliqua aut verba laudanda, siue amanda; in paullò etiam grandiusculis iocos, blanditias, gestus, & quæ parentum affectus exosculatur & notat. Quid in isto? spem modò ostendit, germen & propago futurus vetustæ ac nobilissimæ stirpis, si Deo visum fuisset: sed non est visum, quid contra æternum cursum molimur? Nondum gaudia alia ex illo erant: vix oculo, aut tenui risu matrem, non dicam auum, agnouit: quid ergo firmæ aut solidæ iacturæ est? Excute ipsum te, videbis vmbram & imaginem adhuc amasse. Si initio concepti fœtus parens abortisset, minùs doleres: eadem ratio valeat, & infirma adhuc proles non gignat dolorem aut desiderium firmum. Hæc ex communi etiam Sapientiâ: quid illud ex Christianâ? Puram hanc animulam, & omnis adhuc labis expertem, an non palàm in pura & beata illa loca misistis? Ne reuocate: ipse doleat, & tot periculis, addam etiam curis molestiisque, iterùm exponi. In spem eos educamus bonam: sed quàm sæpè fallacem? Optimè nati, quàm degenerant, nec gaudium aut decus (vt lenissimè loquar) suis do-

 nant?

nant? Dehonestamenta maiorum multi, propudia publica: & exempla in isto atque alio æuo videmus. En, in certâ securitate, in gloriâ, in gaudio nunc agit: ponite spem metumque, & applaudite potiùs ac suspicite sublimatum. Oblectare parentes poterat, nunc iuuare: precibus eius votisque locus est, & apud Numen fundit. Enimuerò apud te, non loco magis quàm prudentiâ Præsidem, etiam hoc solatio vtar. Vide non dicam Belgicæ, sed Europæ, hodiernum statum: quid læti aut firmi posteris polliceris? Sunt turbæ, erunt turbæ; mutationes priuatæ & publicæ; & nisi Deus pacatiore oculo respiciat, exitia statuum & rerum. Quis in talia libenter suos educet, aut mittat? Sunto & maneant, quos Deus dedit, habituri suam sortem: alios voto ne adsciscamus, imò gratulemur euocatis. Hæc apud te breuiter, Ampl^me & Nobil^me Domine: & vides quò fiducia me impellit? Ipse solatij iam compos, filiam tuam solare, sexu infirmam, & grauiore ictu percussam: & verba robusta aut ex corde profer, aut ore adsimula & vultu. Debes illam erigere. maritus non est, nec alius affectus propior: patrem illa spectat: si amas, fac vt per te vires recipiat animi corporisque, quod opto. Vtrasque, Ampl^me & Nobil^me Domine, etiam tibi. Louanij, XII. Kal. Martij. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCVIII.

PAVLLO V. PONTIFICI O. M.

BEATISSIME PATER: Accepi BREVE, quod S. V^RA dignata est mihi scribere; & ipsum, ac benedictionem, interiore mentis gaudio & omni veneratione sum complexus. Inter suprema beneficia, quæ Deus mihi contulit, hoc recensebo semper, quod à Vicario eius manauit. Hortatur me in eo S. V^RA vt stilum & ingenium ad ornandã Ecclesiam, & magnitudinem eius propagandam, velim conferre: quod ego velut diuinitus imperatum suscipio, & promitto S. V^RÆ me operam omnem huic rei daturum, quam valetudo mea tolerabit. Incalui enim meritò ab hoc stimulo, & ostendam paterna admonitio quantum apud verè filium ponderis habeat & robustæ auctoritatis. Etsi, BEAT^ME PATER, iamantè hunc

hunc animum cœpi ostendere, & publicè militem agere in Ecclesiæ castris. Nam scripsi & emisi hoc anno libros duos, priorem quo MIRACVLA & laudes DIVAE VIRGINIS HALLENSIS continebantur; alterum, quo DIVAE SICHEMIENSIS. Non possumus aliâ re, credo, efficaciùs frangere & calcare hæresim, quàm hoc Miraculorum fulmine: vbi non verbis, sed factis disputamus, & impudentissimorum etiam oculos atque animos perstringimus istâ rerum maiestate. Si dignum censuissem donum, quod oculos S. V^RÆ subiret, misissem ad arbitrandum, & saltem promptum & apertum meum pro Religione studium cōspiciendum. Quod porrò etiā dignatur scribere VESTRA S^TAS cogitaturam se de Pace publicâ procurandâ, & bellorum apud nos motibus sedandis; ego eam flexis mentis genibus iterùm precor. Necessitas postulat, & discrimen grande quod toti Ecclesiæ (ita loqui audeo) tramontanæ imminet, si Hæresis & Rebellio limitem hunc Belgicæ perrumpunt, qui adhuc resistit. Resistit, sed validè concutitur, & vicini etiam aliqui Principes oleum in hanc flammam conferunt, priuatâ æmulatione aut spe, vtinam auctoritate S. V^RÆ comprimendi! Atque vtinam etiam fidâ inter eos pace, arma contra communes & Ecclesiæ hostes vertant, feliciùs & gloriosiùs triumphaturi! Sed hæc Sapientiæ vestræ, cui cælestis ille Spiritus semper adsistit, & inspirando dirigit, dispicienda & gubernanda permitto, precatus ab illo longæuam tuam Ecclesiæ præsidentiam & tutelam, atque ego,

BEATISSIME PATER,

tuam sanctam mihi benedictionem. Louanij, III. Kal. Martias. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCIX. *Leodicum.*

HADRIANO FLERONTINO I^{to}.

TRISTEM, inquis, nuntium adfero. Certè tristem, & magnum in animo isto ictum. Ita Carolum Billéum amisimus, rarâ laude, prudentem, pariter probum, pium, & vno verbo, optimum Aulicorum? Amisimus nos amicum,

cum, vos præsidium, Princeps consilium: & mihi crede, faciliùs reperietur qui locum subibit, quàm implebit. Ecce mortalitas! Scripseram ad eum ipsâ horâ, quâ tuas accepi, epistolam, quâ de filio promebam quid videretur: scripseram, & statim disco non esse ad quem scripsi. Vis & aliud philosophiæ? amare eam soles; & vt sapias, ama. Intraui cœnaculum meum ambulaturus, & in cogitatione super Billéo meo defixus. Conijcio oculos in vitreas; quæ octodecim, vt scis, locum illustrant: atque ibi amicorum aliquot nomina & insignia, amoris vel doni monumentum. Conijcio; & statim animum tangit, illum atque illum mortuos esse. Numerare incipio: & ecce vndecim ex inscriptis Parca viuorum numero expunctos mortuis adscripsit. Hem quid hoc est? intra annos nouem? Progredior etiam in atrium adiunctum: sex fenestras numero, & è donatoribus quinque fatum suum obijsse. Vides, inquam, quàm densè morimur? Atque isti ex amicis tuis Belgis: quid in exterisquot amisisti? quid ex ignotis quàm multi cottidie pereunt? innumerus hic numerus. Solari me cœpi: & quid in vno dolemus, vbi tam frequens vel assidua iactura est? Huc nascimur: & ipsum nasci, est non nisi partus in mortem. In caueâ te claude, ferro & ære conde:

Mors tamen inclusum protrahet inde caput.

Cogitemus mi Flerontine, & præiuisse amicum nostrum, quò certo gradu sequimur: non error abducet, non vis subducet. Benè precemur mortuo, & gratâ mente ac linguâ, cùm vsus, memoriam eius prosequamur: —— Τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων, vt illeait. Vale, & me ama: parentem etiam tuum, & Timpelium Canonicum à me saluta. Louanij, Prid. Idus Martij, ∞. IↃCVI.

Patruus tuus Prouincialis heri in prandio mihi aderat, & multa locuti super Billéo eramus, & de litteris communiter mittendis. Ille inter primos dolet, scio.

IOAN-

IOANNIS WOVERI Antuerpienſis Ad æquum & amicum LECTOREM in IVSTI LIPSI V. C. Orationem de CALVMNIA

PRÆFATIO.

VLTIMAM *hæc pagina epiſtolam tamquam ſuam expecta-bat. ſubtrahi tamẽ iſtam nemo ęmulus tam indignabitur, quàm boni omnes exultabunt, Calumniæ crimen, paruis hodie & magnis commune ingeniis, protrahi, imò proſterni. Quod quamuis vitium neque nouum, neque veteribus inſolens, in ætatem noſtram influxerit; tantò tamen iniquiùs nunc exercetur, quãtò caritatis & diuinæ legis præſcriptũ ſceleſtiùs violatur.* Amicos enim *(immenſæ eruditionis Afer ſcripſit)* diligere omnium eſt, inimicos autem ſolorum Chriſtianorum. *Sed aduerſus iſtos ita vindicta hodie obtinuit, vt nec præſenti planè narrationi deſint, qui pro laudibus criminationes, pro beneficiis iniurias etiam amiciſsimis reponunt. Ah! vel tali furore plebeiam furere ſcurrilitatem, vtinam Erebi ipſis furiis placuiſſet! nunc augetur immenſum hoc dedecus primarię claritudinis deſignationibus; & litteræ olim ornamenta ingeniorum cùm Sapientiæ ancillarentur, ita auctoratæ ad has pugnas accedunt, vt à paucorum libidine inſaniaque ſi æſtimentur, nihil obſtet, quò minùs vanitatis & inhumanitatis nouis nominibus innoteſcant. Inuiſum meritò bonis vitium, quod homini ſeipſum eripit.* Nec feris inter ſe bella ſunt; nec, ſi forent, eadem hominem deceant, placidum, proximumque diuino genus. *Auget præterea remediorum deſperatio ſic præſens hoc malum, vt nec mecum calumniæ abſtinentiam à ſe impetraturos arbitrer, qui recidiuæ iniuriæ malignitatem citiùs oſtendunt, quàm vomici huius morbi curationem ad-*

mittunt. Religiosè enim dicent; pro Epistolá non boná fide Orationem editam. Sed his, ne interni vlceris purulentiam obijciam, dico; integrum esse, vt primarium apud Saxoniæ prætorem dicam scribant, Ienensis, sed non germanæ fidei declamatoribus; quibus ad calumniandum tantum otij superfuit, vt iniuriosiores LIPSIO *esse non possent, nisi infantiæ suæ macie, totoque inuidiæ pallore, bonam chartam malè commacularent. Tamen & operæ quoque huius vt compendium faciant; satis ipse olim noster* μακαρίτης, *vegrandem hancce, apertissimisque mendacijs instructam expunxit iniuriam. Cùm hoc quoque satis constet, neminem non modò melioris, sed vel sani sensus esse, qui scholasticorum plumbeas has paginas cum illius componat; qui vnus temporibus nostris monetam aurei eloquij in vetustatis incude sic finxit, vt non immeritò optimorum iudicio habitus fuerit (vti Symmachus alibi scripsit)* IVSTVS heres veterum litterarum. *Nam nuperam illam putidissimi liuoris inscitiam, solá dignam miseratione iudico, quâ quispiam latinè parum* LIPSIVM, *nec aptis satis imaginibus cælestis ingenij opera texuisse, ostendere cœpit. Sed quoniam illi homini insanire, & in omnes passim incurrere doctos, tralaticium est; ego reponere oraculum maximi naturæ Mystæ solum hoc possum:* Homines quosdam vt venena nasci, qui nullum aliud abominati spiritus præmium nouere, quàm odisse omnia. *Tu contra amare optima, & sic* LIPSIANA, *beniuole Lector, perge; ac salutare istud aduersus calumniam eiusque carcinomata quasi alexipharmacum accipe, & vale.*

IVSTI

IVSTI LIPSI
DE CALVMNIA ORATIO.

DE Calumniâ dicturus hodie, & hoc quidquid est vitij in lucem protracturus sum. Tu DEVS, qui bonitas, candor, amor totus es, dirige & præluce mihi aduersus inimicum tibi vitium; & mentem ac linguam moue, vt generi humano innocentiam instillem, & in vitâ, dictis, scriptis probitatem, pacem & caritatem. Calumniam hîc definio occultam læsionem, imminutionemque alterius, in sermone aut scripto, mixtam fraude. dicta ea est à caluendo, quod prisco verbo frustrà habere & decipere significabat. Omnis enim calumnia mentitur & fallit, vt mox dicam, & mendacium aut fucum auctorem habet. Græci διαβολὴν dixêre. item apposite, quòd quasi traiiciat ac penetret, & noxio linguæ suæ telo defigat. Finis scilicet illi primus, fallere; quod Latini considerarunt: vltimus, lædere; quod Græci. O vitiorum vitium! & tamen quod hodie crebrius est? quod cum maiori pernicie coniunctum rei priuatæ & communis? Addo etiam, quod neglectum magis à nouis scriptoribus & antiquis? Quare cùm nemo studiosiùs paullò, quod sciam, de illo aut in illud dixerit; ita spero vt tractatio eius non solùm fructuosa futura vobis sit, sed nec mihi ingloria: qui primus ingredior aperire id & diffundere stilo. De istâ igitur tria hæc dicam. Quàm fœda sit: Quàm perniciosa: Quomodo cauenda. Hæc singula dum subtiliùs paullò & vberiùs persequor, quæso vos Auditores, adhibere mihi non aures solùm sed animos: & vela hæc, vt sic dicam, orationis meæ, Zephyro beniuolentiæ vestræ afflate atque dirigite.

Et fœditatem quidem Calumniæ, quo clariùs vobis argumento ostendam, quàm istoc duplici? Quòd & in fœdissimas ea personas cadat: & quòd fœdissima sit ipsa. Personas quidem triplici hac notâ insignes, Viles, Ignauas, Loquaces. Viles: adeò

verè

verè à me dictum, vt negem, non dicam bonam, sed mediocriter bonam altamque indolem, vmquam hac labe fuisse aspersam. Vetus, & nostrum, æuum excute. non aliter leges, videbis, audies; quàm tristes quasdam malignasque naturas, quas sidere suo Saturnus afflauit, aliis inuidentes, sibi diffidentes, pronas ad hoc vitium & factas. Videtísne minutos illos canes & degeneres, qui hospites allatrant, feras non tangunt? tales deteriores isti hominum, qui lædere tantùm innoxios nati & vexare. Nati, inquam, quia reuera ad hoc vitium ita vergunt & inclinant, vt quies iis non sit nisi aliis inquietis. Tum Notâ alterâ, Ignauos feci. quid clarius? prima scintilla & fomes Calumniæ otium est: nec vmquam aut vacabit aut lubebit in alienas res inquirere, quem suæ distinebunt. Apud desides & ignauos mala Diua habitat, & apud eos sedem posuit sui regni. Negat quispiam? Forum & Basilicas nostras paullisper adeat: in quibus vberrima cottidie calumniarum seges seritur, non nisi ab istis quibus vnum hoc opus est, Ambulare & Fabulari. Publica illîc & priuata vapulant: Princeps, & administri peccant: alius hoc fecit, alius hoc dixit: denique nulla de quoquam fabula est, quæ apud eos stet, vt cum poëtâ dicam, talo recto. Atque hæc si periti ipsi rerum facerent, minùs indignarer. nunc homines non solùm ignauissimi, sed & ignarissimi, rebus iis calumniando se miscent, ad quas cogitatione & sensu non pertingunt. Vt in naui nemo vectorem ferat qui nautas moneat identidem aut culpet, ipse intereà imperitus manum non dicam clauo admouere, sed remo: ita meritò importuna nobis & molesta vascula hæc inania; quæ maximè tinniant, & liquoris minimum habent. Denique Nota tertia, Loquaces. & quî potest aliter? Naturâ hoc lingulacis insitum, vt non multa solùm loquantur, sed mala. Siquis vestrûm adfuit indomitis istis, & quibus, vt Pindarus ait, os sine fræno: nónne præcipuus illorum sermo, non solùm de aliquo, sed in aliquem est? certè. Audita enim & non audita efferunt, quę vera, quæ vana. & vt in Iudęæ lacu Asphaltite nihil mergitur, sed supernatant omnia iniecta: sic in istorum pectore nihil conditur, superfluunt imò effluunt cuncta. Et quid aliis parcere eos credas? nec sibi. quoniam huic morbo id quoque proprium, vt si in alienos dicere nihil habeant, in suos dicant,

dicant, atque adeò in sese. Vt in longâ fame, corpora nostra alimento defecta, ipsa se depascuntur: simile euenit in istis.

Atque ecce Personas habetis, quibus gaudet & assidet Calumnia: quod ordo nunc iubet, producam ipsam, & quidem in vero suo vultu. Omne ego vitium detestandum & fœdum fateor: verùm hoc eximiè. quod non solùm in fœdis, sed natum & cōflatum è fœdis. Poëtæ Chimæram suam è triplici corpore fingunt: sed fingunt. hîc ipsa res est, & ad hoc monstrum Calumniæ constituendum cœtus & mixtio concurrit trium vitiorum. Nam architecti eius præcipui & quasi parentes sunt, Mendacium & Inuidia: Curiositas autem nutrix. Cogitate ipsi, quàm bella hæc proles sit, à bellâ hac vitiôrum trigâ. Mendacium inquam, ei pater. quidni? quod animat scilicet & inspirat omnem Calumniam; quæ iaceat, nec vitam aut sanguinem habeat sine illo. Quis calumniator simplici vero contentus vmquam fuit? quis ficum, dicere ficum? nec potest quidem. quia aliter vim nocendi non habeat, nec finem suum assequatur nisi abeat extra veri fines. Itaque auget malitiosè omnia & attollit. atque vt conuallium ille sonus, quem Echo dicimus, pro vnâ voce acceptâ duas tresque reddit: sic iste geminat visa & audita. Verbulo de quopiam questus sum? grauiter accusasse me dicet. Leue aliquid notaui? carpsisse omnia. Ambiguum sermonem habui? quod deterius est, eliget. & ad summam, quod medici de cucurbitis dicunt quas corpori affigunt, non nisi prauum eas vitiosumque sanguinem educere: veriùs de isto ego, qui adtrahit ad se non nisi mala. Atque vtinam adtrahat tantùm! sed sæpè à se addit & inspergit: & vt dicta, vt facta refert, quæ nec in somnio nobis cogitata. Sicut araneæ casses & filamenta mirâ arte è suo corpore gignunt: sic iste fraudium argutos laqueos suopte ingenio nectit. Iure igitur Mendacium ei pater: sed mater etiam Inuidia: quæ in illo maligno ingenij vtero concipit, gestat, parit denique hanc infantem. E moribus & factis calumniantium quis id non approbet? Rarò enim in viles & sui similes telum hoc armant aut exerunt: sed in eos quos virtute, doctrinâ, aut quâ aliâ laude alios vident anteire. Athletæ in cursu, non eos respiciunt quos reliquerunt, sed intendunt saltem in priores: sic Calumnia dirigitur in meliores. In ludis olim & are-

nâ obſeruatum fuit, tauros purpurâ & rubore maximè concitari, qui tamen pulcherrimi ſunt colorum: ſimile in iſtis licet dicas, quorum virus prouocat ipſa virtus. At poſtremò Curioſitatem etiam, Nutricem Calumniæ addidi. veriſſimè: quia ſcilicet fouet & nutrit hanc puellam quæſito vndique rumorum & ſermonum cibo. Tolle eam à Calumniâ: quid poterit? imbecilla, ieiuna, vacua ſedebit: & quæ nocere velit potiùs, quàm poſſit. Nam hæc eſt quæ materiem ſuppeditat, quæ domi numquam, foris ſemper, imò in foris habitat, omnium ædes, omnium animos penetrat; vigil aſſiduè & ſine ſomno. Hæc rumores paſſim colligit: &, Heus tu da dextram. ecquid noui? in Aulâ quid fit? Qui ſtatus in Angliâ? quis in Galliâ? Titius quid agit, quid Seius? Talia ac plura ſcrutatur atque excipit: numquam tamen plena & ſatura. ſed vt pædidum ac membrum ſcabioſum fricari ſemper vult: ſic iſta ſermonibus, & præſertim aſperis maliſque, aſſiduè ſcabi. Nec verò aures ſolùm huius prurientes & auidæ; ſed acres quoq. & acuti oculi. quos cùm ſemel aperuit, quid ea non videt? etiam quod non videt. Quid non ſcrutatur? aperta, & operta. Tiberium Imp^rem^ eâ oculorum indole fuiſſe ferunt, vt noctu pariter atque interdiu cerneret: de hac appoſitè dixerim, quæ etiam ea quæ in tenebris & ſolitudine geruntur explorat. Domum tuam claudis? penetrabit. Linguam contines? pectus inſpiciet. Homines fugis? ipſa te inueniet. & vt muſcas atque eiuſmodi minuta animalia nullâ curâ ſubmoueas: non item vllâ cautione iſtam. Hæc Curionum illa gens, quam poëta Comicus ſcitè depinxit:

Qui res alienas curant opere maximo:
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quidquam ſciunt:
Id quod reginæ rex in aurem dixerit,
Sciunt; quod Iuno fabulata eſt cum Ioue.
Quæ neque futura neque ſunt facta, tamen ſciunt.

Atque ex his palàm videtis, quanta fœditas ſit Calumniæ. quæ in turpibus, quæ è turpibus: quam Mendacium genuit, Inuidia peperit, Curioſitas educauit.

Agite, ſequimini me ad Perniciem: quam alterum velut ſpatium eſſe volui mei curſus. Quod tamen priuſquam ingredior, reficite paulliſper animos, & mecum reſpirate.

Perni-

Perniciem ego in Calumniâ Validam & Variam inuenio: quantam nec in vllo (verè hoc, non oratoriè dicam) vitiorum. Validam ideò:quia Acutè imprimis & Occultè lædit: Variam, quia in pleráque omni re, & plerosque omnes. Singula hæc breuiter videamus. Acutè dico lædere. & mecum facer ille Vates, qui exclamat: *Dentes eorum tela & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus*. Nec longè à mente aut verbis diuini viri hic Spartanus: qui interrogatus de gladio, *Satisne acutus esset? Acutior*, inquit, *Calumniâ*. videlicet hoc significans nullam è chalybe aut ferro aciem esse,quæ conferri possit cum acie hac linguæ. Quid enim ea non tangat,aut tactum non penetret? vt fulminis subtilis illa vis omnia peruadit: sic hæc quamuis seposita & clausa perurit. Idque eò efficaciùs, quoniam Occultè, vt addidi, & ex insidiis id facit. Quî vites telum, quod nec vides? Tempestatem nobis nubes denuntiant, incendium fumus, hostem explorator: at subita & improuisa pernicies est à calumniante. Minari eum credis? blanditur. Hostem præferre? amicum. & eaipsâ linguâ quâ te sauciat, verborum priùs, imò & laudum illecebris demulcet. Vt scorpium si manu teneas, ludere paullisper videtur,mox ferit te obliquâ caudâ:tale imò amplius in isto est,à quo cùm lædi nihil timeas, iam læsit. O fraudem detestabilem! & ex oraculo ab Historico meo scriptum, *Pessimum inimicorum genus,laudantes*. Venena mihi nuda & aperta porrige, vitabo: si cibo aut vino callidè mixta,quî possum?non aliter de Calumniâ censeo: quam bono iure dixerim, Mel venenatum. *Hostem aduersum*, ait egregiè Sallustius, *deprimere homini strenuo haud difficile est: occulta pericula neque facere, neque vitare, bonis in promptu est*. Itaque Validam ab eâ perniciem esse(primò à me positum)satis vobis liquet: nunc quàm Varia eadem, audite. Lædit enim & tangit in pleráque omni re, vt dixi, & plerosque omnes.quod sanè eximium in Calumniâ adnotes, & pręter sortem aliorum vitiorum. Quæ noxam nocere non negauerim: sed quid nisi vnam? sed quid nisi vni alterívе? Nempe libidinosum me fac: duos impuritate contamino. Pone auarum: tres,quattuor,pecuniolâ defraudo. Ebriosum cense;vnus aut alter obuius verbera manuum mearum excipient aut linguæ. At in Calumniâ res habet aliter: quæ in omnem ætatem, sexum,

ordinem debacchatur; calamitas publica, & Phaëthon quidam, vt sic dicam, orbis-terræ. Quis tam felix aut sapiens, qui iactet ab eâ esse liber? nemo. Paratum enim strictumque liuidum illum dentem in omnes habet: sed tamen in eos maximè, qui magni. Quicumque, quacumque in re, excellit: hunc it depressum. & vt ij qui ruere ædificia volunt, columnas primò subtrahunt: sic hæc cui perdere genus humanum libido sit, perdit eos quibus innixus publicus hic status. Prudentes, probos, doctos, hostes omnes habet: & eos modò criminationum machinis violentè concutit, modò suspicionum cuniculis callidè subuertit. Varios igitur lædit: sed & variâ in re lædit. nec quidquam homini carum acceptumque est, quod non eripi, certè imminui, videas per calumniæ technas. Te opes delectant? si potest, exuet. Alium honores? priuabit. Amici quempiam? hîc verò vim suam artesque exeret: & Lælium à Scipione, Pyladem ab Oreste diuellet. Iam quid rerum humanarum carius famâ? quæ iure est bonis, ante bona omnia & ipsam vitam. Nam hæc vtraque caduca & fluxa sunt: & opes quidem ante nos sæpè, vita nobiscum semper abit: nomen autem & Fama æternant; eaque sola, cùm non erimus, hîc erunt. Atqui hanc, vnicum Sapientum thesaurum, purissimā vitę gemmam, appetit calumniator assiduè; & subtrahere aut maculare conatur omni fraude. Virtutem enim ipsam quia lædere non potest (summum in nobis propriumque bonum:) hanc lædit; splendorem, lucem, & quasi imaginē virtutis. Et quid de hominibus queror, aut rebus humanis? Proh summe DEVS! nec tibi quidē parcit, & tuo cęlo. In rebus enim diuinis & religione inuenit iam quod exagitet; per quod nos, imò te lædat. Tua enim illa vox decretumque est, tua sanctio, ABDITA MENTIVM CAELESTI MENTI RESERVANDA; nec pectoris huius fibras pulsandas cuiquam aut reserandas, nisi qui eas fecit. At Calumnia aliter. & passim iam (ô labem nostri æui!) oculos, linguamque illuc coniicit, & adyta interioris huius templi scrutatur & calcat. Ille in religione parum purus est, ille parum fortis, tertius parum apertus. Et quid iam superest, nisi vt palàm & per præconem animi nostri sensa citentur ad Calumniatorium hoc tribunal? Homerus ille, me quidem iudice, non vatum solùm sed homi-

hominum (de profanis loquor) ſemper-Princeps, Aten quampiam deam finxit: à quâ in populos deriuatæ omnes noxæ. quo fabulæ inuolucro calumniam eum tegere & tangere voluiſſe tam mihi certum, quàm loqui me nunc & ſpirare. Nam ita deſcribit,

Pernicioſa dea (verba eius preſsè interpretor) *quæ omnes offendit:*
Quæ terram non tangit, incedit autem per capita virorum:
Quæ Iouem ipſum læſit.

Per veſtram fidem, vllúſne pictor artifice ſuo penicillo, aut orator vbere ſtilo, clariùs expreſſiuſque ſignauerit germanam Calumniæ formam? non opinor. *Quæ omnes*, inquit, *offendit*. nónne hoc ipſum eſt quod doceo, paſſim & omnes ab eâ lædi? *Terram non tangit*. certè. raró enim in viles aut humiles incurrit: ſed, quod addit, *incedit per capita virorum*: id eſt, ſumma petit, & ſummates. Denique *Iouem ipſum lædit*. quippinj? ſiue quia diuinas quoque actiones calumniatur & carpit; ſiue quod iam dixi, nec religionem immunem habet improbi ſui dentis. Atque hæ noxæ illæ ſunt, quas priuatim adhuc ludit. verè ludit: ſi cum ijs compares, quas publicè patrat & in Principum aulis. Hîc enim ei ſedes: hîc admiſſis equis laſciuit & currit, vt in ſuo circo. Non mihi fas ſingillatim perſequi: (tempus vetat:) breuiter hoc accipite. Quidquid fraudium, oppreſſionum, ſcelerum vſquam aut vmquam in aulis fuit: id manaſſe ab hoc capite, ab hoc fonte. Alexandrum illum Magnum in tot amicorum neces quid niſi Calumnia impulit? Socratem vitâ, Rutilium ciuitate quid niſi Calumnia expulit? Tiberios, Caligulas, Nerones, & tot portenta tyrannorum, quid niſi Calumnia peperit? & ne vetera tantùm cogitemus: hoc, hoc, miſerrimo tempore, fugas, clades, cædes, & maria calamitatum quas patimur, natæ primò non niſi ab riuulis iſtis in Aulâ calumniarum. Doletis hærere in reip. viſceribus diſcordiarum hæc tela? Calumnia iniecit. Ardere tot iam annos facem hanc ciuilium bellorum? Calumnia accendit. Nec quidquam malorum videmus aut vidimus, quod non ab hac ſcaturigine diffuſum. Populi in reges, reges in populos, non aliâ re excitati primò atque irritati ſunt, quàm

hoc linguario flabello. vt maria suâ sponte quieta vento intumescunt: sic Principes naturâ sępè boni aut mites, per incendiarios istos inardescunt. Perniciem igitur Validam, & Variam, in Calumniâ nunc habetis. quam Christiani nostri veteres præclarè intellexisse mihi videntur, cùm patrem omnis vitij, imò ipsum vitium, monstrum inquam illud ab inferno, Græcâ voce Diabolum, id est calumniatorem, propriè dixerunt: arbitrari scilicet, nocentissimum hostem, non alio nocentiori nomine potuisse designari. Nec minùs indomitam eius vim legislatores prisci considerarunt, qui cùm vitia cetera legibus aut pœnis coërcerent: huic vni, quod miremur, apertos carceres & velut liberum campum reliquerunt ad nocendum. Ite enim per omnes hominum gentes: fallor; aut nullam mihi dabitis, vbi vitium hoc legum frœno aut sanctione comprimatur. Apud Athenienses quidem mulcta pecuniaria calumniatoribus fuit, fateor: apud Romanos frons ijs inusta K litteræ notâ: sed nemo erret; non istis meis susurrionibus, dumtaxat illis qui in iudicio & publicâ accusatione calumniabantur. Quid ergo? aut tam cæci illi, vt perniciem hanc non viderint: aut tam fatui, vt visam approbarint? Nihil horum. sed scienter & iudicio vitium extra pœnam habuerunt, quod esset extra medicinam. Mediocribus amnibus repagula sua sunt: communi alicui diluuio qui aggeres resistunt? Orbem terræ Calumnia inundauit; hæret & habitat in pessimæ huius naturæ medullis; nec iam inter culpas censetur, sed mores. Quid facerent? opinor, quod prudentes & pudentes medici, qui nec cancro manum temerè admouent nec tabi. Itaque mali magnitudo & diffusio asseruerunt hanc in libertatem: nec comprobata ea, cùm desperata est.

Sed ne longiori oratione me fatigem, vos detineam: flectere hanc nauim ad portum incipio, & venio ad tertiam, vltimamque partem, quæ est de Calumniæ cautione. Quam si quis ita accipit, vt immunem tutumque ab omni calumniâ futurum se speret: næ ille errat, & exigit à me quod non est virium humanarum. Prodeat, non dicam Thales ille alumnus Sapientiæ, sed Sapientia ipsa: numquam eum dabunt. Quid ergo est? duos tantùm velut clypeos suggerere possum, qui vim aciemque eius incurrentis frangant & retundant. è quibus priorem,

rem, Innocentiam; alterum, Patientiam appello. Innocentiâ inquam ante omnia te muni, quisquis effugere vis malæ & hiantis huius diuę morsum. Nam certè qui vitâ integri, linguâ cauti, actione modesti: quid ab eâ timeant? Vt locis læuibus & politis ægrè sordium aliquid adhærescit: sic maledictum sedem vix inuenit in vitâ puriore. Itaque sæpè tegmen hoc profuit: mentiar tamen, si dicam semper. Ciceronem scio scribere: *Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur: sic falsum crimen in castam vitam.* Vtinam tam verè, quàm disertè! quàm multos enim vel purissimæ & pænè supra hominem vitæ Calumnia læsit, & lædet? & efficaciter lęsit: adeò vt sanguinem omnem ab ijs succumque duxerit bonæ Famæ. Nec miremur. Calumnia enim, vt docui, mendacio ferè grassatur; & id tutò: quia apud iudicem vnum; & qui non quærit plerumque, sed credit. Itaque rem hanc præ magno Oratore vidit meliùs magni Regis adulator & copria: qui identidem monere solitus, *Quidvis in quosvis esse confingendum. Vt enim,* aiebat, *vulnus maximè sanet, manebit tamen cicatrix.* Pestilens, sed, ita me Deus amet, ingeniosum dictum: & cui origo, atque item fides, ab ipsâ nostrâ naturâ. Insitum enim plerisque hominum, non solùm patulas sed etiam credulas aures delationibus habere: & id magis, si ad læsos eæ pertinent, aut lædendos. Et cùm semel aspersus sis, vix est vt plenè eluas hanc labem. Suspicio inquam manet, vbi non crimen. Ergo altero etiam clypeo meritò te muniui: quem Patientiam dixi. Eius vim & vsum hunc esse volo, vt calumnias quas vitare non potes, fortiter & erectâ ceruice feras. Varronis argutum olim dictum fuit de malâ coniuge: *Ferendam eam, aut tollendam esse*: tu vsurpa in pessimâ hac viperarum, & tolera, quod non tollis. Feras autem? imò & spernas. Vt bonus & animosus miles leuia & circum galeas crepitantia tela contemnit: sic vir robustus & sapiens dicteria. Quid enim tibi tollunt? Famam? bona ea semper erit apud bonos. Virtutem aut Sapientiam? non subiacent ea arbitrio humano. Denique cùm omnia carptores isti fecerint, dixerint: vero altoque animo clamabis, *Omnia mea mecum porto.* Quòd si infamiæ tamen specie moueris: benè, si verâ; sin autem falsâ, quid ad te? Nè applica tibi, non eam habes. Diogenes ille Cynicus altæ sapientiæ vir, & qui non vicit

solùm

ſolùm hominem, ſed exceſſit, dicere ſolitus cùm turbæ ſubſannarent : *Illi me rident? ego non rideor.* Tu idem fac : & dicta illa omnia ſiue ſcommata ſic audi, quaſi iacta in alienum. Nemo ab iſtis conteritur aut contemnitur, niſi qui antè ſe contempſit. M. Cato, Romanus ille Socrates, in os percuſſus à quodam, cùm idem ſatisfaceret deinde & deprecaretur : *Non hercules*, inquit, *animaduerteram.* O eximium & ſupra viros virum! qui altius meliuſque putauit non agnouiſſe iniuriam, quàm ignouiſſe. Et verò, ſi iudicio examinamus, quantula iſta ſunt, quæ nos turbant? rerum pleruмque nihil, ſed verborum aliquot nugæ : quorum maior etiam pars conſtat vitio interpretantis. Noli ea intelligere, periit conuiciatori contumeliæ ſuæ fructus. Hæc vera, Auditores, hæc ſolida in Calumniam arma ſunt: non illa quæ vulgus vſurpat, reponere & vindicare. Vt in viâ, ſi canis aut equus luto me adſpergat, non excandeſco ſtatim & viciſſim in illum regero; ſed potiùs me purgo: ita hîc faciendum, & omnes iſti pro caniculis aut equuleis habendi, qui non iudicio ſed impetu & proteruiâ lædunt.

Sed iam deſino, & complico, vt ſic dicam, Orationis meæ vela. Tria hæc audiſtis, Fœditatem huius vitij, Perniciem, Cautionem. Oro, obteſtorque vos Auditores per Deum immortalem, ſpernite à vobis longiſſimè hanc peſtem; nec à linguis ſolùm, ſed ab auribus etiam veſtris. Peccat enim hîc non modò qui dicit calumniam, ſed qui excipit: & vt ferrum ignitum tangere ſine noxâ non eſt, non item aſſiſtere amburentibus hiſce linguis. Blandiuntur & inſinuant, ſcio: verbis comitatem, vultu amorem præferunt. vos mihi credite : aſpides illæ ſunt, & venenum ſuum inſpirant ſopiente quodam & fallente morſu. Quod ad ipſos attinet, nihil eos moneo. voueo & imprecor cum Dauide potiùs : *Muta fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus* IVSTVM.

FINIS.

CENSV-

CENSVRA.

HAEC *selectarum Epistolarum Centuria, ex supremis penè lucubrationibus* IVSTI LIPSI *V. C. collecta, & in ordinem digesta, quòd virum Clariss. pridem ereptum, Orbi restituat, & quàm magnus semper inter Magnos fuerit, luculenter ostendat; meritò typis excusa, diuulgabitur. Actum Antuerpiæ,* XII. *Kal. Iulij.* ∞. IↃCVII.

Laurentius Beyerlinck Antuerp. S. Theolog. Licentiat. Librorumque Censor.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia,quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur,vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant,qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam,qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo,scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare,quos amare atque animare, ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Litteris possint, accepimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudē, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, cum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti. Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis,* IVSTI LIPSI *Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines,* IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti EPISTOLARVM mearum CENTVRIAS typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIↃ. IↃC. VII.

LABORE ET CONSTANTIA